

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Наука и техника за младежта“

1976 г.

София, 2014

Библиография

[Машината](#)

Фантастичен разказ. Автор Ричард Геймън. Превела от руски А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 1 от 1976 г.

[Необикновено стълкновение](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Михаил Пухов. Преведе Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 2 от 1976 г.

[Ритъмът на живота](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Игор Росоховатски. Преведе Елка Хаджиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1976 г.

[Възмездие](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Анджей Матеошек. Преведе от полски Б. Барбанаков. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 4 от 1976 г.

[Майсторите от планетата Ксанаду](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Теодор Старджън. Преведе от руски Атанас Петков. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 5 от 1976 г.

[Майсторите от планетата Ксанаду](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Теодор Старджън. Преведе от руски Атанас Петков. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1976 г.

[Честна дума](#)

Фантастичен разказ. Автор Роберт Блок. Преведе Невяна Кънчева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7 от 1976 г.

[Седем дни паника](#)

Фантастичен разказ. Автор Р. А. Леферти. Преведе от руски Невяна Кънчева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7 от 1976 г.

[Цветята на Албароса](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор М. Грешнов. Превела А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 8 от 1976 г.

[Шесткрилите оси](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Дмитрий Де-Спилер. Преведе А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1976 г.

[Зеленият влак](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Владимир Шчербаков. Преведе Мария Николова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 10 от 1976 г.

[Сто метра до Марс](#)

Фантастичен разказ. Автор А. Юшко. Превела А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 11 от 1976 г.

[Планетата Тера](#)

Фантастичен етюд. Автор М. Ц. Данних. Превела А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 12 от 1976 г.

Машината

Фантастичен разказ

Ричард Геймън

Току-що-разговарях с Джо и сега в главата ни цари още по-голяма бъркотия. Не би било зле наистина да полудея. Много се страхувам и мислите ми се въртят все около това как ще свърши цялата тази история. „Ел, – казвам си – ти трябва най-внимателно да обмислиш всичко.“ Затова взех писалката – ще опиша какво се случи с нас, дано от това ми се проясни главата.

С Джо Мак-Суин сме приятели още от училище. Живеем в един квартал и до деня, в който Джо бе мобилизиран в армията, а аз във флотата, работехме заедно в механоработилницата на Краг. Но, разделяйки се, ние редовно си пишехме, а когато се върнахме в родния Парксайд, решихме както преди да работим в едно и също предприятие.

Докато ни нямаше в покрайнините на града открили голям завод за производство на пластмаси – „Търнбулз фабрикейшън“ – навярно сте чували за него. Там плащаха добре, затова намислихме да разучим дали няма да се намери и за нас някоя работа. Назначиха ни веднага. Сега ми се струва, че именно оттук започнаха всички неприятности.

Докато не съм минал към най-главното, искам да кажа няколко думи за Егнес Слейтър. Тъкмо заради Еги Джо реши да работи в завод „Търнбулз“. Преди казармата Джо само я ухажваше, но когато се върна в къщи, в отношенията им настъпи сериозен обрат. И Джо

си въобрази, че за него е най-добре да отиде в „Търнбулз“, защото когато се оженят с Еги, голямата заплата ще им бъде добре дошла.

Мен ме назначиха в отдела за превози – работа не особено блестяща, но все пак по-добра от тази на Джо. Него го зачислиха към „Хикса“. В „Търнбулз“ има едни машини, които тук наричат „производители“, и най-голямата от тях е „Хиксът“. Да пукна ако знам какво произвежда. Сигурно някаква особена пластмаса. Тази тайнствена продукция изпращат в друг завод, където я използват в производството. Тези, които работят на „Хикса“, знаят само, че обслужват огромна, гениално конструирана машина, висока седем етажа, напълно скрита от очите със стени и окръжена на всеки етаж с тесни коридори. Още от пръв поглед Джо започна да я ненавижда.

– Този техен „Хикс“ – каза ми той, когато се прибрахме в къщи, – това е дявол знае какво! Настаниха ме на третия етаж. Седя пред пулт за управление е малка стаичка със стъклени стени. За обучаването ми бяха нужни десет минути – от мен се иска да извършвам само няколко прости движения. Всичко е автоматизирано.

Разбирате ли, Джо е от тези момчета, които работят с главата си. Той обича да търси и решава всякакви проблеми. А „Хиксът“ го лиши от тази възможност.

– Каква е работата ти? – попитах аз.

– Пфу! – изсумтя той. – Чуй само, Ел. В осем часа сутринта се напъхвам в тази килийка. В осем часа и десет минути протягам ръка и обръщам диск „No“ до делението „четиридесет“. В осем и двадесет натискам копчето под буквата „q“. В осем и двадесет и три поставям диск „No“ обратно на нулата. В осем часа и тридесет и

една минути вземам от полицата масльонката и пуцам две капки масло – точно две – в малкия отвор в основата на пулта. В осем и четиридесет и шест дърпам лоста към себе си. В осем и четиридесет и седем го връщам на мястото му. В осем и петдесет и три отново натискам копчето под буква „q“. В осем и петдесет и девет обръщам диск „No“ до делението „десет“ и след една секунда обратно го връщам на нула. Часът е вече девет и целият процес се повтаря отначалото.

– Без ми най-малки изменения?

– Да – отговори Джо. – Така се върти до обяд. После един час обедна почивка, след която се връщам на своето място и отново започвам същото, до пет. – Джо въздъхна. – Ето каква е моята нова работа.

– Джо, – попитах аз, – а какво става вътре в машината, когато ти извършваш всичко това?

– Доколкото мога да съдя, Ел -отвърна Джо, – абсолютно нищо.

– Но как работи тя все пак?

– Проклет да съм, ако зная! Не ми казаха нищо.

– А ти нищо ли не чуваш, когато въртиш дисковете и натискаш копчетата?

Джо поклати отрицателно глава.

– Никакъв звук, Ел.

Това беше над възможностите ми.

– Много странно, Джо!

– Аз също мисля така – отвърна ми Джо. – Тогава при Краг нямаше нищо подобно.

Той очевидно се измъчваше от разговора, затова престанах да го разпитван. Разказах му за моята работа, която се състоеше в това, че цял ден попълвах фактури за превозване на стоките. Аз, механикът – и фактури!

* * *

Тази вечер Джо и Еги отидоха на кино; пътьом те се отбиха за малко при мен. Еги не е красавица, но в нея има нещо. Говоря не за фигурата, тя има чудесна фигура. Имам пред вид друго нещо. Може би енергичността ѝ. Макар че вие може би бихте нарекли това честолюбие. Тя е изключително активно момиче.

– Ел, Джо ми разказа за своята работа – съобщи ми тя. – Това е чудесно!

Видът на Джо беше такъв, сякаш се опитваше да съобрази откъде ѝ е дошла тази мисъл.

– Искам да кажа – продължи тя, – че според мен е чудесно, щом такъв голям завод като „Търнбулз“ открива пред вас, момчета, толкова широки перспективи! Вие имате чудесна възможност да се издигнете и направите кариера в това солидно предприятие.

– Да – каза Джо. – Ще поработиш пет години и ще ти дадат да въртиш още няколко диска.

– Еги – казах аз, – безпокои ни фактът, че не ни е известно каква продукция произвежда „Търнбулз“. Някакъв вид пластмаса – това е всичко, което знаем.

– Създава се впечатление, сякаш всичко е засекретено – каза Джо. – Май че сега е по-лошо, отколкото през време на войната. Днес четох в „Куриер“, че е приет новият законопроект... как го казваха?

– Закон на Челендър-Колендер-Уингл-Уенгер – на един дъх каза Еги.

– Точно така – кимна Джо. – Та според този нов закон военното министерство има право да подчини всяко предприятие, което бъде признато за необходимо за нуждите на националната отбрана. Върти ми се мисълта, че „Търнбулз“ също работи за армията.

– Кой знае – отвърнах аз.

– Приказвайте си каквото искате, на мен ми е все едно – заяви Еги. – Уверена съм, Джо, че с време новата работа ще ти хареса. И на тебе също, Ел.

Както вече казах, Еги съвсем не е глупаво момиче, но тук, според собствения ѝ израз, тя ме улучи. След една седмица Джо бе много потиснат – в такъв вид не бях го виждал досега нито веднъж. Сутрин, когато отивахме на работа, той почти не си отваряше устата. Същото беше и вечер, по обратния път. Струваше ми се, че през цялото време го тревожи някаква мисъл. Но с това не свърши: след две седмици той беше още по-потиснат. Когато мина и третата седмица, реших да поговоря откровено с него.

– Дявол да го вземе, Джо – му казах, – какво става с теб? Ти просто не си на себе си.

– Аз? Добре съм!

– Джо – настоявах аз, – кажи ми каква е работата? Ти се измъчваш заради този „Хикс“, нали?

– Да-а, може би си прав. Всичко е заради „Хикса“. Всеки ден седя до него от сутрин до вечер. Натискам копчета, обръщам дискове, смазвам го и през цялото време, Ел, аз съм един придатък на машината. Тази машина работи съвсем безшумно, тя е неподвижна;

започва да ми се струва, че може би тя не произвежда нищо. На всичко отгоре тя е толкова голяма – висока е цели седем етажа.

Изразът на лицето му беше толкова странен, че се обърках и не намерих какво да му отговоря.

– Но това не е всичко – продължи Джо. – Има и още нещо. Помниш ли как беше при Краг? Тогава ние работехме с честни и нормални машини, които имаха колелета, коленни валове, трансмисионни ремъци, шайби – с една дума имаме работа с механизми. Това бяха истински машини, те работеха, вдигаха шум и изработваха запасни части за други машини. Достатъчен беше един поглед, за да разбереш кое за какво е. Включиш я – работи, изключиш я – спира.

– А какво представлява този „Хикс“, съвсем не ми е ясно – добави той след кратко мълчание. – Скрит е зад стени, не можеш да го видиш. А аз, както стотици други момчета, седя в своя тесен кокошарник и правя това, което ми заповядат. Ако машината се повреди, няма да науча никога. – Аз съм там само за да правя няколко прости движения. Дявол да го вземе! Аз не съм човек, който управлява машината, а само една нейна част. Един от нейните лостове. – Джо ме погледна. – Разбра ли ме, Ел?

– Джо, ако искаш да знаеш мнението ми – му казах – смятам, че е време да се махнеш от там. Защо не напуснеш, Джо?

– Не, – възрази ми той. – Всичко не е така просто.

* * *

Отначало не го разбрах, но после се сетих: спомних си за Еги. По-късно Джо ми каза, че се е опитвал да й обясни всичко, но не е успял. Те разговаряли на другата вечер, след като Джо ми беше

разказал тревогите си заради „Хикса“ и, съдейки по разказа му, разговорът им протекъл приблизително така:

– Еги – казал Джо, – струва ми се, че ще бъде по-добре да се срещаме не шест пъти в седмицата, а два.

Знаете що за стока са жените. Тя моментално изтълкувала по своему предложението му и се обидила.

– Разбира се, Джо – с леден глас отвърнала Еги. – Добре, щом на теб така ти се иска.

– Причината е една натрапчива идея, която ме измъчва – пояснил Джо. – Влязла ми е в главата и за да се отърва от нея, се мъча да мисля за нещо друго.

– Щом смяташ, че ще ти бъде по-приятно, ако прекарваш вечерите в къщи, – казала Еги – няма да почна да те разубеждавам.

– Еги, – отвърнал Джо – моля те, разбери ме правилно. Нужно ми е да отвлека мисълта си от „Търнбулз“, затова съм замислил да изобретя нещо и напоследък само то ми е в главата. Струва ми се, че вече всичко съм обмислил, но времето не ми стига. Еги, ще се оправя бързо и всичко ще бъде, както преди.

* * *

По начало Джо не ми каза нито дума за своето изобретение. Но някъде към средата на втория месец от постъпването ни в „Търнбулз“ настроението му се повиши забележимо. Предположих, че е започнал да свиква с работата, но после стигнах до извода, че в живота му е настъпило нещо ново. Като сядаше в колата, той си подсвиркуваше и през целия път до завода без да спира бърбореше на разни теми и се шегуваше. По същия начин се държеше и

вечерта, на обратния път. Той все повече заприличваше на онзи Джо, когото познавах по-рано.

* * *

И една вечер най-после всичко се изясни. Джо имаше тайнствен вид, подсвиркваше си и се усмихваше още по-весело, отколкото предишните дни. Когато спрях колата пред тях, той каза:

– Ел, имаш ли минутка свободно време? Ела у дома. Искam нещо да ти покажа. Според мен това е нещо изключително.

В тази минута и не подозирах колко изключително ще се окаже това нещо.

Влязохме в къщи. Майката на Джо приготвяше масата за вечеря.

– Ел, – обърна се тя към мен, – и ти ли участвува в тази глупава прищявка?

– Каква глупава прищявка? – започнах аз, но в този момент Джо, който се беше спуснал вече в мазето, ме извика.

– През целия си живот не съм чувала за подобна глупост – заяви майката на Джо.

Побързах да слеза в мазето при Джо, където още като ученици си бяхме направили работилница. Събрали бяхме най-различни инструменти; купувахме ги с дребните пари, които ни даваха, и с това, което получавахме, когато работехме в съботите; с една дума работилницата беше отлична. Но след казармата вече много рядко влизахме в нея. Затова я бях почти забравил. И да си призна честно, когато слизах там, очаквах, че това не ще е нещо повече от... А в същност и аз самият не зная какво очаквах. Във всеки случай не това, което видях.

– Погледни насам – гордо каза Джо. – Какво ще кажеш за това?

Няма да почна да ви убеждавам, че говоря най-изискания английски, но когато е необходимо, изразявам свободно своите мисли на глас. Почти винаги. Но този път не успях.

Сред работилницата, на масивни дървени греди стоеше една машина. И то каква! В основата – осем на осем фута, висока четири фута. Наглед това бе най-сложния механизъм от всички, които ми се е случвало да срещна някога. Тя имаше колелета, зъбни предавки, зъбни колела, колянови валове, трансмисионни колелета, бутала, трансмисионни ремъци, винтови транспортъори, лампички, ръчки, бутони, вентили, прекъсвачи – с една дума всичко. Дори свирка.

Машината беше направена от такова количество различни детайли, че дори не се наемам да я опиша. Не машина, а мечтата на механика.

Докато стоях като пън, гледайки я и мъчейки се да съобразя какво представлява, Джо натисна един бутон на тезгяха. Двете големи колела в предната част на машината се завъртяха, бавно, бавно набирайки скорост. Отстрани се изтегли нещо като рамо на кран и като направи половин оборот, хвана и повдигна няколко скобки, после ги върна на мястото им. Светна зелена лампичка, после червена. Джо се приближи до машината, дръпна някаква ръчка и машината заработи все по-бързо и по-бързо. От грохота ѝ къщата се затресе. Изсвири свирката. Някъде в недрата на този проклет механизъм заскача совалка. После от машината изскочи смазана с масло ос, направи два оборота и отново се прибра вътре. Замига синя лампичка и стрелката на един от циферблатите запълзя към червената черта. Не бях виждал никога такава дяволска работа.

– Да ме порази гръм – извиках аз, – Джо, какво е това?

Джо ме погледна и ми даде да разбера недвусмислено, че според него наистина мозъкът ми е за чиновник от отдел „Превози“.

– Тайна – усмихвайки се широко, каза той.

– Тайна?!

– Разбира се, – повтори той и се изсмя силно. – Не, Ел, това не е никаква тайна. Просто на всички отговарям така – помниш ли, веднъж говорихме, че в наше време всичко е засекретено, както „Хикса“. В моята машина няма нищо тайно: по-точно в нея изобщо няма нищо. Машина и толкоз.

– За какво е тази машина, Джо?

– О, господи, – простена Джо. – Обикновена сложна машина от стар образец.

– Добре, Джо – търпеливо се съгласих с него. – Виждам, че е сложна машина. Но какво е предназначението й?

– Предназначението и? Тя няма никакво предназначение – тя само работи. Това е всичко. Просто работи. – И преди да успея да отворя уста... – Каква муха ви е влязла в главите? На тебе, на мама, на съседа Херб? Сякаш сте се наговорили. „Какво е предназначението й?“ Тя няма никакво предназначение. Това е просто машина, която работи. Моя машина. И се подчинява на мен, Ел, а не аз на нея.

Когато ми се стори, че вече започвам да го разбирам, зададох му още няколко въпроса. И се забърках окончателно. Мисля, че сега разбирам какви чувства е изпитвал тогава Джо към „Хикса“, по-точно как „Хикса“ е повлиял на психиката му, предизвиквайки у него необходимост да създаде машина, която той непосредствено да може

да управлява. Това, което той споменаваше за секретността, беше чиста измислица. Но тогава все още не бях напълно наясно. Когато си тръгнах, Джо стоеше пред машината и я галеше с поглед на горд баща.

На излизане срещнах Еги.

– Ел, видя ли това? – задъхано попита тя. – Какво е това, Ел?

– Еги – отвърнах ѝ – винаги съм те смятал за достатъчно съобразителна.

Погледът ѝ стана по-остър.

– Ел, кажи ми!

Започнах леко да се ядосвам.

– Това е тайна, Еги – заявих. – Не мога да ти кажа повече от това, което научих от Джо. Това е машина, която работи.

Еги вдигна брадичката си и се отправи към къщи. „Добре – помислих си – така да е“. Излязох на улицата, седнах в колата и потеглих към къщи.

Както после се оказа, по това време събитията само са назрявали. Добре ви е известно, че в такъв малък градец като Парксайд новините се разпространяват бързо. Може би майката на Джо е казала на своите приятелки и те са отишли при нея да позяпат машината. А може би за нея е чуло някое от момчетата в „Търнбулз“. Така или иначе из града плъзнаха слухове. Едни разказваха на други, а те на свой ред бързаха да споделят новината с трети и скоро минавачите започнаха с особен интерес да поглеждат към къщата на Джо. До самия него това стигна, когато, желаейки да се запознае с него и машината му, при Джо дойде репортер от „Парксайдски куриер“.

Не мога да кажа точно дали Джо е знаел, че този тип е репортер. Около неговата къща имаше толкова много хора, че вероятността да е знаел е едно на десет. Репортерът го затрупал с въпроси, на които Джо отговорил с общи фрази, вмъквайки на шега, че изобретението му е засекретено. И добавил: „Това е машина, която монтирах в свободното си време. Машина, която работи.“ После се опитал колкото е възможно по-разбрано да му обясни кое го е подбудило да се заеме с тази работа.

Очевидно отговорите на Джо не задоволили репортера. Затова на някои от въпросите си той сам отговорил. И статията му на първа страница на „Куриер“ бе озаглавена така:

„АТОМНА ЕНЕРГИЯ? ИЗОБРЕТЕНИЕТО Е ЗАСЕКРЕТЕНО“.

По-долу бе напечатан плодът на необузданата фантазия на нашия приятел репортер:

„В мазето на къщата на Джозеф Мак-Суин, който живее в нашия град на Парксайд авеню 378, се намира нещо, което може да извърши преврат в науката. Това е машина, но какъв род машина – Мак-Суин не казва. Успяхме да измъкнем само, че това е засекретена машина, „която работи“. Вдън земя да се проваля – продължаваше авторът на статията – ако в мазето на нашия парксайски Джо Мак-Суим не стои машина, която работи с атомна енергия! За това красноречиво свидетелствува дори само отношението му към този механизъм. Мак-Суин работи над изобретението си в продължение...”

* * *

Според мен за вас това е съвсем достатъчно – по-нататък този приятел продължаваше с още дванадесет пасажа. Статията бе

придружена от снимка на Джо от времето, когато е свършвал средното училище – намерили я бяха в архивите. Не бяха изпуснали и мен: в статията се казваше, че, създавайки своята атомна машина. Джо е прибягвал до моята помощ.

Какво стана след това ви е известно. Още същия ден статията бе засечена от всички телеграфни агенции и на другата сутрин тя се появи във всички вестници в страната. „НАПЪЛНО ВЪЗМОЖНО Е ИЗОБРЕТАТЕЛЯТ ОТ МАЛКОТО ГРАДЧЕ ДА ДЪРЖИ В РЪЦЕТЕ СИ КЛЮЧА КЪМ КОСМОСА“ – твърдеше един нюйоркски вестник. „АТОМЪТ Е В ОПАСНОСТ“ – твърдеше друг. Ако преди това някой ми кажеше, че ще се вдигне такава шумотевица, бих го сметнал за душевноболен.

Този ден около 9 часа вечерта Джо ми позвъни.

– Ел, – попита той – видя ли?

– Да – отвърнах. – Същото предават и по радиото.

– Нямам време да слушам радио – каза Джо. – Откакто излезе „Куриер“, телефонът ми не замлъква и за минута. Дори сам кметът ми позвъни. Ел, ако така продължи, ще полудея. Как му дойде на ум на този негодник да надрънка такива глупости?

– Джо, – казах – не всички разбират от шега. Вероятно му се е сторило, че е попаднал на сензация.

– Може би – съгласи се той. – Да му се не види макар! Репортерите продъниха телефона, съсипаха ме от въпроси – опитвам се да им обясня, че е грешка, но не ме чуват. Питат за неща, които никога не съм знаел, а когато ги уверявам, че не разбирам нищо, приписват го на моята скромност. Минутка, Ел,

момчето от пощата донесе поредната телеграма. Днес получих тридесет и две телеграми.

– Какво смяташ да правиш, Джо?

– Не зная. Достатъчно е да кажа нещичко и те, като се позовават на мен, добавят още толкова от себе си. И аз не мога... Ел, трябва да прекъсна разговора. Момчето от пощата ме чака. Позвъни ми утре сутринта.

* * *

Лесно е да кажеш „Позвъни ми“, но опитайте вие да направите това. В осем часа сутринта се помъчих на два пъти да му позвъня, но и двата пъти телефонът му беше зает. После стана време да тръгвам за работа и аз тръгнах с колата към къщата на Джо, за да го взема, както обикновено. Каква наивност! Улицата пред тях беше пълна с коли, а пред входа се трупаха някакви хора, затова спрях колата малко встрани и тръгнах пеш.

– От кой вестник сте? – попита ме някакъв субект. Тогава забелязах, че половината от мъжете и няколко жени държаха заредени кино и фотокамери. Пресата бе в пълна бойна готовност.

Бяха нахълтали тук от големите градове.

– Аз съм приятел на Джо – отвърнах.

И изтърсих най-голямата глупост.

– Вие сте приятел на Джо Мак-Суин?! – изпищя субектът. – Ей, момчета!

Залепиха се за мен от всички страни и един през друг започнаха да задават въпроси: „Къде е сега Мак-Суин?“, „Как е успял да го конструира?“, „Истина ли е, че му стигат две капки вода, за да накара да заработят двигателите на военен кораб?“, „Вярно ли е, че

неговият бос му е предложил три милиона срещу двадесет и пет процента от печалбата при реализиране на изобретението?”, „Отдавна ли знаете за тази работа?”. Слушах тези щуротии, докато търпението ми се изчерпа, изтръгнах се от тях и бегом се спуснах към колата. Скосих на седалката, дадох газ и като изминах осем квартала, нахлух в аптеката и се хвърлих към телефона. Номерът на Джо бе зает. След пет минути отново набрах. Напразни усилия! Опитах да се свържа с него още три пъти и едва на четвъртия ми провървя.

Чух уморения глас на Джо.

– Ало? – почти изрева той.

– Аз съм, Ел. Спрях пред вашата къща, но...

– Знам. Видях те през процеп на пердето. Ел, не съм спал цяла нощ. Къде си сега?

Обясних му.

– Ще се опитам да се промъкна при теб – каза Джо. – Чакай ме там.

Закачих слушалката и седнах край щанда за газирани напитки. От радиото се носеше някакъв танцов мотив, но внезапно музиката секна и се чу гласът на говорители.

„Предаваме специален бюлетин от Парксайд, щат Нюйорк – произнесе гласът. – Сега, когато цялата страна ръкопляска на таланта на младия Джозеф Мак-Суин, който, както предполагат, е изобретил атомна машина на века, на градските власти на Парксайд е станало известно, че военното министерство ще пристъпи незабавно към изучаване изобретението на Мак-Суин и към разследване на всички допълнителни обстоятелства. Полковник

Джордж П. Трикс, прославил се със заслугите си за създаването на атомната бомба, вече излетя за Парксайд със специален самолет, съпроводен от помощника си. Това...

– Военното министерство! – подскачайки извиках аз.

Продавачът на газирани напитки се прозина.

– Случва се – забеляза той.

– Но те са... млъкнах, за да чуя какво ще каже още радиото.

„...според закона на Челендър-Колендер-Уингъл-Уенгр – продължаваше говорителят – военното министерство има право подробно да изучи всяко ново изобретение, което според заключението му може да бъде използвано за отбраната на страната. Предполагат, че машината на младия Мак-Суин ще бъде предадена на разположение на правителството.“

– На правителството?!

Не вярвах на ушите си и поклатих глава, за да се отърва от тази магия.

– А вие какво очаквахте? – попита продавачът. – Това са атоми, а не играчки.

„...и днес на сутрешното заседание на сената – предаваше радиото – сенаторът Бърдж Фулсам заяви, че той смята да представи за разглеждане от сената законопроект за отпускане на един милион долара за запазване на това най-ново оръжие. Не е изключено в камарата на представителите Хейдър Крейтчър да предложи законопроект за отпускането на същата сума за укрепване на службите по държавната безопасност на страната. „Наш дълг е на всяка цена да осигурим в този случай пълна тайна – каза днес сутринта пред репортерите сенаторът Крейтчър – и грижливо да

пазим това изобретение в утробата на демокрацията, където то се е зародило.”

– Дявол да го вземе!

Отново затворих устата си и заслушах.

„Засега все още не са отпуснати средства за продължаване на работата по усъвършенствуване на машината на Мак-Суин. Един сенатор, който изказа пожелание думите му да не станат достояние на всички, заяви, че е възможно такъв законопроект да бъде представен за разглеждане следващия месец и добави: „Нямаме намерение да бързаме“. Изобретението може да повлече след себе си най-сериозни последствия; в Холивуд редица кинофирми се мъчат да получат право за екранизация на биографията на Мак-Суин. Нюйоркското издателство „Стаб прес“ съобщи, че има намерение да пусне книга под заглавието „Най-после!“ – за века на атомните машини. И. Р. Риско, кмет на Паркसाйд, днес сутринта заяви, че иска да се обърне към кметството с молба да бъдат отпуснати тридесет и седем хиляди долара за отливането на статуята на Едолф Мак-Суин – бащата на младия изобретател – и за построяване на паметник. Мак-Суин старши е бил убит по време на Втората световна война и скулпторът ще го изобрази във военна униформа с младенеца-син в ръце. Детето пък ще стиска в ръчичките си атом в естествена величина.”

Започнах да се съмнявам дали наистина седя в аптеката край щанда за газирани напитки или всичко това е халюцинация.

* * *

В аптеката влезе някаква жена и седна до мен.

– Здравей, Ел – каза тя с басов глас. – Да се махаме от тук.

Подскочих като ужилен: нервите ми вече не издържаха.

– Джо – извиках аз. – Защо си нахлузил тези женски дрехи? – Огледах голямата, украсена с цветя шапка, роклята, палтото с кожена яка. – Как успя да се измъкнеш от там?

– Облякох мамините дрехи и през задния вход се шмугнах в съседната къща при Херб. После излязох на улицата от неговия главен вход. Сигурно са ме взели за майката на Херб. Да бягаме!

Бръкнах в джоба си, за да платя, но си спомних, че нищо не бях поръчвал. Излязохме от аптеката и седнахме в колата; но току-що бях запалил мотора, когато видях една девойка да минава по улицата.

– Виж, Джо – казах аз – това не е ли Еги?

– Тя е – отвърна Джо и като изскочи от колата, с бързината на заек се понесе по улицата.

Тръгнах след него в случай че му потрябва моята помощ. И тя наистина потрябва. Еги презрително даде гръб на Джо и продължи своя път. Джо се помъкна след нея, после я настигна и се опита да я хване за ръка.

– Еги, всичко ще ти обясня, само ме изслушай – каза той.

Еги се обърна и му зашлеви плесница.

– Еги, моля те...

– Моля те! – Тя се усмихна със сарказъм. – Джозеф Мак-Суин, кой би могъл да помисли, че ще ми скроите такъв номер!

– Какъв номер?

– Кой би могъл да помисли! Кому би дошло в главата, че от ден на ден, работейки над вашата машина, вие дори не ми намекнахте, че това е атомна инсталация! Аз никога...

– Еги, това не е...

– Джозеф Мак-Суин, сега вече не се и съмнявам, че вие сте най-подлия, най-гадения...

Около тях започна да се събира тълпа. То си е ясно: не ще срещнеш често момче, облечено в женски дрехи, което се кара на улицата с момиче. И не всеки ден ще чуеш момиче така да вика, както тогава викаше Еги.

Джо стоеше и слушаше. След малко той очевидно разбра, че е безполезно да чака, докато тя се успокои. На всичко отгоре някой извика:

– Че това е Мак-Суин! Същият!

Спуснахме се към колата, метнахме се на седалките и аз дадох газ. После се озърнах – Еги дори не гледаше към нас.

Карах колата, а Джо седеше като ударен от гръм. След малко той сне шапката с цветята, дръпна ципа, съблече роклята и я хвърли на задната седалка. Остана по шорти.

– Знаеш ли, Ел – продума той – ако аз наистина бях открил атомна машина, никой не би ми повярвал.

– Възможно е – отвърнах.

В тази минута лично аз бях готов да повярвам в каквото искате. Насочих колата към Сид-Хил – малко градче на около петнадесет мили от Парксайд; спрях пред универсалния магазин и Джо си купи работен комбинезон: за щастие той беше взел със себе си портфейла си. Той както преди мълчеше – седеше със затворени очи.

Когато изминахме около тридесет и пет мили, Джо най-после заговори.

– Да се връщаме. Ще ги заставя да ме изслушат!

От парксайдската аптека ние излязохме някъде между десет и десет и половина, а сега часовникът ми показваше около два. Завих по Парксайд авеню, като мислено гадаех какъв може да бъде поредният сюрприз. Не ми се наложи дълго да гадая.

Още отдалеч видяхме, че в нашия квартал става нещо. Отначало помислих, че пред къщата на Джо още се тълпи същата публика, но се излъгах. Ако знаех каква е работата, незабавно бих обърнал колата и бих дал пълна газ, докато не се отдалечим на сто мили от града. Но в тази минута дори не подозирах нищо, затова спокойно пътувахме напред; а когато приближихме, видяхме, че улицата е преградена с бариера. Върху бариерата бе окачена табела с такова съдържание, че в първата секунда не повярвахме на очите си: „Военна зона. За външни лица вход забранен“.

До колата се приближи сержант от военната полиция, въоръжен с пистолет и папка.

– Какво търсите тук?

– Аз живея тук – отвърна Джо. – Какво се е случило?

– Името ви? – попита полицаят, като извади от джоба си листче.

– Мак-Суин, А той Ел Найлз.

Полицаят се вгледа внимателно в Джо, след това хвърли бегъл поглед към мен.

– Покажете документите си. И двамата. Удостоверенията за самоличност.

Извадихме портфейлите си и му показахме шофьорските си книжки, фотокопия от справките за демобилизирането ни и пропуските за завод „Търнбулз“.

– Хм – измуча той и като прегледа още веднъж документите, каза: – Май че всичко е наред. Мак-Суин, отивайте си в къщи. А вие, Найлз, вървете с него. Полковникът иска да ви види. И двама ви.

Не ни разреши да стигнем до къщи с колата и затова тръгнахме пеш.

– Ел, какво става? – попита Джо. – Наистина ли вървим по Парксайд авеню или сънувам?

Не му отговорих – бях изцяло погълнат от откритото се пред нас зрелище. На улицата край къщата на Джо бяха спрели три военни камиона, а самата къща бе обкръжена от полицаи. Те имаха делови и съсредоточен вид. Един от полицаите ковеше върху вратата на къщата табелка с надпис „СЪВЪРШЕНО СЕКРЕТНА ЗОНА“. А друг се запъти към нас.

– Документите! – изръмжа той.

Подадохме му книжките, които вече бяха в ръцете на първия полицаи, и той, като ги взе, влезе в къщата на Джо. След около две минути се върна и каза:

– Полковник Трикс казва, че засега това е достатъчно. Слезте в мазето и чакайте. Полковникът ще поговори с вас след около час.

– Какво значи всичко това? – попита Джо. – Какъв полковник?

– Полковник Джордж П. Трикс, на когото е възложено разследването – обясни полицаят. – Влезте в къщи и се постарайте да не шумите в коридора. Полковникът има важна работа.

– А можем ли да дъвчем дъвка? – попитах аз.

– Моля без шег! – кресна полицаят. – Не сте на вечеринка.

И така, влязохме в къщи. Вратата на гостната бе плътно затворена. Минахме по коридора и се спуснахме в мазето. Пред

вратата на мазето трябваше още веднъж да покажем документите си на един полицаи.

Там бяха запалени всички лампи; нещо повече – бяха инсталирани още няколко допълнителни осветителни тела. В мазето беше по-светло от ден. В центъра на помещението стоеше машината на Джо, замряла нащрек, сякаш в очакване на някакви важни събития. Седнахме на тезгяха и се загледахме в това проклето съоръжение. „Колко главоболия ни създаде ти! – помислих си аз. – О, колко главоболия!“

– Ел, – обади се Джо – как да им обясня?

– Единственото, което можеш и си длъжен да направиш, е да им обясниш всичко още веднъж. Поговори с полковника.

– Ел, та ти ги знаеш, тези полковници – прошепна Джо.

Не беше изминала минута и ние си изяснихме какво представлява нашият полковник. От горното стъпало на стълбата се дочу рязко подвикване:

– Хей, вие там, долу!

Секунда-две тишина, след което се чуа тежките крачки на спускащ се по стълбата едър човек. Пред нас се изправи полковник Джордж П. Трикс.

Видът му беше внушителен, няма що. Огромен, побелял, с тройна гуша. На гърдите му се мъдреха четири реда орденски лентички и разнообразни медали, включително значката на снайперист. Ние с Джо скочихме. При такава ситуация знаем как да се държим.

Като се обърна към мен, полковникът каза:

– Радвам се да се запозная с вас, мистър Мак-Суин.

– Ето го Мак-Суин – отвърнах аз и посочих Джо.

От този момент нататък полковникът не погледна повече към мен. Той бързо стисна ръката на Джо, сякаш искаше по-скоро да свърши с тази формалност. После отстъпи малко назад и огледа мазето с такова изражение, сякаш инспектираше казарма.

– Господин полковник – каза Джо, – преди всичко искам да ви кажа, че всичко това е абсолютна...

Но полковникът не го чуваше. Той гледаше рафтовете над тезгяха.

– От тези рафтове – заяви той – трябва кай-внимателно да бъде избърсан прахът. Вие знаете, че прахът по рафтовете е опасен за живота.

Очите на Джо щяха да изскочат. Аз казах:

– Правилно. При нас в „Търнбулз“ от радиоактивния прах хората мрат като мухи.

Но за полковника аз бях неодушевен предмет.

– И така, мистър Мак-Суин, – каза той – къде е вашият доклад? Извършването от мен разследване налага аз да бъда запознат с него. Моля, дайте ми го.

– Доклад? – изуми се Джо. – При мен няма никакъв...

– Мак-Суин, моля да не ви безпокои въпроса за моите пълномощия – целеше по-нататък полковникът. – Тук ме изпрати лично шефът, ръководейки се от заповедта на министъра на вътрешните работи. Ще бъдат взети съответните предпазни мерки. Изтичането на информация е изключено. Вие можете спокойно да ни поверите вашите книжа.

– Господин полковник – каза Джо, – все ми е едно, дори да ви е изпратил тук духът на Исак Нютон.

На лицето на Джо се появи странен израз, такъв не бях го виждал никога.

– Не се инатете, мистър Мак-Суин – настояваше полковникът. – Имам толкова много работа още... Ние трябва да установим възможно ли е вашата къща да бъде екранирана от всички страни с радиолокатори; ние трябва... Накратко, както разбирате, аз съм много, много зает. И така, ще ми дадете ли най-последните вашите книжа?

– Не, господин полковник – отвърна Джо. – Поради това. че...

Тройната гуша на полковника се затресе.

– Вие ми отказвате, мистър Мак-Суин? – прекъсна той Джо. – Вие игнорирате моите пълномощия?

– Аз нищо не игнорирам – възрази Джо. – Искам само да ви съобщя, че такива книжа няма. И още нещо. Аз...

– Какво казахте? – Съдейки по вида му, такова изявление се стори на полковник Трикс невероятно. – Нямате никакви книжа? А чертежите?

– Нямам никакви чертежи. Нищо.

– Не разбирам. Не очаквах от вас това, мистър Мак-Суин – каза полковникът, като лицемерно се изсмя. – Честна дума, нямам време за шеги. Шефът чака доклад от мен. А сега, моля, покажете ми как работи вашата машина. Достатъчно е малка демонстрация – необходимо ми е да получа само най-обща представа.

– Добре – каза Джо. – Искате да видите как работи машината, – ще ви покажа. Може би тогава ще разберете най-последно защо тази...

Той щракна прекъсвача и края на фразата потъна в рева и грохота на заработилата машина. Трансмисионните ремъци се заплъзгаха назад – напред, въртяха се колелата, скърцаха зъбни предавки, засвяткаха разноцветните лампички, издигналото се рамо на крана започна да се спуща към скобките... И всичко това произвеждате неописуем шум. Помислих си, че дори само този грохот може да придава на съоръжението сходство с истинска атомна машина.

Явно демонстрацията направи силно впечатление на полковника.

– Каква е мощността й? – закрещя той, надвиквайки шума.

– Какво имате пред вид, господин полковник? – изрева в отговор Джо.

– Интересува ме производителността й.

– Никаква! – изкрещя Джо. – Тя не произвежда нищо!

Полковникът не можа да чуе думите му и със знак помоли Джо да изключи машината.

– Казвам ви, тя не произвежда нищо – каза Джо, когато машината спря. – Тя съвсем не е това, за което я вземате, господин полковник. Това е просто една машина. Машина, която аз монтирах за развлечение. Тя само работи, нищо повече.

Полковникът повдигна рамене и се запъти към стълбата.

– Майор Стоутън! – извика той. – Майор Браун! Лейтенант Вайнер! Лейтенант Борст! Сержант Инглиш!

Всички те набързо се спуснаха в мазето и замръзнаха като оловни войничета!

– Какво ще наредите, господин полковник? – попита един от лейтенантите.

– Каква е според приблизителните изчисления мощността на тази машина? – запита полковникът.

Лейтенантът извади от джоба си някакъв предмет, който приличаше на медицински термометър, и като присви едното си око, погледна към машината през отвора на единия му край.

– Около четиридесет – след кратка пауза съобщи той.

Останалите офицери се въоръжиха с моливи и започнаха да записват нещо в малки бележници.

Полковникът кимна.

– Почти е вярно, така ли, мистър Мак-Суин?

– А какво четиридесет? – запита Джо.

– Мистър Мак-Суин, – каза полковникът – моля ви да се държите сериозно. Аз...

– Млъкнете! – Джо внезапно почервения и задиша тежко. – От минутата, в която слязохте тук, се опитвам да ви обясня всичко, а вие ми запушвате устата! Добре, ще бъда сериозен. Аз...

Той взе от тезгяха гаечния ключ и замахна с него като с полицейска палка.

Всички офицери веднага спряха да пишат.

– Ще ви покажа! – извика Джо. – Ще ви покажа аз проклетата ви атомна машина!

И преди някой да може да разбере какво става, той се втурна към машината, вдигна гаечния ключ и със сила го стовари върху пулта за управление, после скъса с ключа трансмисионния ремък и зъбната предавка, счупи колелото...

Полковникът бързо дойде на себе си от изумлението. Той започна да действа, по-точно задействуваха неговите подчинени.

Трима се хвърлиха върху Джо, двама – върху мен. „Измяна“! – закрещя някой. Викаха и ревяха всички, а Джо крещеше:

– Не смейте! Това е моя машина и аз имам право да я разбия, щом искам! Пуснете ме! Всички сте полудели! Това не е атомна машина!

Трябваше да носят Джо по стълбите на ръце. След него се изкачих и аз – с помощта на другите двама офицери. Така ни измъкнаха от мазето и ни заключиха в стаята на Джо.

* * *

Сега той е спокоен – имам предвид Джо. Както ви казах вече, току що обсъдихме с него цялата тази история, след което аз я изложих в писмена форма. Може би съм изпуснал някои подробности, но все пак ми се струва, че описанието е доста точно.

Според Джо всичко това стана, защото някои винаги и във всичко търсят това, което в действителност няма. Той смята, че очевидно е направил голяма глупост, като е излъгал за секретността на машината, тъй като, когато после каза истината, никой не му повярва.

– Има хора, които просто са неспособни да виждат нещата такива, каквито са в действителност – ми каза преди малко Джо. – Та аз съвсем не исках да предизвикам тази дяволска шумотевица. Аз просто направих машината, само за да отвлека мислите си от „Търнбулз“, – а те ми я отнеха. Те ще извикат учени и ще изяснят как стоят нещата, но от това на мен не ми става по-леко. Тогава ще ме обвинят, че умишлено съм ги заблудил. Ще видиш.

Та такава е работата, значи. Затвориха ни с Джо в тази стая, а самите те в мазето се опитват да поправят машината, която и

досега смятат за атомна; и ние с Джо съвсем не сме сигурни, че някога ще открият истината. Може, разбира се, нещата да тръгнат така, че в процеса на разследването всичко да се изясни по най-добрия начин. И нас с Джо да ни оставят на мира; Джо ще се помири с Еги, майка му ще се върне в къщи от хотела, където живее за сметка на правителството, а ние с Джо ще напуснем „Търнбулз“ и отново ще отидем на работа в работилницата на Краг. Аз казвам „може би“. Защото съвсем не съм уверен, че тази спешна работа ще свърши именно така: главата ми е объркана, както преди и не съм в състояние да предвидя как ще се развият събитията.

Необикновено стълкновение

Научно-фантастичен разказ

Михаил Пухов

Срещнах го отново след няколко години на гаровия площад при фонтана. Тук беше безлюдно, слънцето още не бе изгряло, но небето беше синьо и чисто, защото над астрогарите няма облаци. В ранните утрини фонтанът пред площада бездействува. През деня от островчето в центъра на басейна блика висока пъстроцветна струя и до оградката се събираха хора. В басейна плуваха червени рибки. Хората обичат да гледат как те кълват трохички хляб и изчезват към дъното, преследвани от другите, които не са успели...

Тази сутрин площадът беше пуст. Само на оградката при басейна седеше някакъв човек с гръб към астрогарата. Поллюбопитствувах какво прави тук толкова рано и тръгнах към него през площада.

Той седеше спуснал босите си крака във водата и замислено гледаше гладката като огледало повърхност. Този път лицето му беше бледо като у болшинството от космонавтите. Беше облечен в обикновен цивилен костюм, но аз веднага го познах. Издаваше го сърповидният белег на лицето му.

– Пак ли сте Вие? – попитах аз. – Добро утро.

Той се усмихна приветливо и погледна часовника си, като човек който много бърза.

– Отивате ли си вече?

– Не – каза той, – чакам един приятел, ние едва вчера се върнахме. А защо питате?

– Бих искал пак да ми разкажете нещо – обясних аз. – В работата на пилота-десантчик има толкова много романтика.

– Закъснял сте. Аз вече пет години командувам звездолет.

– Навярно е скучничко да бъдеш командир? – осведомих се аз.

– Не – той млъкна. – Първата ми задача не беше никак сложна. Търсихме планетна система в стадий на нейното възникване. Смята се, че зараждането на звезди и планети става в студените мъглявини. Мъглявината това е много голям облак от прах и газ. В първата не открихме нищо.

– И прелетяхте към друга – досетих се аз.

– Точно така. Те си приличаха, макар че първата беше тъмна, а втората флуоресцираше под лъчите на няколко близки слънца. Но след едномесечна работа не открихме нищо освен прах.

– И се отправихме към трета мъглявина?

– Горедолу. Всичко беше готово за прехода в новия район. Но един от моите наблюдатели засече астероид.

– Според мен всички ваши истории започват с астероид – вметнах аз, – а после става ясно, че това съвсем не е астероид.

– Проницателен сте – усмихна се той. – Това беше кръгъл къс с диаметър около двеста метра и се намираше на петдесет милиона километра от нас. Неговите отразяващи свойства се оказаха твърде необичайни. Трябваше да отложим отлитането от мъглявината и да се приближим към него.

Разстоянието, което ни разделяше не беше голямо. Хиперпреходът се изключи и аз водех кораба с умерена скорост, като имах намерение да се приближа съвсем близо до планетата. Наблюдателите не се отделяха от телескопа и скоро разбрахме, че

обектът не е просто кръгъл блок, както смятахме. Беше сфера, а такива астероиди няма. Може би пред нас се намираше изкуствен обект. Заспорихме. Разделяха ни само един милион километра. Спряхме и аз събрах командния състав в поста за управление.

– Нима можете да спирате в пустотата?

– Разбира се. Дори близо до някаква планета или друго небесно тяло. Съвременните звездолети са послушни. Давате съответна команда и по-нататък всичко става без ваше ръководство. След спирането навигационните автомати правят измерване на гравитационните полета и ако е необходимо с помощта на двигателите задържат координатите. Обикновено това не се усеща.

– Кое? Работата на двигателите ли?

– Да. Разбира се, ако външните полета са сравнително слаби. Но наблизко около нас нямаше нито звезда, нито планети и ние можехме да се любуваме на чуждия звездолет. Постепенно стигнахме до извода, че го пилотират разумни същества, астронавти от друг свят и сега те също ни разглеждат през телескопите си.

– Смел извод. От какво следваше той?

– Материалните паметници на изчезналите цивилизации са добре изучени. Но в нашите каталози нямаше сфери с диаметър 200 метра – това първо. И още – разсейващите свойства на обекта. Спектралното разпределение на отразената от него светлина беше изместено и някак деформирано и това беше лесно обяснимо, ако вътре се намираха същества, неприспособени към излъчването, на което сме свикнали. Иначе корабът не даваше признаци на живот.

Освен това не бяхме предвидили никакви инструкции за нещо подобно. Контактът, нали знаете, е отговорност. След кратка дискусия беше решено отначало към чуждия кораб да тръгнат две едноместни сонди с моите най-добри, най-опитни и най-внимателни пилоти. Операцията изглеждаше проста. Те трябваше да се приближат до сферата, да я заснемат и да се върнат. Съгласувахме стартовата програма и разписанието на радиовръзките – първият сеанс след един час, а всеки следващ – след половин час. Настана моментът на старта.

– Първата връзка само след час?

– Да. Полетът на отиване трябваше да продължи пет часа. До етапа на тясно сближение не би могло да се случи нищо неочаквано. Освен това всяка сонда, напуснала звездолета, се наблюдава от специален телескоп. Точно две секунди след старта в поста за управление се включва телевизионен екран, на който се вижда сондата.

Всички приготовления бяха завършени и ракетите едновременно напуснаха стартовите тунели. На таблото светнаха надписите: „Тунел 1 е свободен“, „Тунел 2 е свободен“... Но двете секунди изтекоха, а екраните оставаха пуси. Минаха още няколко секунди, минута, две. Някой се втурна да търси радистите. Не бяха в поста за управление, защото до началото на сеанса имаше цял час. Чуждият кораб висеше неподвижно на екраните, минутите летяха, положението не се изясни. Изведнъж един от надписите на таблото изгасна. След миг отново светна, но вече променен. Сега надписът на таблото гласеше: „Тунел 2 е зает“. Това означаваше, че едната ракета се е върнала.

– Защо?

– Никой не знаеше това. При такава ситуация в самия факт, че се е върнала, нямаше нищо необикновено. Поразителното беше, че се е върнала едната ракета, а не двете.

Но най-учудващото стана след една минута, когато върналият се пилот нахълта в поста за управление и извика:

– Вие побъркахте ли се? Веднага обръщайте!

И до днес си спомням какви бяха очите му, когато той се опита да ме застави незабавно да обърна кораба и да се върна в точката на старта на ракетите.

Накрая разбра, че нито имаме лоши намерения, нито сме малоумни и отново възвърна способността си да слуша. Разказах му това, което вие вече знаете. В отговор той пък разказа собствената си история.

По неговите думи се е случило следното: Когато сондите напуснали стартовите тунели, нашият кораб неочаквано за пилотите минал покрай тях като перон на космическа гара. Като се изравнил с кърмовия прорез, те видели, че двигателите на кораба са включени. Звездолетът бягал с пълна сила далеч от скрития някъде в далечината чужд кораб.

Пилотите се опитали да влязат в извънредна връзка, но никой не отговорил. Звездолетът продължавал да се отдалечава, и те взели оптимално решение: единият продължил да действа по програмата, а вторият да се върне и да изясни какво се е случило.

Изясняването трябваше да направим заедно. Не изгубихме много време. Оказа се, че подчинявайки се на командата нашият звездолет е неподвижен спрямо звездите, но неговият маршов

двигател работи. Работеше, за да компенсира действието на неизвестна сила, увеличава ни към чуждия кораб.

Като разбрахме това, се изплашихме. Преди мислехме, че чуждият кораб не дава признаци на живот, нито сигнали. Това не отговаряше на действителността. Корабът създаваше мощно притегателно поле, за да ни привлече към себе си. Напрежението на полето беше колосално. Разделяха ни милион километри, но двигателят работеше, като че се намираше над планета с размерите на Марс.

Останалото беше разбираемо. Когато сондите стартираха чуждото поле ги бе подхванало и понесло далече от нашия кораб. Движението е относително нещо и на пилотите се е струвало, че ние си отиваме без предупреждение. Единият от тях все пак беше останал на траекторията.

Накрая намерихме радиста и установихме връзка с пилота, който продължаваше своята работа по програмата, Обясних му какво е положението. Трябва да се отбележи, че силата, която го увеличава към чуждия кораб, нарастваше с приближаването. Но от момента на старта бяха изминали само, десет минути, разстоянието между не беше достигнало още хиляда километра и макар скоростта на сондата да се бе увеличила до три километра в секунда, ускорението ѝ почти не се бе изменило. За паника беше рано. Спокойно обрисовах ситуацията и заповядах на пилота да пристъпи към обратен курс. Той, не по-малко спокойно, отказа.

– И наруши дисциплината?

– Не. Сондата е автономна единица. Разбира се, на борда на звездолета се подчиняват на командира. Но излязъл в Космоса, пилотът става самостоятелен. По ред причини така е по-удобно.

– Но какви му бяха мотивите?

– Той предполагал, че това е първата крачка към контакта и е смятал, че аз преувеличавам опасността. По негово мнение чуждоземците бяха включили полето, за да му помогнат да се приближи към тях. А след това ще го изключат. Безполезно беше да споря с него.

Времето вървеше бавно. Мина час, втори. Сондата увеличаваше скоростта си. Знаехме, че полето на чуждоземците действа еднакво на всички предмети и им придава равни ускорения. От всички полета само гравитационното притежава такова свойство. Вероятно другите звездолетци имаха изкуствен източник на насочена гравитация – нещо като гравитационен лазер.

Наближаваше критичният момент. Напомнях, че ускорението, с което се движи сондата постепенно нараства. След три часа и половина то се увеличи четири пъти и достигна две единици. Скоростта на сондата достигна сто километра в секунда. Неговият двигател можеше да обезпечи полет до 2,5 единици, но не повече. Разбира се пилотът знаеше това, но пак отказа да се върне. Той беше изминал вече половината път до чуждия кораб. Втората половина ще бъде по-кратка – така заяви той. И пак нямаше как да възразим.

Нарастваше темпът на събитията. Сондата летеше по елиптична траектория и затова чуждият звездолет засега се намираше вън от зрителното поле на телескопа. Четири часа след старта сондата

беше изминала вече девет десети от цялото разстояние; нейната скорост бе нараснала до триста километра в секунда, а ускорението – до петдесет единици. Обратният път беше затворен. Чуждоземците все още не премахваха притеглящото поле и не беше ясно по какъв начин смятаха да спрат сондата. Нейната скорост и ускорение продължаваха да се увеличават. Връзката беше добра. Пилотът беше спокоен, макар че на мнозина им се струваше обречен. Но на чужденците също нямаше да им се размине от тази среща. Да продължават привличането от тяхна страна беше равносилно на самоубийство. Затова имаше надежда.

Скоро се наруши и радиовръзката. Доплеровото преместване доведе честотата на предавателя над пределите на приемния филтър. Разбира се, никой не можеше да предполага предварително, че общата скорост на сондата и звездолета може да се приближи към тази на светлината.

Всичко завърши стремително. Изображението на ракетата се размаза, изчезна, телескопът не можеше да следи движението й... Ние дори не забелязахме как силуетът на чуждия звездолет влезе в зрителното поле. А след миг на екрана вече нямаше нищо, освен багрената светлина на мъглявината...

– Избухнали са и сондата, и звездолетът?

– Не. Телескопът, който следеше сондата, пропуснал точката на срещата. Но на другите екрани чуждият кораб стоеше също така неподвижен както преди, тайнствен и зловещ. Сондата сякаш се бе изпарила. А за чужденците това сблъскване беше като ухапване от комар.

След известно време един от наблюдателите забеляза, че в точката, където траекторията на сондата пресичаше повърхността на сферата, се бе образувало микроскопично хълмче. Нещо като пъпка с височина два метра. Това бе всичко, което остана от сондата. Размерът на хълмчето намаляваше. То се скъсяваше незабелязано, но този процес протичаше така бавно, че ние не дочакахме неговото завършване...

Той замълча като обърна лицето си към шосето за града. В далечината се появи точка. Тя се приближаваше и постепенно се превърна в автомобил.

– Най-последно – той прехвърли краката си през оградката на басейна и се обу. – Това е приятелят ми, когото очаквам. Ние се върнахме една вчера и днес отново заминаваме.

– Не си отивайте. Разкажете ми какво стана по-нататък.

– Само не ме прекъсвайте – предупреди той. – Ще бъде кратък. Сондата изчезна, други изменения нямаше. Мъглявината светеше с багрите си, чуждият кораб си висеше неподвижно както преди, опитвайки се да ни притегли със своята тайнствена сила. Безсмислено беше да оставаме там. Почакахме необходимото време – едно денонощие, докато свърши кислородът в кабината на сондата. Така трябва да се постъпва дори когато сме уверени, че човекът е загинал. След двадесет и четири часа ние стартирахме.

Произшествието беше невероятно. На Земята създадохме специална комисия. Отначало не искаха да ни повярват. Имаше фотоленти. Когато ги разглеждаха в забавено темпо, се изясни, че етапът на движението беше протекъл съвсем не така, както ни се струваше. Отначало сондата се понесе с немислима скорост и

нейното изображение се размаза. Но после отново се появи. Това стана близо до чуждия кораб. Сондата спираше, но нейното спиране не можеше да се сравни дори със засилването. Сондата набираше скорост цели четири часа и я погаси напълно на някакви си десетина метра. Защо не се бе разлетила на парчета, никой не можа да го проумее. Беше страшно да се помисли на какво се бе превърнал пилотът. Но сондата сведе скоростта си до нула. Спираше и при това кърмата се движеше по-бързо отколкото носа. В същото време се деформираше, сплескваше и смаляваше. И онзи почти неподвижен израстък, който ние забелязахме беше сондата, смалена и деформирана...

Той пак замълча. Автомобилът безшумно паркира на спирката. Пътникът махна с ръка и тръгна през площада.

– Но защо са постъпили така?

– Не можехме да разберем. В комисията се събраха известни специалисти по галактически култури, но никой не можа да даде разумно обяснение. Работата на комисията навлезе в задънена улица. Тогава поканиха няколко физици. И те разрешиха нашата проблема.

– Физиците? Тези типове, които така обичат да се шегуват?

– С това ние също се сблъскахме. Те дойдоха на заседанието, прегледаха най-странните ни кадри, изслушаха нашите не по-малко ужасни коментарии и се разсмяха. Смяха се дълго и високо. После ни обясниха всичко.

Оказа се, че обектът, който ние срещнахме в багрената мъглявина, съвсем не бил звездолет на чужда цивилизация, у която е възникнало враждебно отношение към земляните. Това било

естествено образуване. Разбира се, не и астероид. Това било черна дупка.

– Черна дупка? Та нали тя не се вижда?

– Ние също им казахме това. Те не спореха, а ни напомниха, че времето в околностите на черната дупка тече много бавно, почти спира. Следователно нито един предмет, който пада в черната дупка, не може да падне в нея. За страничния наблюдател той ще се приближава безкрайно дълго към загадъчната „сфера на Шварцшилд“, но никога няма да я достигне. За милиарди години прекарани в мъглявината, черната дупка е привлякла към себе си грамадни количества прах. Говорейки образно, кълбото, което ние видяхме беше сфера на Шварцшилд, облепена с прашинки, които падаха, но не можеха да паднат в нея. Ние видяхме обвивка от прах, пресована от времето.

Неговият приятел мълчаливо се спря при нас. Той беше съвсем обикновен и нищо забележително нямаше по него. Нямаше дори белег.

– Да, това им подхожда – казах аз, имайки предвид физиците. – Предложете им парадокс и повече не им трябва. Ще се смеят, ако на някого е непонятно това, което те знаят. Но нали ставаше дума за гибелта на човек!

– Вярно. Но те казаха нещо, заради което им простихме. Обясниха, че това се отнася не само за прашинките, но и за сондата. Спирането, което би трябвало да смаже пилота, е съществувало само за нас – то е било вследствие различния ход на времето в две системи за измерване. Деформацията и сплескването на ракетата също били своеобразна илюзия, свързана

с изкривяването на пространството. С една дума, пилотът си е останал цял и невредим. Физиците казаха, че спасението му е сигурно, макар технически това да е доста сложно. Но няма защо да се бърза, заявиха те. Спасителите могат да отидат и след милион години и няма да закъснеят: нали в неговото време тази операция ще отнеме части от секундата. Физиците се заеха с научно-техническото обезпечение. Подготовката за спасителната експедиция продължи три години и едва наскоро завърши.

– Е, желая ви успех – казах аз, когато той замълча. – Имам само една молба. Вие знаете как обичам такива разкази. Бих искал да поговоря с този смел пилот, когато се върне. Може ли да се уреди?

– Ние се върнахме вчера. А да се уреди не е никак трудно.

И се обърна към своя приятел.

– Нали не възразяваш?

Ритъмът на живота

Научно-фантастичен разказ

Игор Росоховатски

Острието на самописеца нанасяше върху лентата тревожна линия с остри зигзаги. Нагоре-надолу, нагоре-надолу, а главата на Андрей клюмаше на ляво-на дясно. Мътни капки пот избиха по челото, очите му бяха затворени, клепките синьо-жълти. Сега всичко ми се струваше нереално: и главата му, и блещукащите индикатори на модулатора, и змиите на магнитните ленти, и самият аз до леглото на умирация Андрей.

– Шеста програма – дадох команда на компютъра, който управляваше модулатора.

Чу се изщракване, потрепна наборният диск...

– Мамо, мамо – ясно изрече Андрей, – попей ми. Нали знаеш коя песен!

Манипулирах с бутона, опитвах се да налучквам корекция в модулацията.

А той продължи:

– Попей ми, мамо...

Отново дръпнах към себе си микрофона:

– Тринадесета!

Изщракване – и бучането на модулатора се измени, доловиха се високи тонове.

Очите на Андрей се отвориха. Отначало бяха замъглени, после блеснаха и се спряха на мен,

– Умори ли се? – попита той.

Ако на негово място беше някой друг, щях да се учудя.

– А резултатите – близки до нулевия, нали?

Трябваше да кажа нещо. Ала откъде да намеря подходящите думи...

– Въведи в медицината нова категория – „безперспективно болен“. На картата му печат – „БП“. Нека лекарите да знаят от кого да се страхуват...

Ей сега ще започне да обосновава тази своя мисъл. Четиринадесет години ми беше командир. Веднъж три часа престояхме в ледена вода и през всичкото време той развиваше хипотезата, че именно тук започвало топлото течение, докато най-после ни откриха с вертолет.

– Не бърбори, вредно е – казах аз по възможност най-твърдо.

– Не се гневи. Колко програми изпробва?

– Седемнадесет.

Седемнадесет характеристики на електромагнитното поле, в което като в капан се опитвах да задържа гаснещия живот в неговото тяло с пречупен гръбнак. Това беше последното, което можех да приложа: химията и механиката излязоха безсилни.

– А не е ли достатъчно? Не е ли по-добре да престанеш да ме мъчиш и да ме преместиш в отделението на Астахов?

Очите му с любопитство ме гледат, изучават ме... Дали не е загубил вяра в мен и в моя модулатор? Разбира се, модулаторът не е всемогъщ... Но отделението на Астахов означава спокойна, тиха смърт...

Винаги го наричахме командира. Щом някой кажеше „командира“, всички знаехме, че не става дума за командувания базата, нито за командира на въздухохода, а именно за Андрей.

– Значи не искаш? – попита той.

– Нали знаеш, че модулаторът може да излекува всеки болен – промълвих аз, – трябва само да се намери характеристиката на модулацията, подходяща за дадения организъм.

– Онази единствената, нали? – заговорнически смигна той. – А измежду колко?

Разбрах, че ме хвана натясно. Неговата електрограма се намира в медицинската му карта. По нея мога да изчисля серията и типа на модулацията: мощността на полето и приблизителната честота на импулсите. Но не зная главното – номера на модулацията, а той е, който определя как да се разположат импулсите във времето. Тоест, не знаех ритъма. И компютърът, мозъкът на модулатора, засега не бе успял да определи търсената комбинация...

– Рано или късно ще я намерим – измънках аз.

– А колко време ни остава?

Погледнах часовника. Андрей си отдъхваше вече десет минути – можех да сменя програмата.

Той забеляза как трепна фунийката на микрофона и попита:

– А какво бълнувах?

Погледнах го в очите. Не, в тях нямаше страх. В тях нямаше нищо друго освен любопитство.

– Викаш майка си. Молиш я да ти изпее някаква песен.

– Виж ти... Песен... А коя?

Опита се да запее, но в гърлото му заклокочи нещо и мелодия не се получи.

– Не се напъргай – помолих го аз и сложих ръка на рамото му.

Мускулите му послушно се отпуснаха. Да, изглежда няма да изкара и едно денонощие. Неочаквано съчувствието в погледа му се смени с жалост. Явно той забеляза моята обърканост.

– Почакай, остави ме да помисля малко, да си припомня... Значи на тебе ти е необходим номерът на модулацията и характеристиката на ритъма.

Безпомощният умиращ човек изведнъж отново заприлича на командира, който ни водеше на щурм към бездните на Ал Тобо.

– Кога предаде съобщението на майка ми?

– Онзи ден.

– Следователно тя ще пристигне всяка минута. Тогава ти ще я пуснеш тук. И тя ще ми я изпее.

Не намирах думи. Какво можех да отговоря на безумната му молба?

– И още нещо. Нека модулаторът да си работи спокойно. Тя няма да попречи нито на него, нито на теб.

Говореше със същия тон, с какъвто обикновено ни даваше заповедите. Никога не повишаваше глас и не употребяваше повелително наклонение. Разбира се, той имаше права, защото рискуваше по-често от другите, като оставяше за себе си най-трудното. Павел беше по-смел от него, Иля по-остроумен, Саша – по-ерудитан. Но въпреки това всички безпрекословно се подчинявахме само на него. В наше време и помен няма от военната дисциплина на миналите столетия. Сега командирите не

се назначават, а се избират, но ако ни се наложеше да избираме хиляда пъти, пак щяхме да се спрем единствено на него.

Включих четвъртата програма – подготвителната. Излязох в коридора, спрях медицинската сестра и като се проклинах за слабостта си, казах:

– Намерете в приемната Вера Степановна Городецка.

Върнах се в стаята, но продължавах да се ругая. Защо изпълних тази повече от чудновата молба? Дали това беше съжаление към умирация? Не: действуваше навикът ми да изпълнявам всички разпореждания на командира.

Вратата се откряна, надникна сестрата:

– Городецка е тук.

– Нека да влезе – казах аз.

Обикновена възрастна жена със съсипано лице. Кръгли, уплашени очи. Под тях подпухнали торбички. Трудно можех да повярвам, че е майка на нашия командир.

– Много ли е зле?

Гласът ѝ трепери.

– Вие не ми отговорихте, докторе.

Погледнах я изразително и видях как устните ѝ се изкривиха отчаяно.

– Какво мога да направя, докторе?

Да, това са нейни думи: в стаята сме само аз, тя и Андрей. Първото впечатление ме е излъгало. Той наистина беше неин син.

– Андрей ме помоли... – запънах се аз, – да изпеете една песен. Знаете коя...

– Добре, ще изпея – тя дори не се учуди. – Сега ли?

– Сега – промълвих аз и ѝ донесох чаша тонизираща напитка.

Тя отрицателно поклати глава и тихо като приспивна песен запя:

Стройте се, другари,

Всички по места –

Последният парад започва...

Гласът ѝ беше приятен. Навярно влияеше необичайната обстановка, но песента се възприемаше необикновено вълнуващо, особено думите: „Пощада никой не жела-а-е“.

Погледнах бегло Андрей. Лицето му беше все така синьо-бледо както и преди, с невиждащи, полуотворени очи. А какво очаквах аз? Чудо ли?

С рязко движение дръпнах микрофона и дадох команда:

– Променям програмата...

Вече исках да добавя „на седма“, но си помислих: „а какво ще стане, ако веднага премина на единадесета?... да не би да е твърде рязък преходът? Затова пък после ще мога да премина на дванадесета, обаче дали това няма да е вредно за него...“

– Още ли да пея?

Съвсем бях забравил и нея, и песента.

Исках да се извиня пред жената, ала не успях, защото погледнах Андрей. Устните му бяха леко порозовели. А може само така да ми се е сторило?

– Той е малко по-добре – каза майката.

И тя ли е забелязала? Може това подобрение да е случайно? Само за няколко минути? Съвпадение по време с песента?

Отново погледнах Андрей. Пръстите му вече не бяха толкова бели, а тъмната синкавост като че ли се отдръпваше от ноктите. Дали и това е съвпадение? А не са ли твърде много съвпаденията?

В такъв случай... В такъв случай излиза, че... но нали всеки здравомислещ човек знае, че такова нещо е невъзможно.

„Почакай – би казал Андрей, командирът, – а кого наричаме здравомислещ? Да, ти правилно ме разбра. Именно по тази причина безумните идеи излизат правилни.

„Глупости! – казвам си аз. – Така човек лесно може да се побърка. Главното са фактите. Фактите...”

Но или и фактите са безумни, или нещо очите ми не са в ред. Андрей явно е по-добре и диша все по-равномерно.

Очите може да ме лъжат. Ами уредите?

Впих поглед в контролното табло. Показателите за изпълването на пулса са добри, за насищането с кислород и азот също, инервациите на отделните участъци са се променили. Променили са се и толкова.

Ами песента? Древната героична народна песен.

Сетих се за още един безмълвен участник на всичко, което ставаше. Напълно можех да разчитам на неговата обективност. Компютърът. Мозъкът на модулатора. И казах в микрофона:

– Необходим ми е съвет. Прецени състоянието на болния и ефикасността на програмата. Коя от тях е за предпочитане сега?

Светна екранът, върху него се появиха думи и цифри: „Състоянието на болния по скалата на Войтовски е 11 x 9 x 4. Търсената модулация е намерена.”

Побиха ме нервни тръпки. Какво беше това? Какво го спаси? Песента ли? Или гласът на майката? Нейното присъствие ли? Разбира се, на всекиго е приятно да вярва, че могат да го спасят майчината ласка, песента от детството, ръцете на любимата, които превързват раната му. Вярата понякога помага за излекуването. Ала не до такава степен.

И аз не съм разказвач на приказки, а учен. Аз нямам право да вярвам. Колкото приказката е по-увлекателна, толкова повече трябва да се страхувам от нея. Аз съм длъжен да ЗНАЯ какво става.

Току-що бяха станали съвсем определени явления. Те ми се струват свръхестествени, загадъчни. Струват ми се. На мене. Обаче те се потвърждават и обективно: от показанията на броячите и на компютъра, от работния режим на модулатора. Просто те трябва да бъдат обяснени. Да открия причината им. И тя трябва да бъде реална, подаваща се на математическа формулировка.

Да проверим – имаше молба. Имаше песен. Песента е музика и думи. Звукови вълни в определен ритъм. В определен ритъм...

А ти какво търсеше? Какво липсваше, за да определиш модулацията? Данните за мощността на полето ли? Или честотата на импулсите? Не, не! Разположението им между паузите! Липсваше ти ритъмът, и ти го получи. Може би си забравил обикновената истина? Ритъмът е основа на всички процеси в дадена организирана система. Основа на живота във всички негови прояви. Всяка болест е нарушение на ритъма. Възстановяването му е оздравяване.

Да преминем към човека, към народа, част от който е той, към света, който го е създал. В този свят най-висшият сбор от ритми, тяхната избистрена съзвучност, техните плавни преходи са музиката. А тя съпровожда човека от най-ранното му детство. Има любима музика, Какво е тя ? В определен смисъл – ритмите, които най-добре съвпадат с ритмите на организма. Нервната настройка ги усилва или отслабва...

Стоп! Допускам непростима грешка. Музиката сама по себе си не би могла толкова силно да повлияе върху болния. Аз търсех ритми за задачата на модулатора. Те са могли да въздействуват на болния ТАКА осезателно само чрез командата на компютъра, който управлява модулатора. Но командите излизаха от мен...

Старая се с най-малки подробности да си спомня всичко, което ставаше през последните няколко часа. Песента... Аз казах: „променям програмата“, а после... После започнах да размишлявам, да изчислявам. А песента се пееше. И компютърът, който търсеше модулацията, се е подчинявал на моите думи за сменяне на програмата. Възможно е той да е започнал да анализира ритъма на песента, възприемайки я като програма. И ако го е въвел в модулатора?

Попитах в микрофона:

– Липсващият компонент на търсената модулация съдържах ли се в песента?

„Да – светна на екрана. – Ето формулата му.“

Станах тежко от стола си, залитнах...

Ех, командирю, да можех да те попитам сега, в тази минута.

Зная, ти си необикновен човек. Твоите знания са огромни, а умението ти да намираш необикновените изводи е поразително. Нищо не те попитах на планетата Сигон, когато ни изведе от пъкъла. Помня как се шегуваше, след като се измъкнахме живи от Гълтащото море на Венера. Но сега болен, умиращ, нима можа да предвидиш всичко това? Да търсиш заедно с мен изхода, когато се затруднявах да намеря решението?

И си спомни любимата песен? Помислил си, защо ти е била толкова любима? Изградил си хипотеза и с моя помощ я провери? И това ли можа да направиш ти? Ти не молеше за пощада дори смъртта и затова я победи, командирю.

Възмездieto

Научно-фантастичен разказ

Анджей Матеошек

...Всичко започна от момента, когато японската телевизия в новините си съобщи драматичните сведения за катастрофата на танкера „Нисан Мару“. Пътувайки от Кобе за Аделаида на разстояние 270 мили от местоназначението си, той изпратил последната си радиograma. От 17-те членове на екипажа се спасил само един моряк, изхвърлен от внезапния удар във водата. Според твърдението му, той забелязал огромните форми на кит, изплуващ от лявата страна на кораба, след което изгубил съзнание. Бил прибран от спасителния кораб на въздушна възглавница. Не бяха взети под внимание показанията на спасения японец и в официалния протокол беше посочено, че причината за потъването и смъртта на 16-те членове на екипажа били лошите спойки на корпуса, които вследствие преместването на големия товар не издържали и се достигнало до разкъсване на обшивката и преградите. Може би общественото мнение никога не би узнало действителната причина за катастрофата, ако три дни по-късно във водите на Тасманско море не беше се случило идентично събитие. Връщайки се от пристанището Моресби, модерен австралийски кораб се сблъскал с огромен кит, който го ударил със скоростта на торпедо и разцепил корпуса на две части. И този път се спасил само заместник-навигаторът, намиращ се на носа в момента на

удара. След това в продължение на два месеца още 11 пъти се повториха атаките върху търговски и пътнически кораби.

Тези събития станаха причина да се свика конференция на морските компании, която разгледа предложения за защита на морския транспорт от тайнствения левиатан. Предложенията за обезвреждането на чудовището бяха приети и сега командорът Марко Роден с подводния кораб „Мурена“, един от петте определени за тази цел кораби, охраняваше тасманските стада от китове от чудовищния им роднина.

Хубавото време беше позволило на кораба да изплава на повърхността и да продължи патрулирането в надводно положение. Роден тъкмо щеше да слиза долу в командния пункт, когато екранът на намиращия се пред него видеофон блесна и се появи лицето на заместника му Ралф Браун. Командорът включи микрофона.

– Роден. Слушам, старши лейтенант.

– Извинявам се, че ви безпокоя, но на разстояние 29 мили в посока северозапад открихме ехо на голям съд. Тъй като пребиваването в тасманския район е забранено, предположих, че сме попаднали на китайски или японски браконьерски кораб.

– Благодаря, Ралф! Ще проверим.

Роден се чувствуваше възбуден. Най-последно нещо интересно в това монотонно плаване.

Браун беше дал вече заповед в машинното отделение. Натисна алармените сигнали и корабът скоростно се приготвяше за потопяване – тридесет секунди след обявяването на тревогата „Мурена“ се намираше на дълбочина 40 метра и пореше водата със скорост 30 възела. Само 2 мили деляха „Мурена“ от целта, когато

командорът заповяда изплаване. Искаше по този начин да изненада браконьерите. След излизането на повърхността телевизионните кадри предадоха във вътрешността на кораба картина на неподвижно стоящ кораб, напомнящ по формата на корпуса кораб от типа „SFA ANT“. Роден огледа палубата му чрез дистанционно управляемата камера, като търсеше признаци на живот. Не забеляза никакво движение – като че всички на кораба бяха измрели. „Мурена“ бавно се приближаваше към неподвижния кораб, заобикаляйки го откъм десния борт. Браун се свърза с командора.

– Командоре, не считате ли, че корабът е напуснат от екипажа?

– Не. Мисля, че има някой там. Може би са се изплашили, като са ни видели наблизо. Обърнах внимание на тези огледални антени. – И той посочи блестящите конструкции на носа на кораба. – Тогава те бяха насочени в северна посока. Сега са насочени към нас. Явно наблюдават поведението ни на екрана на видеорадара.

– Мен, командоре, ме учудва мълчанието им. Мисля, че това не е браконьерски кораб. Не ми прилича на фабрика за китова мас.

– Да. Имате право. Защо обаче досега не се е опитал да се свърже с нас!

Внезапно на видеофона светна червена лампа. Роден натисна бутона за приемане. На екрана се появи Майк, навигаторът.

– Командоре, гостите ни отплават. Погледнете на екрана на монитора!

– Значи, все пак това са браконieri. Дайте им сигнал да спрат.

След минута заповедта му беше предадена по етера към бягачия кораб. Внезапно се случи нещо, което изненада екипажа на атомния подводен кораб. На кърмата на бягачия кораб се почви

малко облаче дим. След миг корпусът на „Мурена“ беше разтърсен от мощен взрив.

За момент настъпи тъмнина. Роден включи камерата и я насочи към атакуващия. Но нищо не показваше, че той ще повтори обстрелването на „Мурена“. Успокоен, той заповяда увеличаване на скоростта до 30 възела. Командорът реши да отговори на беглеца. Дясното изстрелващо устройство се издигна и след миг шест малки снаряда се насочиха към целта. Ракетите, заловени от лазерен лъч, една след друга избухваха на безопасно за бягащите разстояние.

Роден заповяда:

– Потопяване на 80 метра, скоростта без промяна. Не може да се приближим доста към него, защото ще ни атакува с дълбочинни бомби.

След минута „Мурена“ изчезна под водата, продължавайки преследването в дълбочините на Тасманско море. Радистите следяха непрекъснато курса на беглеца, който плаваше със скорост почти 30 възела с курс северозапад към Нова Каледония.

Два часа бяха минали от срещата на двата кораба, когато радиопеленгаторът Маккинли съобщи по видеофона на Роден:

– Тук Маккинли. Командоре, преди минута залових сигнали от съветския танкер „Баку“. Бил е нападен от кит с необикновени размери и моли за незабавна помощ.

– На какво разстояние се намират руснаците?

– На около 90 мили в северозападна посока. И още нещо, командоре. От доста време радиогониометърът регистрира излъчване с висока честота. Източникът е гоненият от нас кораб.

– За какво могат да служат този вид вълни?

– Хм, радионавигацията на практика не ги използва. Използват се в Космоса и при управлението на електронните работи.

– Да, нищо не разбирам. Съобщавайте ми, когато зарегистрирате нови сигнали.

Роден мълчаливо се обърна към екрана на видеорадара. Чувствуваше как по челото му избиват капки пот. Мярна му се мисълта: „Робот, електронен робот.“ Стана от фотьойла и се приближи към картата на Трансокеания. Обозначи на нея положението на „Мурена“ и гонения кораб в момента на получените сигнали за помощ от съветския танкер. След пресмятането на данните от радионавигационната централа определи на картата и положението на съветския танкер. Браун с интерес следеше действията му. Командорът се обърна към него:

– Какво забелязахте днес сутринта, когато се натъкнахме на тези „корсари“?

– За антените ли става дума?

– Именно. – Роден посочи картата. – Определих положението му тази сутрин, а след това и посоката, в която бяха насочени тези антени. Обозначих положението на руснаците и направих поразителен извод. „Корсарът“ има пръст в тази катастрофа.

– Но по какъв начин? Та нали от сутринта сме по петите му и не сме забелязали никакъв маньовър, свидетелстващ за негова дейност извън обхвата на нашите хидролокатори.

– Вие забравяте най-важната подробност.

– Кита?

– Да! Същността на въпроса се крие в разкриването на загатката на тайнствените морски колоси, атакуващи нашите кораби. Имам

чувството, че сме на път да я разрешим и наше задължение е да продължим преследването. „Баракуда“ се намираше на 90 мили западно от нас. Сигурно са засекли радиостанцията на „Баку“ и може би вече спасяват своите съотечественици.

– Значи, – продължаваме да ги ескортираме?

– Да, но с една поправка... Трябва да ги убедим, че сме се отказали от гонитбата.

След известно време се почувствува леко трептене на палубата. „Магнетроните“ – досети се Роден. Беше 9 часът и 33 минути, когато „Мурена“, вече на дълбочина 75 метра, се обви в мощно магнетронно излъчване. То създаваше антимагнитно поле, премахващо образа на подводницата на екраните на хидролокаторите на корабите в радиус от 30 мили. Включването на магнетроните според мнението на Роден трябваше да убеди екипажа на „корсара“, че атомната акула е прекъснала преследването вследствие авария. Оборудването с магнетронно устройство, което се държеше в пълна тайна, беше един от допълнителните козове на „Мурена“.

Подводницата плуваше в мрачните води на Тасманско море. Осветяваше пътя си с два мощни прожектора, тъй като с включването на мегнетроните всички останали навигационни устройства се изключваха. Работеха единствено шумопеленгаторите. Те предаваха на централната кабина образа на кораба, определян благодарение на работещите гребни винтове.

Междувременно палубата на „корсара“ от момента на изчезването на ехото от подводния преследвач се оживи. Ракетните устройства и носовите антени изчезнаха от палубата, а порталният

кран бавно се придвижи към шлюза на кърмата и се спря на края на палубата. Корабът чувствително намали скоростта и видимо се подготвяше за докуване, правейки това – о чудеса! – в открито море, далеч от всякакво пристанище. След минута машините спряха и сивият корпус започна леко да се поклаща на малките вълни. След няколко минути изчакване Роден заповяда изплаване на перископна дълбочина. Със заучено движение той „омете“ хоризонта. Изведнъж се вкамени... В посока към потопената „Мурена“ се виждаше пенливата следа на торпедо. Команлорът се отдели от перископната тръба и бързо натисна големия червен бутон с надпис „Потопяване“. Корабът моментално започна да се спуска и се спря едва на дълбочина 90 метра. В същото време магнитното поле внезапно нарасна, като предизвика унищожаването на следващото го торпедо. Роден беше учуден по какъв начин „корсарът“ е открил присъствието на „Мурена“, защитена от магнетронното излъчване. Трудно беше да се предположи, че торпедото е изстреляно съвсем случайно! И защо се бяха спрели в открито море? Мимоходом поглеждайки към картата, той разбра. Продължението на линията на курса на съветския танкер се пресичаше с курса на „корсара“ именно в тази точка. Значи, предполагаемата връзка на „корсара“ с катастрофата се потвърждаваше! Постепенно всичко се изясняваше. Китът, на чийто мозък се въздействуваше с помощта на електромагнитни вълни, беше потопил танкера и екипажът на „корсара“ сега сигурно подготвяше приемането му в стоманения корпус на своя кораб... Това вече обяснява агресивното му отношение спрямо „Мурена“.

Размишленията на Роден бяха прекъснати от старши лейтенант Милър.

– Докладвам, че обектът пред нас е включил приводните си устройства. Шумопеленгаторите регистрират все по-засилващо се ехо.

– Благодаря!

След като Роден забеляза на екрана на монитора придвижващото се с увеличаваща се скорост светлинно петно на „корсара“, той обяви, че лично поема управлението на кораба. Когато указателите отбелязаха скорост 40 възела, Роден започна да се безпокои, въпреки че максималната скорост на кораба му достигаше над 48 възела. Шест часа продължи лудешката гонитба. На края скоростта и на двата кораба започна да намалява. Роден се ориентира, че „SFA ANT“ се насочва към островчето Пероруоко, обозначено на картите като безлюден остатък от подводен вулкан.

Без да се страхува от проследяване чрез радара, тъй като корпусът на „Мурена“ беше покрит с радионит-пореста субстанция, поглъщаща и деформираща електромагнитните вълни, Роден реши да използва перископа. Командорът се прилепи към окуляра и със затаен дъх видя как на разстояние около 1000 метра корабът направи завой и се насочи направо към брега на Пероруоко. Маньовърът беше твърде неочакван. Сивият кораб, без да намалява скоростта си изчезна в скалите на островчето. Впечатлението беше така фантастично, че Роден и заместникът му, които наблюдаваха това, просто не можеха да откъснат погледа си от мястото, където изчезна силуетът на кораба. Командорът веднага заповяда изплаване и след минута „Мурена“ се полюшваше на

повърхността. С подготвени за действие лазерни оръдия и скорост 10 възела „Мурена“ се приближи към островчето, като мина между кораловите рифове.

Светна жълтата лампа и Роден включи видеофона:

– Тук е радионавигационната кабина. Командоре, радарното ехо се връща деформирано. Пътят, изминаван от сигнала, е много по-дълъг от разстоянието до скалите. Пред нас има проход, издълбан или естествен тунел. Този факт обяснява внезапното изчезване на кораба. Ще продължаваме ли неговия курс?

– Благодаря, Майк! За продължаването на курса ще реша след консултация с екипажа.

– Тъй вярно, разбрах!

Като изключи видеофона, командорът се замисли. След кратко колебание натисна няколко клавиша на пулта и на екрана се появи вътрешността на централната командна кабина. При вида на алармените сигнали всички оператори се събраха пред екрана на централния видеофон. Роден заговори бързо с малко хриплив глас:

– Събрах ви, тъй като се налага вземане на известни решения. Корабът, който гонихме, сега се намира във вътрешен басейн в централната част на острова. Реших да го проследим и да си изясним всичките му досегашни маневри. Тъй като операцията е рискована, поемам командването на кораба, а вас моля да заемете местата си в спасителната капсула. Благодаря, това е всичко!

След малко Роден постави на главата си радионавигационния шлем, закопча моленивия скафандър и седна в обширния фотьойл за централно управление. Провери командния пулт и се свърза със спасителната капсула. На екрана видя дванадесетте

кресла на разположилите се удобно в тях пурпурни фигури на екипажа. В случай на опасност капсулата можеше да се изстреля и екипажът на подводницата с изключение на нейния капитан можеше да се спаси. В капсулата на екрана на телевизора екипажът можеше да наблюдава действията на командора, а на втория екран – всичко, което ставаше извън кораба.

Роден, успокоен от безопасността на екипажа, включи видеорадара и „огледа“ пространството около „Мурена“. Нищо подозрително. „Е, какво пък, да опитаме“ – промърмори през зъби и натисна ръчката. Почувствува как „Мурена“ набира скорост и едва като навлезе в сянката, хвърляна от скалите, видя в светлината на прожектора тунел, издълбан в тях. „Мурена“ внимателно се насочи в дълбочината на широкия тунел. След стотина метра в далечината забеляза оскъдна дневна светлина.

Командорът увеличи скоростта на кораба. Искеше да използва ефекта на внезапността. Прожекторите бяха изключени. Корабът изскочи от тунела и внезапно зави надясно. Камерите веднага заловиха силуета на кораба, на няколко метра пред носа на „Мурена“. На палубата му няколко фигури в сребристи комбинезони се вглеждаха в неочаквания гост. След миг изчезнаха във вътрешността на кораба. Престана движението и на каменния бряг. Роден огледа с камерата цялото пространство около кораба. От трите страни го ограждаха голи скали, а срещу него забеляза сребристи постройки във формата на огромни раковини, прикрепени хоризонтално към сивите базалтови скали. На брега се намираше нещо като стапел, заобиколен от стрелите на няколко крана и лебедки. Една от тях се намираше във водата, а под нея се

виждаше вретеновидната форма на някакъв морски съд. „Корсарът“ беше закотвен към брега и над него беше опъната маскировъчна мрежа. В скалите се чернееха отворите на няколко тунела, от които като сребърни нишки се точеха релси към брега.

Командорът разбра, че се намира в някакво отлично маскирано пристанище. Мнимо безлюдното островче представляваше прекрасно укрытие за модерно оборудваните „корсари“. За момент взе решение: насочи кораба към центъра на басейна с нос към акостиралия кораб, наблюдавайки едновременно бреговете съоръжения. Не забеляза никакво движение – знак, че жителите на островчето не са много доволни от посещението. Изчаквайки няколко минути, Роден включи видеофона, който му показва вътрешността на спасителната капсула:

– Сами видяхте – започна той – каква паника предизвикахме, като се появихме тук. Трябва да изпратим абордажно отделение. За тая задача са необходими трима-четирима. Кой от вас...

Не беше завършил, когато на пулта светнаха 12 червени лампи.

– Благодаря ви, но не мога да позволя всички да напуснат кораба. Ще отидат Милър, Браун, Родригес и Лий. Успех, момчета!

Изключи микрофона и погледна екрана на монитора. На брега продължаваше да цари спокойствие. След получаването на сигнала за готовност на четиримата смелчаци, той натисна ръчката и включи двата черно-бели контакта. Сивозеленикавата електрическа лодка се отдели от кораба, насочи се към „корсара“. Докосна брега. Четиримата с пистолети в ръка изскочиха от нея, криейки се сред огромните скали. Двама от тях се откъснаха от скалите и се насочиха към акостиралия кораб. Внезапно единият се спря,

издигна ръце, като че ли да защити главата си, и миг след това рухна на земята. Вторият от бягащите се скри зад корпуса на кораба. Командорът обърна камерата към сребристите постройки и успя да забележи блясъка на лазерния изстрел. Ръката му действуваше по-бързо от мисълта – лазерните оръдия на кораба бяха моментално насочени към огледалните проблясващи стени. Блясък на експлозия и кълбо черен дим се понесе над скалите. Командорът щеше да натисне втори път бутона на пусковото устройство, когато с края на окото си забеляза на екрана фигура в кърваво проблясващ комбинезон. Позна Родригес, най-добрия стрелец в цялата IX ескадра. Стоеше на брега и енергично махаше с ръка в посока към „Мурена“. Роден имаше чувството, че младият испанец искаше да го предпази от нещо. Внезапно забеляза лазерната игла, която пресичаше въздуха, и след миг видя тялото на Родригес да лежи неподвижно.

Желание за отмъщение облада командора – беше вече загубил трима души, без да знае чия ръка ги беше лишила от живот! Включи монитора и в момента, когато насочи една от външните камери назад, се вцепени! На разстояние по-малко от 100 метра чудовищен кит пореше водата. Никога дотогава не беше виждал такова гигантско животно! Грамадното туловище можеше да смачка корпуса на „Мурена“ като картонена кутийка. Превключването на командните ръчки беше работа за секунди и корабът като пришпорен кон се хвърли напред. На няколко десетки метра от брега направи внезапен завой вляво и се насочи зигзагообразно към средата на басейна. Едва сега Роден можа да оцени действителната големина на звяра. Потръпна при мисълта, че

корабът му в този миг можеше да бъде смачкан от ударите на чудовищната опашка. Натисна два жълти бутона и от двете страни на носа се показаха отверстията на четирите пускови установки. Секунда по-късно четири торпеда, използвани за приспиване на болни и ранени животни, изскочиха за среща с атакувания гигант. Улучен с двойна приспиваща доза, той започна да се мята, като издигаше фонтани вода и удряше мощния си плавник в повърхността на басейна. Но постепенно неговите движения се забавяха, докато на края се отпусна напълно неподвижен. Командорът насочи отново камерата към скалите, сред които лежаха неподвижните фигури на неговите моряци.

След миг започна отново да обстрелва постройките, които въпреки многобройните експлозии оставаха неразрушени. В момента, когато левият пусков механизъм се насочваше към сивия силует на кораба, „Мурена“ беше разтърсена от мощен взрив, няколко секунди по-късно – от втори. Напразно Роден се стараеше да изведе кораба от полето на обстрела – управлението не действуваше. Автоматите съобщаваха за течове в кърмата. Бойната кула беше неподвижна... Третият удар ускори решението – осакатеният кораб бавно заплава към брега. Ситуацията на деветте души, намиращи се на палубата му, все повече се влошаваше. Всеки от тях разбираше, че единственият начин да спасят живота си беше завладяването на Пероруоко.

Корабът акостира и командорът даде заповед всички да се подготвят за напускане на „Мурена“. Когато моряците се събраха около него, с движение на главата си командорът посочи към черното отверстие на тунела, намиращ се на разстояние около 80

метра. Кимнаха в знак, че са разбрали. Тримата скочиха на брега и с огромни скокове се насочиха към тунела, като след малко потънаха в мрака. След миг светването на лампата оповести, че преминаването е успешно.

– И така, напред! – извика Роден в микрофона и след миг той се намираше в коридора, заобиколен от екипажа си. Стените чернееха зловещо, но в дъното забеляза оскъдните отблясъци на светлина.

– Двама остават за охрана тук, останалите с мен!

След стотина метра седмината попаднаха в огромна, ярко осветена зала. По дължината на стените ѝ бяха разположени много тръби, а от двете ѝ страни се намираха бели лабораторни маси с многобройни химически уреди и съдове по тях. В средата се намираха два реда двуметрови балони, свързани със сложна система от тръбички.

Роден се приближи към единия от тях, отви малкото кранче и на пода паднаха големи светлосини капки течност.

– Командоре, не пипайте това! – забръмча в слушалките гласът на старши лейтенант Дейвис. – Това е много опасно взривно вещество. Виждате ли...

Дейвис наля в една колба от светлосинята течност, а след това се приближи към другата редица балони и наля в друга колба капки червена течност. Изля ги на пода и всички с любопитство наблюдаваха двете приближаващи се струи. В момента на сливането им внезапен взрив разтърси въздуха.

– Това е тектонит – отново се чу гласът на Дейвис, – тези запаси са достатъчни да се взриви целият остров.

– Трябва да го обезопасим – каза Роден. – Оставете тук с Томсън. Ако се случи нещо с нас, взривете лабораторията!

– Разбирам, командоре!

Роден се хвърли напред, но от един страничен коридор се чува два изстрела и един от навигаторите се свлече на пода. Роден стреля два пъти и побягна в посоката, където преди миг се мярна фигура в сребрист комбинезон. След няколко метра се спря. В краката му лежеше дребна фигура. Приклепна и я обърна по гръб. Усети, че му притъмнява пред очите. Това не беше човек! Зад стъклото на сребристия шлем го гледаха втренчено с мъртъв поглед изпъкнали очи. Лицето на непознатото същество, лишено от нос, със заострена хоботовидна челюст, поразяваше със своя вид. В ръката, напомняща защитна ръкавица, съществото стискаше тръба с необикновена форма – навярно това беше неговото оръжие. Заедно с тримата си другари Роден се наведе над съществото. Без съмнение пред тях лежеше пришълец от Космоса. И то пришълец, който в никакъв случай не беше настроен миролюбиво към хората.

Остави другите, продължи до края на коридора и там попадна в началото на огромна подводна пещера. Погледна надолу и видя огромните тела на китове. Някои от тях имаха на главите си миниатюрни предаватели, прикрепени за кожата с помощта на смукала. Изходът от пещерата беше преграден с решетка. Вляво в малък басейн се намираха делфини орка. Позна ги по грамадните триъгълни тръбни плавници – всички делфини бяха свързани с мрежата от тръби, обвиващи пещерата. На мястото, където стоеше, се намираше нещо като дистанционна диспечерска уредба. Едва сега разбра каква загадка криеше вътрешността на острова. Тук,

пред него, се намираше изкуствена плантация за китове-гиганти. Космическите пришълци, враждебно настроени към жителите на Земята, без съмнение искаха да завладеят планетата. И тъй като не разполагаха с необходимата сила, явно искаха да извършат това, използвайки невинните обитатели на океаните.

Голямото количество тектонит, струпано на острова, потвърждаваше изводите на командора. И така на всяка цена трябва да се попречи на нашествието им!

Роден се върна по коридора и изведнъж почувствува, че се вкаменява! Пред него на зеленикаво проблясващите плочи лежах три фигури в пурпурни комбинезони. Огледа се, но никъде не видя тялото на космическия пришълец. Явно тези, които са убили тримата моряци от „Мурена“, са го взели със себе си.

Нямаше време за губене. Командорът се хвърли към лабораторията. Натъкна се на мъртвите Томсън и Дейвис. Роден извади малка антена и включи микропредавателя, викайки позивната на двамата моряци, оставени да охраняват входа на тунела. Никакъв отговор. Разбра, че е единственият останал жив от екипажа на атомната подводница и няма шанс да се измъкне. „Мурена“ беше повредена и неспособна за потопяване...

Приблужи се към два огромни балона, свързани със стъклени тръбички във формата на буквата V. Отвори бавно двата месингови крана и с явно облекчение видя как от двете страни потекоха една към друга струи тектонит. Нищо повече не можеше да ги спре...

Огледа за последен път лабораторията, опря се на стената и зачака смъртта...

Сребристата фигура, надвесена над окуляра на звездния телескоп, се изправи и обърна към намиращия се в централното помещение екипаж на космическия кораб.

– Базата престана да съществува. Обитателите на Третата планета откриха нашите намерения. Още веднъж повтарям: веднага трябва да напуснем нейния пояс! В противен случай жителите на Земята ще ни унищожат, както нашите братя в базата!

Изпъкналите очи на събралите се бяха насочени към командира. Той каза:

– Затова ли сме пропътували 16 звездни периода, за да се върнем без нищо на Алтаир?! Задачата ни беше и е завладяването на Третата планета! На какво основание твърдиш, че жителите ѝ могат да ни победят?

– Видя екраните на астротермите и ти е ясно, колкото и на мен, че те откриха многобройни следи от термоядрени експлозии. Сигурен съм, че жителите ѝ имат в ръцете си оръжие, ако не превъзхождащо, то поне равностойно на нашето! Последните донесения от базата сочат, че тя е атакувана от мощно въоръжен хидротрон. Той е причината да не видим никога вече двадесет и двамата си братя.

Командирът за момент се поколеба и на края с люлееща се походка приближи към командния пункт. Постави ръка върху ръчките на акселераторите, обърна глава към наблюдаващите го и придвижи ръчките.

Трансгалактическият диск, изменяйки постепенно траекторията на полета си, потъна в мрака на Вселената.

Майсторите от планетата Ксанаду

Научно-фантастичен разказ

Теодор Старджън

...И ето Слънцето се превърна в Свръхнова, а Човечеството се пръсна по целия Космос; и хората така добре познаваха себе си, че разбираха: трябва да запазят не само самия живот, но и своето минало, за да не изгубят човешката си същност. И така се гордееха със себе си, че превърнаха своите традиции в строги правила и нерушими обреди.

Велика мечта въодушевяваше Човечеството: където и да попаднеха неговите частици, колкото и различна да бъде тяхната съдба, никога да не започват отначало, да продължат вечния път на разума и по цялата Вселена хората да си останат хора, да говорят и да мислят като хора, да се стремят към нови цели и ги достигат. И когато и да се срещнат един друг, колкото и да са различни, да се срещат мирно, да признават един другиму родството и да заговарят на земен език.

Но човешката природа е такова нещо...

* * *

Брил изплува от дълбочините на Космоса недалеч от розовата звезда и потърси четвъртата планета. Тя висеше в пространството като някакъв екзотичен плод. (А дали е узрял този плод? Ако не, не може ли да бъде заставен да доузрее? Дали не е отровен ?) Той остави звездолета си на орбита и се спусна с едноместната капсула. До водопада, наблюдавайки кацането, чакаше млад дивак.

– Земята ми беше майка – произнесе Брил, без да излиза от капсулата. Това бе традиционното приветствие на Човечеството и той го произнесе на Древен език.

– А на мен баща – довърши дивакът паролата. Произношението му беше ужасно.

Брил внимателно се измъкна от капсулата, но не се отдалечи от нея нито крачка. Оставаше да довърши част от обряда.

– Аз уважавам разликата в нашите желания, тъй като всеки от нас е личност и те приветствувам.

– Аз уважавам равенството на нашите права, тъй като всички сме хора, и те приветствувам – отзова се младокът. – Аз съм Уонайн, син на сенатора Тенайн и неговата жена Нина. А планетата се нарича Ксанаду.

– А аз съм Брил от Кит Карсон, втората планета в системата Самнер, съчлен на Най-висшата власт – каза гостът и добави: – Пристигам с мир!

Той почака, няма ли туземецът да хвърли съгласно старинния дипломатически обичай, някакво оръжие. Уонайн не направи нищо подобно – явно не носеше оръжие. Единственото му облекло – лека туника прихваната с широк пояс от някакви плоски, черни, до блясък полирани камъни. Под такава дреха не можеш да скриеш и стрела. Брил, обаче, почака още малко, взирайки се в безметежното лице на младия дивак: не подозира ли той, че в обтегнатия черен мундир, блестящите обувки и метални ръкавици е скрит цял арсенал? Но Уонайн каза само:

– И така, добре дошъл! – и се усмихна. – Заповядай в нашия дом и се чувствуй като у дома си.

– Ти каза, че твоят баща Тенайн е сенатор? Може ли да ми помогне да намеря вашия правителствен център?

– Да, разбира се.

Брил даде нужния знак и капсулата излетя нагоре – скоро ще бъде в звездолета, на орбита, докато не потрябва отново. Уонайн не ахна, даже не се изуми – изглежда това надхвърляше разума му, помисли си Брил.

Той закричи след момчето по пътеката извиваща между пищно цъфнали храсти – преобладаваха лилави цветове, но се срещаха и снежно-бели понякога ярко алени, а по листата им искряха пръските на водопада. Пътеката се изкачваше нагоре, а от двете ѝ страни растеше гъста мека трева – когато се приближаваш до нея – червена; когато нагазиш – бледо-розова.

Брил внимателно се оглеждаше. Присвитите му черни очи не пропускаха нито една подробност: момчето крачи с пъргава пружинираща стъпка, диша леко и свободно, тънкият плат на туниката му прелива във всички цветове на дъгата. Тук и там се издигат могъщи дървета, зад които би могло да се укрие оръжие или човек. Виждат се скали – оголени рамена на планетата, по тях могат да се определят полезните изкопаеми. Летят птици и се чуват трели, но може би това е някакъв условен знак...

От погледа на този човек се изплъзваше само очевидното, но нали очевидното в света е така малко!

Той никак не бе подготвен да види такъв дом: вече бяха преминали парка наполовина, когато Брил разбра, че именно това е жилището на Уонайн.

Никакви стени и граници не се забелязваха. В един момент подът-поляна се издигаше високо, от другата страна беше просто площадка между две цветни лехи; там стаята става тераса, тук тревата служи за килим: над нея, оказва се, има покрив. Домът е разделен не толкова на стаи, колкото на открити пространства – ту чрез подобие на ефирна декоративна решетка, ту просто чрез друга цветова гама. И никъде нито една стена! Никъде където да се скриеш, укриеш, заключиш. Целият пейзаж, огромното небе без ограничения надничат в стаите, разглеждат те като на длан и превръщат цялата къща в един отворен прозорец към света.

При вида на всичко това Брил малко измени отношението си към туземците. Той ли не познава хората! Не напразно се казва: „Всеки има какво да крие“. И макар, че наоколо не се виждаше нито един тъмен ъгъл, Брил удвои вниманието си към подробностите: „Как, в края на краищата успяват да прикрият това, което не е за показ?“

– Тен! Тен! – викаше през това време момчето. – Доведох приятел!

Насреща им по тревата се приближаваха мъж и жена. Мъжът – бе истински великан, но в останалото дотолкова приличаше на Уонайн, че веднага ставаше ясно: това са баща и син. Същият дълъг и тесен разрез на ясните сиви и раздалечени очи, все същите огнено-рижи коси. И едър, но изящно очертан нос, над не съвсем пълни, но добродушни устни.

За това пък жената...

Брил не веднага си позволи да погледне към нея, не веднага си позволи да повярва, че на света може да съществува такава жена. След първия поглед той бързо наведе очи, а след това

непрекъснато усещаше присъствието ѝ, и само крадешком я издебваше за да се увери: да, това не е видение, всичко е истина – коси, лице, глас, тяло. Също както мъжът и синът, тя беше обвита в ефирен дългоцветен облак и само когато ветреецът замираше, се превръщаше в стегната с черен пояс туника.

– Това е Брил от Кит Карсон в системата Самнер, – оживено бръцолевеше хлапакът – и той е съчлен на Най-висшата власт, и той знае приветствието и го каза правилно. А това е Тенайн, сенатора и Нина – майка ми.

– Добре дошъл, Брил от планетата Кит Карсон – каза жената. И безсилен да повярва, че с него може да се случи такова нещо, той с усилие откъсна погледа си от нея и наведе в поклон глава.

– Заповядай, влез – дружелюбно каза Тенайн и преведе госта си под арката, която се оказа вход.

Стаята беше широка и с неправилна форма. Неравният под постепенно се издига към единия ъгъл представляващ обрасъл с мъх насип. Тук и там бяха разхвърляни бели и сиви издатини външно подобни на камъни, а докоснеш ли ги с ръка – като жива плът. Някои от тях са гладки като маса, други – вдлъбнати и, ето ти цялата мебел.

Ромони и се пени вода, като че ли обикновено ручейче, но Брил забеляза: Нина стъпи с босите си крака върху нещо прозрачно, покриващо и отиде до езерцето, блестящо в края на стаята. Той видя това езерце още когато идваха, но така и не разбра цялото ли се намира вътре или част от него е извън пределите на жилището. На брега му растеше огромно дърво, тежкия му листак надвисваше

и, изглежда, споен със същото невидимо вещество покриваше ручея, създаваше чувството за покрив.

Всичко това безкрайно подтискаше Брил. Той даже се улови във внезапна остра тъга по многоетажните метални градове на родната планета.

Нина се усмихна и ги остави сами. Следвайки примера на стопанката, Брил се отпусна на поляната (или това беше под?) точно на това място, където тя преминаваше в насип (или стена?). Цялото му същество се възмущаваше: разпуснатост и небрежност на замисъла, явен признак, че на местните жители са чужди решителността, дисциплината, строгостта и съсредоточеността. Но той знаеше как да се държи: отначало не трябва да издава на варварите истинското си отношение.

– Нина сега ще се върне – каза Тенайн.

Брил, който неотклонно следеше всички движения на жената по двора, зад невидимата стена, при тези думи едва не подскочи.

– Аз не познавам вашите обичаи и се мъчех да разбера какво прави!

– Приготвя нещо за ядене – обясни Тенайн.

– Сама?

Тенайн и сина му погледнаха с удивление:

– Теб това те учудва?

– Аз предполагах, че тази дама е съпруга на сенатор! – каза Брил. – Вероятно, зад думата „сенатор“ аз виждам друг смисъл, различен от вашия.

– Възможно е. Тогава обясни ни какво представлява сенаторът на вашата планета.

– Това е член на сената, слуга на Най-висшата власт и вожд на свободна нация.

– А неговата жена?

– Жената на сенатора се ползува със същите привилегии. Тя може да обслужва съчлена на Най-висшата Власт, но разбира се, никого друг... Във всеки случай не някакъв чуждоземец.

– Любопитно – каза Тенайн.

Синът му измърмори нещо с удивление, каквото не предизвикаха в него нито самият Брил, нито капсулата.

– Кажи – продължаваше Тенайн, – нима не си обяснил досега, кой си и откъде си?

– Обясни! Всичко ми обясни още при водопада! – намеси се хлапакът.

– Но аз не съм представил доказателства – сухо уточни Брил, но забелязвайки, че двамата се споглеждат, допълни: – Поверителни грамоти и писмени пълномощия.

И посочи малката плоска чантичка, висяща на енергопояса.

– А нима в поверителната грамота пише, че ти не се казваш Брил, и не си от планетата Кит Карсон, а от някъде другаде? – простодушно попита Уонайн.

Брил мрачно погледна към него, а Тенайн меко каза:

– По-спокойно, Уонайн. – И се обърна към Брил: – Разбира се ние в много неща се различаваме, както се случва между жители на различни светове. Но аз съм убеден, че в едно си приличаме: младостта понякога крачи направо там, където мъдростта търси обходни пътища.

Брил помълча, обмисляйки казаното. Изглежда, това е нещо като извинение, реши той и отсечено кимна.

– Натоварен съм да връча акредитивните си писма на вашето правителство – каза той. – Между впрочем, кога може да стане това?

Тенайн повдигна могъщите си рамене.

– Когато пожелаеш.

– Колкото по-бързо, толкова по-добре.

– Прекрасно.

– Далече ли е?

Тенайн го погледна с недоумение.

– Кое да е далече?

– Вашата столица – или там, където се събира сенатът ви.

– А, разбирам. Но той не се събира в такъв смисъл... Е, както са казвали едно време, той заседава непрекъснато. Ние...

Той изви устни и от тях се откъсна някакъв къс и напевен звук. И веднага се разсмя.

– Прощавай, – сърдечно каза той. – В Древния език липсват някои понятия. С каква дума означавате вие...ъъ... присъствието на всички в един?

– Аз мисля, че не бива да се отвличаме – предпазливо произнесе Брил. – Вие навярно искате да кажете, че вашият сенат не заседава в някакво определено място и време?

– Аз... – Тен се заколеба, след това кимна! – Да, така е понеже...

– Значи няма възможност да се срещна лично с вашия сенат?

– Не съм казвал такова нещо. – Тенайн отново се опита да обясни нещо на госта си. Брил се намръщи. Тен отново се засмя. –

На древния език е лесно да се разказват само старинни приказки, но да се говори за сериозни неща е направо невъзможно, – каза той с досада. – Виж, ако се научиш на нашия! Съгласен ли си?

– Аз почитам древния език – сухо обясни Брил. И бавно, членоразделно, като на малоумно дете започна да обяснява: – Необходимо ми е да зная, кога мога да се срещна с местните ръководители и да обсъдя с тях някои въпроси от всепланетното и междупланетно естество.

– Обсъди ги с мен.

– Вие сте сенатор – каза Брил, но в тона му ясно звучеше: – „Та „вие сте само сенатор“.

– Вярно – каза Тенайн.

Стараейки се да не загуби търпение, Брил попита:

– А какво представлява сенаторът на вашата планета?

– Това е този, който свързва хората от своя окръг с всички други хора.

– А на кого служи вашият сенат?

– На хората – каза Тенайн.

– Е, да, разбира се! А кой служи на сената?

– Сенаторите.

Брил примижа от досада и едва не изруга на глас.

– От кого е съставено вашето правителство? – попита той с неестествено равен глас.

През цялото време на диалога Уонайн жадно слушаше, местейки поглед от единия събеседник към другия, като унесен зрител на някаква игра с топка. Но тук той не издържа:

– А какво значи „правителство“?

В този момент се появи Нина и Брил въздъхна с облекчение. Тя вървеше към тях по прозрачната тераса. Носеше огромен поднос, по-скоро го водеше по въздуха, забеляза Брил, когато я видя отблизо. С три пръста тя подпираше подноса отдолу, с един отзад, като дланта ѝ беше свободна. Невидимата стена на стаята изчезна при нейното появяване, а може би Нина бе минала точно през такова място, където няма стена.

– Надявам се, че ще намериш нещо по вкуса си – весело каза тя и приземи подноса до Брил. – Това е месо от птици, това – от малки млекопитаещи, а това е риба. Тези бисквити са приготвени от четири вида житни растения, а онези, белите – от един, който наричаме „млечна пшеница“, Ето вода, в тези два съда има вино.

Без да откъсва поглед от храната, Брил каза:

– Всичко това дойде тъкмо навреме.

Нина се отдръпна, отпусна се на земята до коленете на мъжа си и се облегна на тях. Той ласкаво зарови пръсти в гъстите ѝ коси и тя, вдигнала очи, светна в мимолетна усмивка. От храната, многоцветна като женска рокля, Брил прехвърли погледа си върху трите усмихнати, внимателни лица. Не знаеше какво да прави.

– Да, всичко това дойде тъкмо навреме – повтори той, но те продължаваха да седят и го гледат. Той взе една бяла бисквита и стана, оглеждайки този идиотски прозрачен дом и всичко наоколо. Къде да седене?

Парата от подноса загъделичка ноздрите му. Брил преглътна. Той е невероятно гладен, но... Помъчи се да се усмихне, но нищо не излезе.

– Нима нищо от това не ти харесва? – загрижено запита Нина.

– Не мога да ям тук! – отрязва Бил. Той внезапно почувствува в тези туземци нещо което досега го нямаше и добави: – Благодаря. – Отново погледна невъзмутимите лица и каза на Нина:

– Всичко това е чудесно приготвено, приятно е да се гледа.

– Тогава яж! – предложи тя и отново се усмихна.

Тази усмивка много странно действа на Брил. Нито тяхната ужасна разпуснатост, маниерът им да лежат и седят където и както им падне и да позволяват на хлапака да се меси в разговора, нито безсрамното признание, че имат някакъв си свой, варварски език – нищо не можеше да наруши неговото равновесие. А сега, без да промени израза на лицето си и по такъв позорен начин да подрони достойнството си, той почувствува, че се изчервява! Намръщен, той веднага превърна тази детинска слабост в гневна червенина. Ох, с какво наслаждение ще се вкопчи той в самото сърце на тази варварска култура, как безпощадно ще го стисне! Тези диваци ще знаят кого могат да унижават и кого не.

Но тримата го гледаха така невинно и простодушно... Не, той не бива да издава смущението си. Ако те нарочно са искали да го смутят, той няма да им достави това удоволствие. А ако това е неумишлено, не бива да заподозрат къде му е уязвимото място.

С огромно усилие на волята той застави себе си да говори тихо, и все пак гласът му беше рязък:

– Както виждам – бавно каза той, – ние, жителите на планетата Кит Карсон, ценим уединението малко повече от вас.

Тримата учудено се спогледаха; цветущото румено лице на Тенайн се проясни – той разбра.

– Вие не се храните пред хора!

Брил даже не трепна, но гласът му трепереше от отвращение, когато кратко отговори:

– Не.

– О – промълви Нина. – Колко жалко!

Брил предпочете да не уточнява за какво именно съжалява тя. Той само каза:

– Няма значение. Има различни обичаи. Аз ще се нахраня, когато остана сам.

– Сега разбираме – каза Тенайн. – Бъди спокоен. Яж.

Но те продължаваха да седят и го гледат!

– Жалко, че ти не говориш на другия наш език – каза Нина. – Тогава щеше да бъде толкова лесно за разбиране! – Брил, моля те, постарай се да разбереш. В едно ти дълбоко се заблуждаваш – ние почитаме уединението едва ли не над всичко.

– Очевидно ние влагаме в тази дума различен смисъл – отговори той.

– Но нали това означава – когато човек остане насаме със себе си? Когато ти нещо правиш, мислиш, работиш или просто си сам и никой не ти пречи, не е ли така?

– Никой не те следи.

– Тогава какво? – радостно възкликна Уонайн и изразително разпери ръце, като че ли казваше: „Това се искаше! – Тогава яж! Ние не гледаме!“

Нищо ме може да се разбере...

– Синът ми е прав – леко се усмихна Тенайн, – само че както винаги реже направо. Той искаше да каже: ние не можем да те

гледаме, Брил. Щом ти искаш уединение, ние просто не можем да те виждаме.

Внезапно озлобен, Брил протегна ръка към подноса. Сграбчи чашата, в която според думите на Нина имаше вода, извади от джобчето на колана някаква бисквита, пхна я в устата си, преглътна и отпи от водата. Блъсна чашата в подноса и вече без да се съдържа изкрещя:

– Нищо повече няма да видите!

С непредаваемо изражение на лицето Нина леко скочи на крака, огъна се като танцьорка и леко докосна подноса. Той се издигна във въздуха и Нина го поведе към изхода.

– Добре – каза Уонайн сякаш в отговор на нечий нечути думи и без да бърза излезе след майка си.

Какъв беше този израз на лицето ѝ?

Нещо, което тя не можа да овладее: то се издигна от дълбините към тази невъзмутима повърхност, готова да се покаже, да се изтръгне навън... Гняв ? Де да беше – помисли си Брил. Обида? Той и това щеше да разбере. Но... смях? Само не смях! – молеше се нещо в душата му.

– Брил – повика го Тенайн.

– Какво има?

– Кажи какво трябва да се направи, за да ти бъде удобно да се храниш, и аз ще организирам всичко.

– Няма да можете – без заобикалки отговори Брил. – Вие тук не строите стени, през които не може да се вижда и врати, които може да се затварят.

– Вярно е, не строим. – Не за пръв път вече великанът приемаше думите му буквално, без да забелязва техния оскърбителен смисъл.

„Разбира се, че не строите – помисли Брил. – Даже и за...” – Чудовищно подозрение се мярна в съзнанието му.

– Ние, жителите на планетата Кит Карсон, винаги сме предполагали, че историята на човечеството представлява път на развитие от животното към нещо по-възвишено. Разбира се, ние сме твърде сковани и не можем изцяло да се освободим от животинското състояние, но правим всичко възможно, за да не демонстрираме на всички това, което е останало в човека от животното. Вие очевидно не сте достигнали такова уважение към идеалите. Аз видях как се храните. Без съмнение, някои други потребности на организма се удовлетворяват също така открито.

– Да – каза Тенайн. – Но с това (той посочи с пръст) работата е съвсем друга.

– С кое „това“?

Тенайн отново посочи една от свитите издатини. Откъсна парче мърх – това беше съвсем истински мърх и го хвърли върху нейната повърхност. След това докосна една от сивите ивици. Мърхът потъна вътре като камъче в подвижен пясък, но много по-бързо.

– Жива тъкан, достатъчно сложно организирана, те не приемат – поясни Тенайн, – но мигновено, до последната молекула, поглъщат всичко останало, и не само от повърхността, но даже и на известно разстояние.

– Значи това у вас ви служи за... ъ-ъ-ъ...

Тенайн кимна и потвърди – да, именно това.

– Но... но нали това означава – пред всички!

Тенайн с усмивка сви рамене.

– Съвсем не! Точно затова казах, че това е нещо съвсем друго. Ние се храним всички заедно. А това... – Тен откъсна още едно парче мърх и проследи неговото потъване в сивата издатина. – Това никой няма да види. Бих искал да научиш нашия език, Брил. Всичко това може да се изрази толкова просто и ясно.

Но Брил мислеше за друго.

– Аз ценя вашето гостоприемство – надутото каза той, – но бих искал да продължа пътя си. И колкото се може по-скоро.

– Както искаш. Ти ни носеше някакво съобщение. Предай го.

– То е за вашето правителство.

– За нашето правителство. Вече ти казах: когато бъдеш готов, Брил, говори.

– Аз не вярвам, че вие еднолично управлявате цялата планета!

– И аз не вярвам – весело се отзова Тенайн, – защото не е така. Но когато ти говориш с мен, теб ще слушат още четиредесет и един души, и всички те са сенатори.

– Нямате ли друг начин?

Тенайн се усмихна.

– Има още четиредесет и един начина. Говори с който и да е от останалите сенатори. Няма никаква разлика.

– И вие нямате по-висок правителствен орган?

Тенайн протегна ръка и от вдлъбнатината на обраслия с мърх насип извади чаша от гравирани кристал с метален сияещ ръб.

– Да намериш най-високия правителствен орган на правителството на Ксанаду – това е все едно да намериш най-

високата точка тук – каза той, като поглади с пръст ръба. Чашата нежно иззвънтя.

– Не особено надеждна система – мрачно промърмори Брил.

Въздухът отново се напълни с кристален звън, след това Тенайн остави чашата на мястото ѝ. Брил не разбра беше ли това отговор на неговата забележка.

– Естествено, хлапето даже не знае думата „правителство“, – презрително каза той.

– Този термин у нас не е популярен – отговори Тенайн. – Правителство в буквалния смисъл ние нямаме. Много малко са нещата, с които гражданинът на нашето общество не може да се справи. Бих искал да ти покажа колко малко са тези неща на Ксанаду. Ако ти ни погостуваш, аз ще ти покажа.

Той погледна Брил в очите – току що той отново беше хвърлил изпълнен с отвращение поглед към сивия камък – и откровено се разсмя. Но когато заговори отново, в гласа му имаше толкова доброта, че яростта, мигновено пламнала в Брил, угасна, а в мозъка му се мярна мисълта: „Не се ли оставих да ме минат?“ Но за анализи нямаше време.

– Не може ли твоята работа да почака, докато ни опознаеш повече, Брил? Повярвай ми, на планетата няма единен управляващ център и всъщност няма почти никакво правителство.

– Откъде мога да знам доколко точно ще бъде предадено на останалите всичко, което ти съобща? – уклончиво каза Брил.

– То няма да бъде предадено – направо отговори Тен. – Всички ние те слушаме едновременно.

– Нещо като радио?

След кратка пауза Тен кимна:

– Да, нещо подобно.

– Аз няма да уча вашия език – рязко каза Брил. – И не мога да живея като вас. Ако сте съгласни на тези условия, аз мога да остана у вас още малко.

– Съгласни? Та ние друго и не искаме!

Тен весело скочи, направи крачка към вдлъбнатината, в която стоеше кристалната чаша, и протегна ръка с дланта нагоре. Отгоре се спусна широк непрозрачен лист и неподвижно увисна във въздуха.

– Нарисувай с пръст – каза Тенайн.

– Какво да рисувам?

– Жилището, което ти е нужно. Как искаш да живееш, да се храниш, да спиш, всичко, което ти е нужно.

– Нужно ми е съвсем малко. Ние на Кит Карсон умеем да се задоволяваме с малко. Той се прицели с пръст в металната ръкавица, постави за проба няколко точки в ъгъла на белия екран, след което начерта точен и акуратен паралелепипед.

– Ако вземем ръста ми за единица, на мен ми е нужна ето такава постройка с размери едно и половина на дължина, едно и четвърт на височина. Тесни прорези – вентилатори на равнището на очите, по един на всеки край, по два на страничните стени, покрити с мрежа против насекоми...

– У нас няма вредни насекоми – забеляза Тенайн.

– Все едно – прорези, защитени с най-здравата мрежа, която имате. Тук да има кука за закачване на дрехи. Тук – легло, плоско и твърдо, с постилка не по-дебела от дланта ми, едно и една осма на

дължина, една трета на ширина. Под леглото плътно затворен шкаф с ключалка, която само аз мога да отключвам. Тук – полица с размери една трета на една четвърт, на височина половин единица над пода, така че като седя до нея, да мога да се храня. И още... една такава работа, ако е сигурна и се затваря добре (Брил с досада посочи приспособлението, което приличаше на сива каменна издатина). Цялата тази пристройка трябва да стои отделно от другите здания, на високо място, така че над нея да не се издигат никакви дървета и скали и нищо да не закрива подходите от четирите страни; всичко това да бъде здраво построено за възможно най-кратък срок; и освен това е нужна светлина, която да мога да включвам и врата, която само аз да мога да отварям.

– Прекрасно – безгрижно каза Тенайн. – Каква температура?

– Каквато е тук сега.

– Какво още? Музика? Картини? Ние например имаме чудесни...

– Брил изсумтя презрително и доста красноречиво.

– Ако можете, прокарайте вода. А останалото... това е жилище, а не дворец за развлечения.

– Надявам се, че ще ти бъде удобно в тази... в това жилище, – каза Тенайн с едва доловима насмешка.

– Именно към такова съм привикнал – надменно отговори Брил.

– Е какво, да вървим.

– Къде?

Великанът го повика с жест и мина под арката. Брил го последва, присвивайки очи от розовата светлина на залеза.

Върху полегатия склон на половината от пътя между дома на Тенайн и планинския връх се простираше поляна, покрита с

червена трева – Брил я беше забелязал, когато идваше откъм водопада. Сега на нея се тълпеше народ. А по средата стърчеше нещо прилично на ковчег.

Брил не повярва на собствените си очи, просто се отказваше да вярва, но колкото повече се приближаваше, толкова по-ясна ставаше неопровержимата истина: пред него беше същата постройка, която той нарисува току-що!

Той все повече забавяше крачка, изумлението му растеше със всяка измината минута.

Около малката постройка се занимаваха много хора, даже деца – те съединяваха ръбовете на стените и покрива с малка бръмчаща машинка, покриваха с мрежа тесните прорези – прозорчета. Съвсем малко момиченце – навярно то съвсем скоро се беше научило да ходи – безстрашно се приближи до Брил, с фъфлене го помоли на Древния език да си даде ръката и допря до дланта му пластинката, която носеше със себе си.

– Сега ще ти направят ключ – обясни Тенайн, когато момиченцето се затича към постройката: там го чакаше един от строителите.

Този човек взе от момиченцето пластинката и влезе вътре, виждаше се как той се отпусна на колене до леглото. Покрай Тенайн и Брил мина високо момче, което носеше лист от същия материал, от който бяха направени стените и покривът. Листът беше светло-кафяв, леко грапав, на вид много лек, но се чувствуваше необикновената му здравина. Когато се приближиха съвсем, момчето тъкмо поставяше листа между вратата и края на леглото. Внимателно го изравни, допря реброто до стената, леко удари с

длан по другото ребро – и ето масата, която беше нужна на Брил: равна, сигурна, при това без крака и подпори.

– Струва ми се, че на тебе най-сетне ти хареса нещо от пръв поглед – чу Брил.

Това беше Нина. По въздуха тя доведе натоварения с храна поднос до новонаправената маса, весело махна с ръка и си тръгна.

– Идвам веднага – извика след нея Тен.

И веднага Тен отново с усмивка се обърна към него.

– Е, Брил, как ти харесва всичко това?

– Но кой се разпореждаше във всичко това? – беше единственото, което можа да попита Брил.

– Ти – отговори Тен, но този отговор не обясняваше нищо.

През отворената врата Брил видя, че хората вече се разотиват със смях и разговори на своя ласкав напевен език. Някакъв младок откъсна сред розовата трева ярко-червени цветя, подаде ги на някакво момиче, то му се усмихна – и Брил изведнъж почувствува досада. Той рязко се обърна и тръгна покрай стените, като ги почукваше с юмрук и надничаше през тесните прорези на прозореца. Тен се отпусна на колене до леглото, дръпна заключения шкаф под него; силните му ръце се напрегнаха, но шкафът беше здрав като скала.

– Сложи си тук ръката – каза той.

Брил докосна с ръка в ръкавица посоченото място.

Вратичките се плъзнаха настрана. Брил се наведе и погледна вътре. Той отново докосна нужната пластинка – вратичките отново се плъзнаха безшумно и се съединиха така плътно, че с труд се различаваше мястото на съединяването им.

– Същото е и с вратата – каза Тенайн. – Никой освен теб не може да я отвори. Това е водата. Ти не каза къде именно да я прекараме. Ако така ти е неудобно...

Брил протегна ръка към крана и от него веднага бликна прозрачна струя.

– Не, всичко е наред. Те работиха като истински майстори.

– Те са майстори – каза Тенайн.

– А, значи и друг път им се е налагало да строят такива жилища?

– Не, никога.

Брил го прониза с поглед. Не, не е възможно този простодушен варварин да го будалка умишлено! Явно Брил не беше уловил смисъла. Засега просто ще запомним това, а ще го обмислим по-късно.

– Тенайн – внезапно запита той, – колко са на брой жителите на Ксанаду?

– В нашия окръг са триста. На цялата планета – около тринадесет хиляди.

– Ние сме милиард и половина. А кой е най-големия ви град?

– Град ?... – повтори Тенайн замислено, сякаш се ровеше в паметта си. – Ах, да град! Нямаме. Имаме само четиридесет и два такива окръга, по-големи или по-малки.

– Цялото население на вашата планета би се поместило в едно от зданията на някой от градовете у нас на Кит Карсон. Отдавна ли сте тук? Колко поколения са се сменили при вас?

– Тридесет и две, а може би даже тридесет и пет.

– На Кит Карсон ние се установихме преди шест столетия по земно време. Излиза, че вашата култура е по-стара по време. Може

би ще ви бъде интересно да научите по какъв начин ние сме ви изпреварили толкова.

– Ще ви изслушан с огромен интерес – каза Тенайн.

– Вие тук добре владеете някои занаяти – размишляваше Брил на глас, – и отлично се сработват заедно. Вие можете да създавате великолепен свят, ако поискате и ако ви ръководят истински.

– Сериозно? – Тен явно беше много поласкан.

– Аз трябва да помисля – озадачено продължи Брил. – Вие не сте това, което ми... което предполагах отначало. Аз ще остана у вас малко повече, отколкото смятах. Може би, докато изучавам вашия народ, вие ще научите повече за моя.

– Ще бъда радостен и щастлив – каза Тенайн. – А сега нужно ли ти е още нещо?

– Нищо, свободен сте.

На този властен тон великанът отговори с обикновената си широка и открита усмивка, помахна му с ръка и си тръгна. Чу се, как той с дълбок и звучен баритон повика жена си и тя радостно се отзова. Брил докосна с ръкавица „ключалката“ и вратата се затвори с безшумно плъзгане.

Продължава в книжка 6

Майсторите от планетата Ксанаду

Научно-фантастичен разказ

Теодор Старджън

Продължение от брой 5

„За кой дявол почнах така да се хваля?“ – помисли си Брил и се досети веднага – толкова силно го беше поразил народът на Ксанаду. Какви са тези хора, които се оказват опитни майстори даже за работа, която никога досега не са вършили?

Той свали тежките си твърди, с метален отблясък дрехи. Всичко беше свързано с кабели – енергозахранването в обувките, изчислителите и управлението – в панталоните и колана, приемните устройства в мундира, преподавателите и локаторите – в ръкавиците.

Той закачи на куката костюма си и постави защитното поле. Сега сигналът ще го предупреди, ако на по-малко от тридесет метра се приближи някой или нещо по-голямо от мишка. Постави радиационен купол, непроницаем за всякакви лъчи, лазери и друго излъчващо оръжие. След това закачи лявата ръкавица с кабел над масата и започна да обработва ъгъла на светло-кафявия лист.

След половин час най-сетне той намери съчетанието на температура и налягане, способно да разруши веществото – и поразен се отпусна на ръба на леглото. От този материал спокойно можеше да се построи космически кораб!

Значи какво, значи те са имали в запас плочи именно с тези размери, които поиска той? Тогава на планетата трябва да има

складове, трябва да има заводи, произвеждащи ето такива дъски с всякакви размери, по избор. Или тук има машини, способни да произвеждат този материал, който той едва успя да разтопи, просто така, в полеви условия?

Но те нямат тежка промишленост, а складовете отдавна щяха да бъдат открити от роботите-разузнавачи, които вече петдесет години летят по постоянни орбити около Ксанаду.

Той бавно се отпусна на леглото и започна да размишлява. За да завладееш една планета, преди всичко трябва да откриеш централното правителство. Ако това е самодържавна власт, построена по строг пирамидален принцип, толкова по-добре – управляващата върхушка е малочислена, убиваш я или я подчиняваш и използваш вече съществуващата организация. Ако няма никакво правителство, привличаш населението на своя страна или го унищожаваш, Ако има промишленост, поставяш свои надзиратели и заставяш туземците да работят, докато хората от твоята планета не се научат да експлоатират тази техника, след което унищожаваш туземците. Ако те знаят и умеят да вършат нещо неизвестно на твоята планета, изучаваш това изкуство или подчиняваш майсторите. Всичко е точно и определено, всичко е предвидено – всяка възможност, всяка дреболия.

Но ако роботите съобщават, че съществува високоразвита технология – и никаква промишленост? Здравно вкоренена по цялата планета култура – и почти никакви средства за съобщения?

За такова нещо не е чувал никой; когато роботите съобщават такива неща, на планетата се изпраща изследовател.

Винаги има подходящ, надежден изход, мислеше Брил. Има налице отлична планета, не по-лоша от Земята, богата с природни ресурси и населена с нищожно количество наивници, които лесно могат да бъдат унищожени всяка минута.

Но първо трябва да се изясни как те общуват помежду си, как достигат такъв синхрон в работата и по какъв начин постигат всички тънкости на непозната преди работа. И *как изработват сложни и великолепни материали... от нищо.

Пред очите му изведнъж се появи ослепително видение: милиард и половина жители на Кит Карсон са се превърнали в също такива великолепни майстори във всичко, общуват помежду си по неизвестни досега начини, строят градове и водят войни със също такова непостижимо изкуство, възприемат и се подчиняват на всяка заповед също така мигновено, както беше тук при постройката на тази къщичка.

Не, този народ не трябва да се унищожава. Трябва да се използва. Кит Карсон трябва да се научи на техните хитроумни фокуси. Ами ако, пази боже, тези фокуси са присъщи на жителите на Ксанаду, а карсонците не са способни на това? Какво ще се прави тогава?

Е какво, тогава тези майстори трябва да бъдат взети от Ксанаду и разпределени из градовете и армиите на Кит Карсон. Те веднага възприемат, веднага се подчиняват; обясни на един какво се иска от него и това ще го усвоят всички. И всеки ще може да обучи група от най-опитни карсонци. Производство, военна техника, стратегия и тактика... да, разбира се, всичко ще се преобрази!

Планетата Ксанаду може да бъде оставена в същия вид, както сега, тя просто ще доставя всякакви помощници и адютанти.

Всичко това са празни мечти, прекъсна себе си Брил. Първо трябва да разузная повече. Трябва да разбере как те фабрикуват този непробиваем огнеупорен картон и антигравитационните чаени подноси.

При мисълта за подносите стомахът му закурка. Той стана и се приближи до масата. Горещите ястия все още димяха, студените не бяха се размекнали и разтопили. Той внимателно опита едно-друго. Почувствувал вкуса им, лакомо се нахвърли върху храната.

Нина, ох, тази Нина...

Не, не бива да се унищожават, сънливо помисли той, как може да се унищожи народ, способен да създаде такава готвачка. На целия Кит Карсон не може да се намери такава.

Той отново се отпусна на леглото и мечта, докато не заспа.

* * *

Всички бяха откровени с него. Показваха му всичко наред и на никой не му дойде наум да запита – за какво му е нужно това? Те разказваха, подробно, но спокойно, сякаш за нещо, което е достъпно за всеки и за всички.

Така си и беше на планетата Ксанаду.

На Брил отначало му се стори, че всичко тук се прави стихийно, както дойде. Красиви, неприлично облечени хора се мотаят напред-назад без всякакъв видим план; работа, игра, почивка – всичко при тях е смесено. Но, играейки, те преминават през градината, в която растат плевели и пътъм ги изкореняват. Момиченцата се гонят и

играят съвсем близо до мястото, където след минута ще ги повикат за сортиране на някакви семена.

Тен се опита да обясни как става всичко това:

– Да предположим, че нещо тук не ни достига – стронций например. Заради този недостиг се получава нещо като вакуум. Тези, които в момента са свободни, го чувствуват и започват да мислят за стронция. Е, и отиват и започват да го събират.

– Но аз не видях да имате рудници – учудено каза Брил. – И освен това как стои положението с транспорта? Да речем, недостигът е тук, а рудниците са в друг окръг?

– У нас отдавна вече не се получава така. Разбира се, че там, където има залежи, не може да има недостиг. А където няма находища, там ние използваме други средства, вземаме друг материал или добиваме същия стронций без рудници.

– Чрез трансмутации ли?

– Не, това е прекалено сложно. Ние развъждане речни миди, бронята на които се състои не от калциев, а от стронциев карбонат. И когато ни потрябва стронций, децата събират тези миди.

Брил видя и фабрика за дрехи – тя беше разположена частично в някаква пещера, частично на поляната. Пак тук плуваха в езерото и си правеха слънчеви бани на тревата младежи и девойки. Сякаш между другото те влизаха под навеса и работеха при огромния резервоар, в който от време на време закипяваше и се утаяваше някакъв химически състав. Черната утайка с филтри се издигаше към повърхността, разпределяше се в матрици и се пресоваше.

Как именно действуват тези преси, които външно изглеждаха като прости капаци на матриците, Брил не можа да разбере, но за

някакви си четири-пет секунди утайката се превръщаше в същите тези черни камъни, от които се правеха коланите – правилни, полирани, на лявата половина на токата щамповани някакви цифри и букви от Древния език – химическа формула.

– Едно от малкото наши суеверия – забеляза Тенайн. – Това е формулата, по която се изработват нашите колани. Ние искаме да ги правят и носят из цялата Вселена. – Те – това сме ние. Сложи си такъв колан, Брил. Ще станеш един от нас.

Брил смутено и презрително изсумтя и започна да гледа как две деца правят колани – игриво, безгрижно и леко, след минута също така игриво те ще почнат да плетат венчета от цветя. След като съединеше камъните, детето удряше с готовия колан по този, който носеше само. За миг пламва със студен пламък ярка многоцветна дъга. И коланът, вече окръжен с къси езичета преливащ се пламък, е хвърлен в кошницата.

А след това Брил видя, как един туземец си слага такъв колан – и това беше може би единствения случай за цялото негово пребиваване на Ксанаду, когато той не можа да скрие изумлението си. Къпещият се младеж, целият мокър, излезе от водата. Взе оставения на брега колан, надяна го на талията си. Щракване, и мигновено нагоре и надолу дългоцветно вещество, многоцветната тъкан затрептя около шията, заблестя около бедрата.

– Виждаш ли, тази дреха живее – каза Тенайн. – Казано по-точно, това не е мъртва материя. Това не е съвсем плат. Прощавай, но на Древния език се получава нещо като каламбур. Най-близко в Древния език е думата „еманация“. Така или иначе това вещество живее по своему. То се запазва – е, около година и нещо. А след

това е достатъчно да се потопи коланът в млечна киселина, и то се възстановява отново. И един такъв колан може да зареди милион нови... или милиард... могат ли да се преброят пръчките, които може да запали един огън?

– Но защо трябва да се носи такова нещо?

Тенайн се разсмя:

– От скромност...

Той се разсмя отново.

– Един учен, който се занимава с най-древната история на Земята във вековете преди Слънцето да стане Свръхнова, цитира думите на някой си Рудовски: „Скромността не е толкова проста добродетел, колкото честността.“ Ние носим тези дрехи, защото те ни сгриват, когато ни е нужна топлина, и понякога скриват нашите недостатъци – повече не може да даде и човешката привързаност.

– Тази дреха съвсем не е скромна – надутото каза Брил.

– Тя е скромна дотолкова, доколкото е по-приятно да ни виждат облечени, отколкото съблечени. Как иначе можеш да покажеш, че си скромнен?

Брил обърна гръб и на Тенайн, и на този разговор.

За „картона“ той научи всичко. На дебелия клон на някакво дърво висеше широко корито с млечнобяла течност. Тен обясни, че това е нещо като клейковина и че го произвеждат специален вид оси, и че е разтворено в нуклеинова киселина, синтезирана от местно растение. Под коритото – широк метален лист и комплект подвижни рейки. Рейките се поставят точно по размера и очертанията на бъдещата плоча, отваря се кранът и течността запълва получения контур. След това две деца прекарват ръчен валяк по горния край

на рейките. Бялото езерце става светлокафяво, застива и се получава плосък здрав лист.

Тенайн старателно се мъчеше да разясни на Брил какъв е този валяк, но Древният език в съчетание с невежеството по техническата част на Брил се оказаха непреодолимо препятствие. Устройството на валяка се оказа толкова просто, а теорията на действието му толкова сложна, както например при транзистора – трябваше да се примири с това.

Но Брил никак не можеше да разбере къде е тайната на жителите на Ксанаду, защо те са такива изкусни майстори във всичко. Той беше готов да приеме за празна и невъзможна измислица това, което забеляза отначало: че уж всяко умение, достъпно за един, веднага се предава на всички останали. Тенайн се мъчеше да обясни как става това, или поне отговаряше на всички въпроси.

Според думите на Тен всичко тук се свеждаше до усещането:

– Просто възниква усещане. Да вземем например цигулката; да предположим, че съм я чувал, но никога не съм я държал в ръце. Аз гледам как някой свири и разбирам как възникват звуковете. След това вземам цигулката, правя както този човек, мисля – трябва да възникне този звук, а след него този, и разбирам не само как ще прозвучи, но и как ще го почувствувам. От сумирането на тези мои усещания се получава чувството, което е нужно, за да мога да изсвиря тази мелодия.

– И така е във всичко – добави той накрая. – Когато в къщи ми е нужно нещо – прибор, машина – аз няма да взема за нея желязо, ако е нужна мед: веднага ще почувствувам, че желязото не върши

работа. Просто ще мисля за този прибор, какви части има, за какво е предназначен. Ще изброя на ум материалите, от които мога да го направя, и веднага ще почувствувам – ето какво ми е нужно!

– Така – каза Брил. – И при това всеки окръг се старее да намери всички материали и суровини при себе си, вместо да внася от съседните... затова нямате и търговия. И все пак, както казахте, у вас всичко е стандартизирано... във всеки случай използвате едни и същи машини и устройства, и въобще действувате еднакво.

– Да, вярно е – съгласи се Тен. – Ние имаме всичко, което ни е нужно, и всичко това ние правим сами.

Всяка вечер Брил седеше в дома на Тенайн, слушаше как зашумяват и отново стихват разговорите или изведнъж избухваше музика, и се учудваше; след това отвеждаше подноса с храната в своята колиба, ядеше и мрачно размишляваше. Понякога той се чувствуваше под огъня на неизвестно оръжие на непознато бойно поле.

* * *

Спомни си, как мимолетно спомена Тенайн за инструментите и хората: „Векове наред между машините и човека се води борба. Или човекът подчинява машините, или те го подчиняват; трудно е да се каже кое е по-пагубно. Но културата, в която властвуват хората, неизбежно ще разруши тази, където на първо място са машините, или ще бъде разрушена сама. Така е било винаги. У нас, на Ксанаду, вече загина една култура. Никога ли не си се замислял, Брил, защо сме толкова малко? И защо всички сме червенокоси?“

Брил вече се беше замислял за това и скрито осъждаше малката община, която толкова безсрамно пренебрегваше уединението.

Естествено, ако живее така открито, нито едно човешко племе няма да изпитва към себе си достатъчен интерес, за да може щедро да се плоди и размножава!

– Някога бяхме милиарди – за огромно негово изумление каза Тенайн. – И всички се превърнаха в прах. Знаеш ли, колко души останаха живи? ТРИМА!

* * *

Черна беше за Брил нощта, в която той разбра колко жалки са неговите старания да разкрие тайните им. Защото, ако на планетата са оцелели няколко души и е станала някаква мутация, а след това техните потомци са заселили отново планетата, новите качества се предават от поколение към поколение. Със същия успех той би могъл да си блъска главата над въпроса защо всички имат червени коси. През тази нощ той дойде до извода, че народът на Ксанаду трябва да бъде пожертвуван; и от тази мисъл той изведнъж почувствува болка, а след това се ядоса на себе си. И в същата нощ с него се случи идиотска и смешна беда.

Той лежеше на леглото и скърцаше със зъби в безсилна ярост. Вече минаваше обед, той отдавна се беше събудил и сега седеше като в капан, в който се хвана по собствена глупост... и е смешен, смешен!!!

Засъска аларменият сигнал и той скочи.

Идва Тенайн, заедно с вятъра и птичите песни, като звук от рог се носи неговият дружелюбен глас.

– Брил, тук ли си?

Брил го пусна по-близо и през процепа кресна:

– Няма да изляза!

Тенайн замръзна. Брил се учуди колко рязко и сподавено прозвуча гласът му:

– Но днес те кани Нина. Тя ще тъче и сметна, че може би ще ти бъде интересно...

– Не! – прекъсна го Брил. – Днес отлитам. Тази вечер. Аз вече повиках своята капсула. Тя ще бъде тук след два часа. Когато се стъмни, ще отлети.

– Какво говориш, Брил! Аз вече съм подготвил всичко, утре ще ти покажа как обработваме металите...

– Не!

– Да не са те обидили с нещо, Брил? Може би аз съм виновен?

– Не – Брил повече не крещеше, но гласът му беше мрачен.

– Тогава какво се е случило?

Брил не отговори.

Тенайн се приближи. Сега той не виждаше в процепа очите на Брил, който целия потен се беше свил до стената.

– Случило се е нещо. Нещо лошо – каза Тенайн. – Аз... аз чувствавам това. Нали знаеш, Брил, приятелю мой, аз винаги чувствавам всичко.

Брил се вкамени от ужас. Ами ако Тенайн знае? Ако е способен да разбере?

– В целия наш свят, през целия си живот не съм срещал нищо, за което ти не би могъл да ми разкажеш – уговаряше го Тенайн. – Ти знаеш, че аз ще разбера всичко. – Той се приближи още. – Може би си болен? Аз владея цялото изкуство на всички лекари от времето на Тримата. Пусни ме.

– Не!!! – това беше взрив, а не дума.

Тенайн отстъпи крачка назад.

– Прости ми, Брил. Повече няма да говоря за това. Но ми кажи какво се е случило. Моля те. Аз сигурно ще мога да ти помогна.

„Е, добре! – извън себе си, едва сдържайки плача си, помисли Брил. – Смей се, колкото искаш, червенокос дяволе! Ние ще заразим вашата планета с Черна Чума, и плюя на смеха ти!“ И каза гласно:

– Не мога да изляза. Погубих дрехата си.

– Че защо страдаш? Хвърли я тук, ние ще поправим каквото и да има.

– Не!

Брил отлично разбираше какво ще стане, ако тези гениални майстори завладеят най-портативното и най-смъртоносно от всички оръжия на системата Самнер.

– Тогава облечи моята – Тен сложи ръка върху токата на колана.

– Ако ще да ме убиеш, аз няма да се покажа в такава дрешка. Още не съм загубил срама си!

Тен възрази:

– Когато си в своя прилепнал костюм, ти повече привличаш внимание!

Брил въобще не беше помислил за това. С печална завист той погледна безтегловната дъга, струяща от полирания колан, след това – към своята плътна сбруя, натрупана като черна купчина под куката на стената.

– А какво се е случило с твоите дрехи? – съчувствено запита Тен.

„Само опитай да се засмееш! – помисли Брил. – Аз ще те убия и ти няма да видиш как ще загине твоят народ.“

– Аз седнах върху това... като на стол, тук няма къде другаде да се седне. Сигурно случайно съм закачил ключа. Даже не почувствувах нищо, докато не станах. И сега моите... отзад... – той се запъна, след това яростно изрева: – Защо с вас никога не се случва така?

– Нима не съм ти обяснил? – Изглежда Тен се отнесе към произшествието съвсем леко. Може би за него това действително бяха дребни работи. – Това устройство поглъща само мъртва материя.

Напрегнато мълчание.

– Остави своето така наречено облекло пред прага – промърмори най-сетне Брил. – Ще се опитам да го облека.

Тенайн хвърли колана пред вратата и си тръгна, като тихо тананикаше. Гласът му беше толкова мощен, че даже тихата песничка сякаш се чуваше цяла вечност.

* * *

Но ето че Брил остана насаме с вятъра и птичите песни. Приближи се до вратата, отдръпна се, мрачно взе от пода панталона с огромна дупка отзад, сгъна го и го пхна под останалите вещи на куката, за да не го вижда. Отново погледна към вратата и даже тихо проплака. Най-сетне докосна с ръкавица необходимото място – и вратата послушно се плъзна встрани, отваряйки се изцяло. Брил даже изписка, протегна ръка към колана, дръпна го към себе си, отскочи назад и затвори вратата.

– Никой не видя – каза си той с цялата сила на своето убеждение.

И си сложи колана. Двете половини на токата се съединиха като ръце в привично ръкостискане.

Преди всичко той почувствува топлината. До тялото се докосваше само коланът – и въпреки това той целият беше обгърнат от топлина, ласкава, сигурна, сякаш птица е легнала над своите яйца. Мигновение – и той ахна.

Нима умът може да се запълни толкова и да не почувствува тежест? Нима е възможно толкова разбиране да нахлуе в мозъка и да не го разкъса?

Той разбра, как валякът превръща млечната течност в твърди плочи; разбира се, това е единственият начин, и той почувствува – правилно е само така, а не иначе.

Той разбра как йоните в пресите формират камъните на колана, разбра „живата“ тъкан, която стана негово облекло.

Той с лекота си спомни разказа на Тенайн: как чувствуваш, какво значи да свириш на цигулка, да създаваш, строиш, формираш, да бъдеш заедно с всички, и какво е това чувство, когато ти сякаш си във весел приятелски кръг и в същото време вършиш работа или се разхождаш безгрижно, за да можеш да смениш веднага някого при резервоара или работната маса, в полето или при рибарската мрежа.

Обхванат от тих дългоцветен пламък, Брил стоеше в своята подобна на ковчег колиба, гледаше ръцете си и твърдо знаеше: стига да поиска, и тези ръце ще изваят модел на който и да е град на Кит Карсон или да изваят самата душа на Най-висшата Власт.

Той знаеше твърдо: постигнал е всичко, което знаят и умеят майсторите на планетата Ксанаду, и може да прави всичко също

като тях, трябва само да се съсредоточиш над задачата и да мислиш, докато не почувствуващ какво усещане трябва да е правилно именно за теб. Без никакво учудване той разбра, че всички тези възможности и таланти са по-силни от самата смърт; защото, ако човек може и умее нещо, неговото изкуство споделят всички и всеки и когато той умира, неговото изкуство продължава да живее в останалите.

Трябва само да се съсредоточиш – ето секретът, основата, ето ключът към цялата им хитра механика. Тук нямат нищо общо мутациите и няма нищо „свърхчувствено“ (каквото и да означава тази дума), това е просто механизъм както всеки друг. Ти владееш изкуството, ти го чувствуващ. Пред мен стои задача. Когато се съсредоточа върху задачата, у мен възниква потребност от твоето изкуство; чрез живия пламък, в който си облечен, ти ми го предаващ; чрез пламъка, обхванал мен, аз възприемам твоята мисъл. След това действам; какво свое ще внесе в изпълнението – това зависи от моите способности. Ако аз прибавя нещо към твоето изкуство, моето ще стане още по-пълно и свършено; значи моето усещане е по-добро – и следващия път, когато потрѣбва, вече аз ще предавам на другите...

* * *

Брил разбра също каква власт е скрита в този нов начин за общуване и изведнѣж си помисли: сега неговата родна планета може да бѣде сплавена в такова единно цяло, каквото никога не е имало във Вселената. На Ксанаду това не е станало, местният народ се е развивал как да е, него не са го закалили в огнището на дисциплината и не са го ковали с ковашкия чук на властта.

Но на Кит Карсон! Целият народ на Карсон ще се приобщи към всички изкуства и таланти, а над тях ще стоят и ги управляват Най-висшата Власт и държавата, които ще създават вакуум на потребностите и мигновено ще го запълват. Да, точно така и трябва да бъде (с някакъв крайчец на съзнанието си Брил изведнъж се учуди – защо ли Държавата да не раздели това ново всеобхватно разбиране с целия народ ?), защото с новите знания идва такава преданост към отечеството, неговите изисквания и светини, каквито никога не е имало.

Брил с трепет разкопча колана и обърна лявата половина на токата с обратната страна навън. Да, ето я формулата. Сега той знае как се утаява съставът, как се пресоват звената, той ще възпламени нови живи колани – милиони, казваше Тенайн, милиарди.

Тенайн казваше... но защо той не каза, че в тези одеяния се крие изворът на всичките чудеса на планетата Ксанаду?

Но той, Брил, въобще не беше питал за това!

И всъщност Тен го молеше – сложи си такава туника и ще станеш един от нас. Нещастният глупчо сериозно предполагаше, че по този начин може да поколебае предаността на Брил към родния Карсон! Е какво, на Тенайн и неговия народ също може да се предложи нещичко, и това ще бъде изгодно и за двете страни. Много скоро, стига да поискат, жителите на Ксанаду ще могат да се присъединят към блестящото войнство на Кит Карсон.

В недрата на черния мундир, висящ на стената, нещо звънна. Брил се засмя и събра своята стара сбруя, всички пожари, взривове и парализи, които дремеха скрити в мощното тайно оръжие. Той

удари с длан по вратата, изскочи зад прага, където вече го чакаше капсулата, хвърли в люка своите стари дрехи, и те се свлякоха на пода. Брил скочи вътре радостен, сияещ – и мигновено капсулата изчезна в небето.

Преди да мине и една седмица от завръщането на Брил в системата Самнер, на Кит Карсон вече се появиха и бяха изпробвани копия на вълшебните колани.

Преди да мине и един месец, двеста хиляди карсонци облякоха дъгоцветни туники, а осемдесет фабрики работеха денонощно и произвеждаха нови.

Преди да мине и една година, по цялата планета милиони и милиони хора радостно и съгласувано както никога досега изпълняваха всяко желание на Вожда, подчинявайки се като безбройни пръсти на една исполинска ръка.

А след това в една страшна едновременност, в един и същи миг всички дъгоцветни одежди затрептяха и угаснаха, защото беше дошъл моментът, за който вече знаеше Брил: трябваше да ги потопят в млечна киселина. Така и направиха веднага, в изплашена треска, без да се колебаят и без да губят време за изпитания: който веднъж е вкусил от тази лъчезарна зависимост, вече не може да мине без нея. Една седмица всичко беше наред...

А след това, както беше замислено от хитроумните майстори на Ксанаду, се включиха и всички останали звена на черните колани, многократно усилвайки действието на първите две.

Милиард и половина хора, на които преди една година бяха подарени практическите навици на живописиста, музиката и строителството, внезапно откриха нови познания: пред тях се откри

философията, логиката и любовта, те разбраха какво значи съчувствие, проникване, търпимост, какво значи човешкият род да бъде обединен не от подчинение, а от съзнанието за братство; да чувствуваш, че ти си в съдружество и съгласие с живота в цялата Вселена.

Когато в хора, надарени с толкова таланти, се пробуждат подобни чувства, те вече не могат да бъдат роби. Едва ги озари светлината, и те се съсредоточиха върху едно – да бъдеш свободен! – и почувствуваха какво значи това. Всеки постигна свободата, стана неин майстор, знанието и майсторството в същия миг се предаваха от един на друг – и за този кратък миг сред милиард и половина хора не остана нито един, който да не е надарен над всичко с таланта за свобода...

Така престана да съществува културата на Кит Карсон. А вместо нея се появи нещо ново, което започна да се разпространява на планетите в съседните слънчеви системи.

А Брил, който знаеше какво е това сенатор и искаше да стане сенатор, стана сенатор.

* * *

Тенайн и Нина седяха прегърнати и тихо пееха, когато изведнъж чашата в мъхестата вдлъбнатина меко звънна.

– Още един се носи! – каза Уонайн (той седеше до краката на родителите си). – Интересно какво ще го прихване него? Под какъв предлог ще изпроси, вземе назаем или ще открадне колан?

– Не е ли все едно – отговори Тенайн, протягайки се с наслаждение. – Нека получи колан, това е най-важно. А кой точно е

този, Уонайн ? Шумната машинка от обратната страна на Малката Луна?

– Не – отговори синът – той още си седи на мястото, писка нещо и си въобразява, че не го виждаме. Сега се спуска силовото поле, което от две години виси над окръга на Бързото Крило.

Тенайн се засмя:

– Това ще бъде нашата победа номер осемнадесет.

– Деветнадесет – поправи го Нина. – Аз помня точно, нали осемнадесетият отлетя току-що, а седемнадесетият беше онзи забавен мъничък Брил от системата Самнер. Знаеш ли, Тен, това човече даже за минута се влюби в мен.

Но това беше дреболии, за която те забравиха веднага.

Честна дума

Фантастичен разказ

Роберт Блок

В 14,27 часа Хомер Ханс, банков касиер, влезе в кабинета на своя шеф, президента на Първа национална банка.

– Искам да ви кажа някои работи – избъбра той смутено. – Става дума за резервния фонд. Аз откраднах от него 40000 долара.

– Вие! Какво сте направил?

– Прахосах четиридесет хиляди от резервния фонд – вече по-уверено повтори Хомер. – Между впрочем, аз вече няколко пъти правя това, без никой да е подозрял. Близко една трета от тези пари проиграх на конни състезания, а останалата част отиде за изплащането на една уютна квартирка. Като ме гледате едва ли ще си помислите, че аз издържам една блондинка, нали? Макар че може и да си го помислите, ако знаете какво е в къщи.

Президентът се намръщи:

– Аз ли не зная какво може да бъде в къщи... – И дълбоко въздъхвайки, изтърси: – Че и аз, между нас казано, издържам една блондинка. Наистина, моята е пребоядисана...

Хомер помълча, след това въздъхвайки, каза тъжно:

– Ако трябва да кажа истината, и моята е пребоядисана.

Между 14,28 и 14,43 часа станаха доста интересни събития. Един образцов племенник заяви на богатия си възрастен чичо да върви по дяволите и да не му разваля живота. Един не по-малко образцов мъж заяви на жена си, че отдавна я ненавижда – и нея, и децата й –

и че пет пари не дава за тях. Един от най-добрите продавачи в един обувен магазин посъветва една клиентка да не си губи времето в пробване на обувки с малки номера, а да отиде и си купи един чифт войнишки ботуши. В едно от посолствата чуждестранен дипломат замълча по средата на цветист тост и мълчаливо изля чашата си върху плешивото теме на американския представител.

И...

– Господи боже мой! – възкликна Уоли Тибетс, главният редактор на „Дейли Експрес“. – Нима всички са се побъркали?

Репортерът Джо Сетерли мълчаливо сви рамене.

– За девет години работа в това вестниче нито веднъж не ми се е случвало да спирам брой. А сега изхвърляй половината тираж и започвай да печаташ наново. Но ще се наложи да седим и да чакаме, докато се изясни кое как е. Сега имам чудесен материал за двадесет и първа страница, но не мога да го пусна в броя – прекалено е невероятно.

– Какво например? – невъзмутимо попита Сетерли.

– Ами каквото поискате. Ето например: нашият сенатор току-що подаде оставката си – твърди, че не отговарял за длъжността. Един синдикален деятел, който наскоро построил ново, огромно здание за своя съюз, взе, че се застреля. Полицейските участъци не могат да приемат тълпите народ, които желаят бързо да се признаят за виновни в най-различни престъпления – до убийство включително. И това още не е най-поразителното – вие идете и вижте какво става в отдел „Реклами“. Никой вече не желае да помества реклами. Рекламните ни колонки са празни. Тримата най-крупни търговци в града току-що анулираха договорите си с нас.

– Е, добре де, какво все пак става? – равнодушно се заинтересува Сетерли.

– Тъкмо това искам да узная и аз. И колкото е възможно по-скоро. – Уоли Тибетс се надигна. – Намерете някой, който може да ни обясни всичко. Например от университета. Най-добре е да започнете от факултета за естествени науки.

Сетерли кимна мълчаливо и излезе.

В целия град почти не се виждаха автомобили по улиците, а с пешеходците ставаше нещо неразбрано. Едни бягаха нанякъде без да се оглеждат, други се движеха бавно, механично или просто стояха, гледайки в празното пространство. Лицата загубиха привичната си невъзмутимост. Някои се смееха, други плачеха. По тревата на университетските градинки лежаха прегърнати двойки, а на две крачки от тях други яростно се биеха. Сетерли равнодушно ги поглеждаше и продължаваше без да спира.

В 15,02 часа той спря пред административния корпус. На бордюра подскачаше от нетърпение едър мъжага. Той изглеждаше като човек, комуто е необходимо спешно такси или тоалетна.

– Извинете, моля – обърна се към него Сетерли, – дали мога да намеря в това здание декана Хенсън?

– Аз съм Хенсън – изръмжа онзи.

– Казвам се Сетерли. Аз съм от „Дейли Експрес”...

– Боже милостиви, там вече знаят!

– Какво да знаят?

– А, нищо, аз само така – Хенсън поклати глава. – Сега не мога да говоря с Вас. Необходимо ми е да намеря такси, иначе никога няма да стигна до летището.

– Вие напускате града?

– Не. Трябва да отида до д-р Ловенквист... Той е причина за всичко това.

Сетерли отвори вратичката:

– Седнете. Ще Ви закарам до летището. А по пътя ще си поговорим.

От запад появя хладен вятър и слънцето изплашено се скри зад облак.

– Ще има буря – разтревожено измърмори Хенсън. – Дано този проклет глупак да е успял да се приземи...

– Ловенквист? Той нали ръководи стоматологическото отделение? – запита Сетерли.

– Да, така е – въздъхна Хенсън. – Стига и това, че постоянно пишат всякакви глупости за побъркани учени – ето ви сега и побъркан зъболекар.

– А какво е направил?

– Наел един самолет, вдигнал се във въздуха и сега изпуска от балоните газ. – Хенсън пак въздъхна. – Аз съм обикновен декан, не се занимавам с научни изследвания, занимавам се изключително с измъкване на пари от нашите богати студенти. Но до мене стигнаха слухове, че Ловенквист създал нов обезболяващ препарат – нещо от рода на пентотала или натриевия амитал, но значително по-мощно.

– Тези препарати сигурно се използват в психотерапията за хипноза? – запита Сетерли. – Наричат ги още „Серум на истината“?

– Само че неговото не е серум, а газ.

– Да, да – кимна Сетерли. – Значи той е дочакал този безветрен ден и е ощастливил от самолета нашия град със своя „газ на истината“? Правилно ли съм схванал?

– Именно тъй – отговори Хенсън. – Аз съм принуден да го призная – никак не мога да излъжа. Никой вече не може да лъже. Очевидно газът е толкова силен, че е достатъчно само едно вдишване. В катедрата по психотерапия ми наговориха какви ли не глупости: изчезване на вътрешните задръжки, действия върху съзнанието, негативизъм... Но всичко се свежда до това, че газът действа. Всички, които са били на улицата, в стаи с отворени прозорци или в помещения с климатични инсталации, са получили някаква доза. С други думи, почти целият град. И никой сега не е в състояние да произнесе лъжа. Никой даже не иска да лъже.

– Че това е много хубаво! – възкликна Сетерли и погледна сгъстяващите се облаци.

– Хубаво? Аз не съм уверен в това. Когато тази история се разчуе чрез вестници, радио, ще падне репутацията на целия факултет. Аз не трябва да разказвам това и на Вас, но – сами разбирате – не мога нищо да направя със себе си. Чувствавам, знаете ли, непреодолима нужда да бъда откровен. За откровеност говорех днес и на моята секретарка, когато тя ми зашлеви един шамар.

Сетерли сви към летището.

– Този ли е вашият герой? – посочи той появилия се из облаците самолет.

– Да! – извика Хенсън. – Той се опитва да кацне. Но вятърът е твърде силен...

Дълга разклонена мълния разцепи небето. Самолетът за миг увисна неподвижно, след това влезе в свредел.

Сетерли рязко натисна педала, моторът изрева и колата се понесе по зеления килим на летището. Някъде зави сирена, а през плисналия дъжд се виждаше стремително падащия самолет...

* * *

Уоли Тибетс се облегна назад в креслото и посегна за цигара.

– Ето така свърши всичко – приключи своя разказ Сетерли. – Когато горкият го измъкнаха изпод останките на самолета, той вече беше мъртъв. Но балоните с газ и другите съоръжения почти не бяха пострадали. Книжата, намерени при трупа, Хенсън даде на мен. Той беше в такова състояние, че и не се опита да възрази. Така че сега можем да опишем цялата история, имайки убедителни доказателства – аз си записах формулата на газа. Знаеш ли какво си мисля: дали да не предложим тези материали и на радиото?

Тибетс поклати глава:

– Не. Нещо повече, на всички въпроси, отнасящи се до последните събития, аз ще отговарям с категорично отрицание.

– Но съобщението...

– Никакво съобщение няма да има. Поне в нашия вестник. Нали и без това всичко вече свърши. Забелязахте ли как след бурята хората се промениха? Очевидно вятърът е отнесъл бързо остатъците от газа. Всички пак станаха нормални. И повечето хора убедиха себе си, че нищо не се е случвало.

– Но ние знаем, че това се е случило! А какво ще стане сега със сензационния материал, за който говорихме?

– Той вече не съществува. След бурята – опровержение след опровержение. Оказа се, че сенаторът изобщо не подава оставка. Той се кандидатира за губернатор. Профсъюзният деятел се застрелял съвсем случайно. Полицията не може да накара никого да подпише показанията си. Нашите клиенти пак искат да поместват реклами при нас. Помнете думите ми – до утре сутринта градът ще забрави всичко, да, хората просто ще се принудят да забравят. Никой не може да погледне истината в очите и да запази разсъдъка си.

– Аз съвсем не съм съгласен – заяви Сетерли. – Доктор Ловенквист беше велик човек. Той знаеше, че неговото откритие ще преобърне всичко – и не само тук, но и навсякъде. След първия опитен полет той се е канел да прелети над всички световни столици. Този газ е способен да промени света, нима не разбирате?

– Естествено, разбирам. Но светът не бива да се променя.

– Защо? – Сетерли решително разкърши рамене. – Слушайте, аз всичко съм обмислил. Формулата на газа е у мен. Аз мога да продължа делото на Ловенквист. Удаде ми се да спестя малко пари. Ще наема няколко самолета с пилоти. Не виждате ли сам, че на света е необходима истина?

– Не. Аз се нагледах на това, което стана днес, така да се каже в „опитни мащаби“.

– Е, че какво? Престъпниците признаха престъпленията си, хората престанаха да се лъжат един друг. Нима това е лошо?

– Що се отнася до престъпниците, разбира се, че не е лошо. Но за обикновените хора това може да се окаже катастрофа. Представете си: лекарят казва на болния, че умира от рак; жена

уведомява мъжа си, че не той е бащата на тяхното дете... Примери – колкото искаш. Всеки или почти всеки има своите тайни. И по-добре е да не се знае пълната истина както за другите, така и за себе си.

– Но вие вижте какво става сега по света.

– Виждам. Моята работа се състои в това – да седя зад бюрото и да гледам как светът се върти. Понякога от това въртене ми се завива свят, но в крайна сметка светът не се събаря. Защото хората се държат. А за да не падат, нужна им е красива лъжа. Лъжата за абстрактната справедливост и безсмъртната романтична любов. Необходимо им е да вярват, че доброто винаги побеждава. Даже нашата представа за демокрацията може да е лъжлива, но ние пазим тази лъжа, както и всички други видове лъжи, и се стараем да живеем така, сякаш всичко това е вярно.

– Може и да сте прав – съгласи се Сетерли. – Все пак заслужава да се помисли за перспективите, които се откриват пред нас. Че нали аз бих могъл да отстраня самата възможност за война...

– Да допуснем. Военните и политически лидери ще видят своите подбуди в истинската им светлина и ще вземат мерки навреме.

– Но ние ще продължим прилагането на газа! – възкликна Сетерли. – Има и други честни хора. Ние ще съберем средства, ще поставим това предприятие на широка основа. И може би след многократно вдишване на газа хората изобщо ще загубят способността си да лъжат. Разбирате ли? Ние винаги ще се избавим от най-страшното последствие на лъжата – войната!

– Разбирам – кимна Тибетс. – Ще се прекратят войните между държавите. И ще започнат стотици милиони индивидуални войни. Войни в умовете и сърцата на хората. Ще се разрази вълна от

лудост, убийства и самоубийства. И в тази вълна, родена в човешкото море от прекалено много истина, ще потъне и дом, и семейство, ще загине социалната структура на обществото.

– Аз не си затварям очите, че съществува известен риск. Но помислете само какво можем да спечелим от това.

Тибетс с бащински жест сложи ръка на рамото му.

– Аз искам да забравите всичко – каза той сърдечно. – Не чертайте планове за производство на „газ на истината“ и обработването на правителствените учреждения с него. Не е необходимо. Иначе всички ще загинем.

Сетерли мълчаливо гледаше през прозореца. Отдалеч се чуваше шум на реактивен самолет.

– Вие сте честен човек – отново заговори Тибетс. – Един от не многото такива. Аз отдавна съм разбрал това и, ако искате да знаете, се възхищавам от вас. Но бъдете реалист, погледнете нещата от моя гледна точка. Не искам много от вас – кажете само, че няма да извършите нищо неразумно. Оставете света такъв, какъвто си е – той помълча. – Дайте ми честна дума.

Сетерли се колебаеше. Той действително беше честен човек, затова дълго не можа да отговори. След това все пак каза:

– Давам честна дума, че няма да предприема нищо...

И това беше лъжа...

Седем дни паника

Фантастичен разказ

Р. А. Леферти

– Кажи, мамо, искаш ли нещо да изчезне? – попита Уилоугби.

– Не би било лошо да изчезне тази купчина неизмити чинии. А ти защо питаш?

– Току-що построих Изчезвател, мамо. Много е просто: вземаш тенекиена консервена кутия и изрязваш дъното ѝ. След това поставяш в нея две кръгчета червен картон с отвори в средата и Изчезвателят е готов. За да изчезне нещо, необходимо е само да погледнеш предмета през отвора и да мигнеш.

– О-о!

Както винаги, Мира Уилоугби остана възхитена от ума на свои деветгодишен син. Самата тя никога не би могла да измисли такова нещо, а ето, той беше измислил.

– Хайде, изпробвай Изчезвателя на онази котка там, до вратата, на Бланш Менерс. Ако тя изчезне, никой, освен самата Бланш Менерс, няма да забележи това.

– Добре, мамо.

Момчето приближи Изчезвателя до окото си и мигна. Котката за секунда изчезна от тротоара.

– Е, добре, иди поиграй на улицата. И да не си помислил без мое разрешение да си играеш с Изчезвателя в къщи. Ако ми потрърба нещо да изчезне, аз сама ще ти кажа.

Кларенс излезе на улицата и се отправи към кръчмата „Прегънатиет петак“, зад ъгъла.

– Искаш ли да ти изчезне нещо, Нокомис?

– Да, нямам нищо против да се разделя с търбуха си.

– Ако направя той да изчезне, вместо корем ще ти остане дупка и ти ще умреш от загуба на кръв.

– Може би си прав, момко. А защо не изпробваш Изчезвателя на пожарния кран ей там, до вратата?

* * *

ТОВА, без съмнение, беше най-щастливият ден за дечурлигата от цялата околност. Те се стекоха отвсякъде да играят по наводнените улици и пресечки. Противопожарните коли (нещо нечувано, пожарни коли да бъдат извикани за борба с наводнението) стояха до покривите във вода. Полицаяте и санитарите бродеха по наводнение улици мокри и загрижени.

Нокомис, бюфетчикът в кръчмата „Прегънатиет петак“, извика Кларенс настрана.

– Виж какво, ако искаш, аз няма да кажа на никого какво се случи с пожарния кран.

– Ако не кажеш, и аз няма да кажа на никого – обеща Кларенс.

Полицаят Комсток заподозря нещо нередно.

– Съществуват само седем възможни обяснения на този загадъчен случай – каза той. – Несъмнено една от лудите глави на семейство Уилоугби е направила това. Само не знам как му се е удало. За тази работа е необходим булдозер, и въпреки това все нещо от пожарния кран щеше да остане.

Полицаят Комсток несъмнено имаше талант да открива правилни пътища за решаване на заплетените проблеми. Именно затова той беше редови полицай и кръстосваше улиците, вместо да седи в креслото на полицейския участък.

– Клариса! – извика той с глас, напомнящ гръмотевичен тътнеж.
– Ела тук, Клариса. Как мислиш, какво се е случило с този пожарен кран? – попита полицаят Комсток.

– Аз имам едно невероятно подозрение и това е всичко. Нищо определено. Веднага, щом ми бъде известно нещо по-определено, ще ви съобщя.

Клариса беше на осем години и много обичаше невероятните подозрения.

– Клементина, Харолд, Корина, Джими, Сирил – обърна се полицаят Комсток към петимата по-млади издънки на семейство Уилоугби. – Какво, според вас, се е случило с пожарния кран?

– Вчера около него обикаляше някакъв човек. Сигурно той е взел крана. Мисля, че вдигате много шум за нищо – отбеляза Харолд.

– Сирил! – закрещя полицаят Комсток с ужасен глас. Не силен глас, не, а ужасен! Той се чувствуваше наистина ужасно.

– Хиляди дяволи! – възкликна Сирил. – Аз съм само на три години. Освен това не разбирам защо трябва да отговарям за някакъв си кран, та бил той и пожарен.

– Кларенс! – каза полицаят Комсток.

Кларенс конвулсивно глътна слюнката си.

– Ти не знаеш ли къде се е дянал пожарния кран?

Кларенс засия.

– Не, сър. Не знам къде се е дянал.

На мястото на стихийното бедствие се появиха няколко самоуверени младежи от отдел „Водоснабдяване“, които спряха водата в няколко квартала и поставиха на мястото на пожарния кран метална тапа.

– Ще представим на шефа най-невероятния отчет през целия ми живот – каза единият от тях.

Разстроеният полицай Комсток ги отмина.

* * *

– Махайте се оттук с вашата котка, мис Менерс – каза той. – Нямам представа къде и кого да търся. Аз дори пожарния кран не мога да намеря, а вие ме измъчвате с вашата котка.

– Струва ми се – каза Клариса. – Не знам защо ми се струва, че и котката и пожарният кран са на едно и също място. Но засега нищо не мога да докажа.

* * *

Ози Морфи носеше на главата си малка черна шапчица, която закриваше плешивината му. Кларенс насочи към шапката своето оръжие и мигна. Шапчицата изчезна, а от мъничката драскотина на темето започна бавно да се стича кръв.

– Аз повече не бих играл с това нещо – каза Нокомис.

– А кой играе? – попита Кларенс. – Всичко е съвсем сериозно.

Така започнаха седемте ужасни дни в този тих и дотогава с нищо незабележим окръг. От парковете изчезваха дървета, стълбове с фенери се изпаряваха сякаш никога не са били поставяни. Уоли Уорддорф пристигна от работа, излезе от колата, хлопна вратичката – и колата изчезна. Когато Джордж Малендорф се упъти по павираната пътечка към своя дом, кученцето Рит, чуло господаря

си, с радостен лай се спусна към него. Два метра преди да го стигне, то скочи в ръцете му – и сякаш се стопи. Само лаят му се чуваше още няколко секунди в смутения въздух.

Но най-лошото от всичко беше пожарният кран. Вторият кран беше поставен следната сутрин след изчезването на първия. Той постоя всичко на всичко осем минути и наводнението отново започна. Следващият пожарен кран беше поставен около обяд и изчезна след три минути. На другата сутрин беше поставен четвъртият.

При операцията присъствуваха: началникът на отдел „Водоснабдяване”, главният инженер на общината, шефът на полицията и щурмовият отряд, президентът на „Асоциация родители и учители”, ректорът на университета, кметът на града, трима джентълмени от ФБР, кинооператор, много видни учени и цяла тълпа честни граждани.

– Да видим как ще изчезне сега – каза градският инженер.

– Да видим как ще изчезне сега – каза шефът на полицията.

– Да видим как ще из... Гледайте, а къде е кранът? – каза един от известните учени.

Кранът изчезна и всички основателно помръкнаха.

– В крайна сметка сега в моите ръце са най-сензационните кадри на годината – каза кинооператорът. В същия миг киноапаратът с всички свои принадлежности изчезна направо от ръцете му.

– Спрете водата и поставете тапа – разпореди се завеждащият „Водоснабдяване”. – И засега не поставяйте нов кран. Още повече, че това беше последният...

– Това е вече много – въздъхна кметът. – Добре поне, че ТАСС не знае нищо.

– ТАСС знае – каза един малък кръгличък човечец, измъквайки се бързешком от тълпата. – Аз съм ТАСС.

* * *

ТРИМА видни учени се събраха в хотелската стая, която по царящия в нея безпорядък напомняше покоите на пиан султан.

– Това надминава всякаква метафизика. То граничи с квантум континуум. По някои неща дори опровергава Боф – каза д-р Великоф Вонк.

– Най-тайнственият аспект, това е контингенцията на интрансигенцията – загадъчно се изрази Арпад Аркабаранан.

– Да – въздъхна Вили Мак Джили. – Кой би могъл да помисли, че всичко това се постига само с помощта на консервена кутия и два къса картон? Когато аз бях момченце, ние използвахме кутиите от овесено брашно и цветни тебешери.

– Не ви разбирам съвсем – каза д-р Вонк. – Не бихте ли могли да се изразите по-ясно?

В къщата на Уилоугби се появиха някакви подозрителни личности от полицейския участък в центъра на града. Но най-недоверчив и досаден се оказа кметът на града. Обикновено той не беше толкова лош, но ужасът в града цареше вече седем дни.

– Из града се носят ужасни слухове – каза един от недоверчивите типове – които свързват определени събития с вашия дом. Какво ви е известно по този въпрос?

– Аз разнесох повечето от тези слухове – каза Клариса, – но не ги считам за ужасни. Те са по-скоро тайнствени. Но ако искате да достигнете до самото дъно, задавайте ми въпроси.

– Ти ли предизвика изчезването на всички тези предмети? – попита детективът.

– Това не е нужният въпрос – каза Клариса.

– Знаеш ли къде са изчезнали? – попита детективът.

– И това не е въпросът – отвърна Клариса.

– Можеш ли да ги върнеш обратно?

– Разбира се, че мога. Това може всеки. А вие не можете ли?

– Не мога. Ако можеш, моля те, по-скоро ги върни.

– За това са ни нужни някои неща. Първо, златен часовник и чук. След това ми купете от магазина черно кадифе и един фунт бонбони.

– Е, какво ще кажеш на това? – попита един полицаи.

– Действайте, момчета – каза кметът. – Това е нашата единствена надежда. Доставете й всичко, каквото поиска.

И всичко беше доставено.

* * *

– НО ЗАЩО всички разговарят само с нея? – попита Кларенс. – В края на краищата аз принудих всички тези предмети да изчезнат. Откъде знае тя как да ги върне обратно?

– Така си и знаех! – закрещя Клариса, гледайки момченцето с ненавист. – Знаех си, че той е виновен за всичко. Той е прочел в моя дневник как се прави Изчезвателят. Ако му бях майка, щях да го пребия, за да не чете повече дневника на по-малката си сестра. Ето какво става, когато нещо сериозно попадне в безотговорни ръце.

Тя сложи златния часовник на кмета на пода и замря с вдигнатия чук.

– Трябва да почакам няколко секунди. В тази работа не трябва да се бърза. Само няколко секунди.

Секундарната стрелка описа кръг и достигна делението, предназначено за този момент. Чукът в ръката на момичето внезапно и със сила се стовари върху великолепния златен часовник.

– Това е всичко – каза тя. – Всички наши тревоги свършиха. Гледайте, ето там, на тротоара се появи котката на Бланш Менерс. Оттам изчезна тя преди седем дни.

И котката се появи на тротоара.

– А сега да отидем в „Прегънатиет петак“ и да погледаме как ще се върне първият пожарен кран.

Наложи се да чакат само няколко минути. Кранът се появи от някъде и с грохот се качи на паважа.

– Сега ще предскажа – каза Клариса, – че всички изчезнали предмети ще се върнат точно седем дни след изчезването си.

Седемте дни на ужас свършиха. Изчезналите предмети започнаха да се появяват.

– Как – попита кметът момиченцето – разбра, че ще се върнат след седем дни?

– Защото Кларенс е построил седемдневен Изчезвател. Аз мога да построя деветдневен, тринаесетдневен, двадесет и седемдневен, и седемгодишен изчезвател.

– Действително ли знаеш как се правят тези неща?

– Разбира се. Само че треперя при мисълта какво ще се случи, ако секретът попадне в ръцете на безотговорни хора.

– Аз също треперя, Клариса. А защо ти трябваше черното кадифе?

– За роклите на куклите ми.

– А бонбоните?

– Как сте успели да станете кмет на града, като не разбирате такива прости неща? Защо, според вас, съществуват бонбоните?

– Последен въпрос – каза кметът. – Защо трябваше да разбиваш златния ми часовник?

– О-о! – отговори Клариса. – За драматичен ефект.

Цветя на Албароса

Научно-фантастичен разказ

М. Грешнов

Чудесата започнаха още щом ракетата се спусна на ливадата. Григорий я приземи на въздушна възглавница: от стотина години вече инструкцията изисква при достатъчно плътна атмосфера да се използват компресорите. Но всякога, дори и при най-внимателното спущане, въздушният стълб помита горния слой и корабът каца сред облаци от прах. Тук ракетата кацна без да вдигне и прашинка от повърхността. Под всяка от феролитните лапи на шасито се подаваха стръкове живи цветя.

През стъклата на илюминаторите Борис и Григорий ги разглеждаха любопитно.

– Налягането над въздушната струя е четири тона на квадратен сантиметър – каза Григорий. – То би могло да смаже цял слон...

Цветята си, стояха цели, нежни, с полупрозрачни листенца.

Датчиците показваха, че температурата е двадесет и два градуса по Целзий и че в атмосферата има кислород.

– Горя от нетърпение да ги пипна с ръка! – отвърна Борис. – Да излизаме!...

– Почакай – Григорий включи радиото.

– Защо? – Борис го погледна недоумяващ. – Нима някой отговори на сигналите ни, докато цели осем часа кръжахме около планетата?

– А какво губим? – каза Григорий, като наблюдаваше как индикаторът се обагря в зелено. Борис недоволно сумтеше в ухото

му – нямаше търпение час по-скоро да стъпи на повърхността на планетата.

Стрелката бавно, без да се съобразява с желанието на никого, се движеше по скалата на УКВ. В диапазона на четирите метра се разнесе звън.

– Чуваш ли? – запита Григорий, като спря стрелката и се обърна към Борис.

– Нещо ново!... – възкликна той.

– Ново – съгласи се Григорий.

– Планетата ли пее?...

От мрежестото кръгче на репродуктора се лееше непрекъснат настойчив звън.

Сякаш жужеше рой разсърдени оси или звъняха милиони сребърни звънчета...

* * *

Планетата беше открита преди тридесет години, пресметнато в земните години. Светлинните ракети деформираха обикновеното време и го превърнаха в частно време на всеки кораб. Те показаха и цялата непригодност на гигантските космически, лайнери, по които се беше увлякло човечеството в началото на двадесет и първия век. За полети в Пространството най-добри се бяха оказали малките ракети с екипаж от двама-трима души. А когато се подготвяше космическа експедиция, обединяваха се до двадесет кораба. Напред се пущаха защитни керамитови ракети, които разсичаха облаците прах и проправяха тунел за идващите след тях във верига кораби.

* * *

Даже и през двадесет и второто столетие човечеството все още овладяваше Пространството. Полетите бяха трудни. Те изискваха от космонавтите работа, издръжливост, невероятна смелост и физическа сила.

Седмата комплексна експедиция бе изпратена към звездата Ригел от съзвездието Орион през 2111 година. При малка бяла звезда на четиринадесет парсека от Слънцето експедицията откри небесносиня планета с удивително постоянен фон: в атмосферата нямаше облаци, а повърхността ѝ изглеждаше равна като билиардна топка. Съобщиха на Земята за откритието и поискаха разрешение да я нарекат Заря. Хареса им цвета ѝ: вероятно планетата беше покрита с вода или синя облачност. Но се оказа, че вече има една Заря в съзвездието Касиопея, а втора – в съзвездието Паун. В центъра по космография се опитаха да преведат названието на латински или на близки до него езици и в древния провансалски намериха синоним: Алба – разсъмване. Но и тук на откривателите не провървя: оказа се, че има шест Алби... Все пак намериха изход: нарекоха я Албароса.

Участниците от Седмата звездна експедиция бяха доволни. Но тогава те не успяха да проучат Албароса – пътят до Ригел бе много дълъг. Изследването бе възложено на Деветата комплексна, която също бе изпратена към Орион. Флотилията забави хода си освен ракетата на Григорий Лом: за изследването му бяха дадени четиридесет часа. След това за две седмици трябваше да догони експедицията. Така навигаторът Лом и механикът Борис Рожков се оказаха на Албароса.

Планетата наистина бе синя като пролетното небе. Но не океан или облаци придаваха синевата ѝ: от екватора до полюсите тя се оказва покрита с цветя.

– Страшно ми се иска да ги подържа в ръцете си... – каза Борис, като дръпна лоста на хидросистемата, която отваряше входния люк.

– Сега, сега... – задържаше нетърпението на приятеля си Григорий.

Асансьорът ги спусна върху цветния килим. Кабината се отвори автоматично. Борис и Григорий излязоха, но не затвориха вратата след себе си.

Нито единият, нито другият знаеха какво ги очаква.

Борис приклепна веднага. Цветята бяха обикновени сини камбанки. Не, не обикновени: те не можеха да се откъснат – просто беше невъзможно стеблото да се пречупи.

– Сякаш са оплетени с тел...

Борис разглеждаше червената ивичка на пръстите си. Както обикновено, той придръпна стеблото към себе си. Цветът се наведе и Борис почувствува на ръката си влажната му камбанка. Но не успя да го откъсне: дръжката като струна преряза пръстите му. И сега той духаше върху бавно избледняващата ивичка.

– Опитай! – кимна той на Григорий.

Григорий не отвърна нищо. Мислеше, че Борис се шегува: светлият прозрачен въздух, който опияняваше с голямото количество кислород, слънцето, синята далечина, която приличаше на спокойно море, пораждаха детинското желание да поиграе с Борис на гоненица и да се изтегне сред камбанките, като подложи гърба си на топлото слънце.

Борис повтори:

– Опитай!...

Като избра по-едър цвят, Григорий дръпна стеблото. Тънка прохладна нишка се вряза в пръстите му.

– Да-а... – каза той, като пусна стеблото и замърда пръсти във въздуха.

– Какво ще кажеш, за това? – попита Борис.

– Сигурно същото, каквото и ти...

– Двама здравеняци – разви мисълта му Борис, – покорители на Космоса, не могат да откъснат едно цвете. Какво ли ще си помислят момичетата?

– Без ирония, Боря. Това не са обикновени цветя.

– Двеста години никой не е срещал цветове върху тел... – не преставаше Борис.

Григорий влезе в кабината и затършува в сандъчето с инструменти. Изнесе обикновени, изпробвани на Земята и по космическите трасета клещи за рязане на тел. Помагайки си с двете ръце, приятелите успяха да прережат стеблото на един цвят.

– Един... – замислено каза Борис, като постави цвета върху дланта си. – А те са милиарди!

Камбанката лежеше мъничка и лека и едва хладнееше на дланта. На върха на отрязаното стебло блестеше капка сок. Приятелите разглеждаха цвета като някакво живо чудо и не забелязаха веднага звъненето, което се разнесе над ливадата. Звукът бе настойчив и непрекъснат – както от радиото на кораба.

Отдалечиха се от ракетата на около километър и половина. Планетата беше по-малка от Земята – до хоризонта бе един хвърлей място.

– Не си струва да вървим по-нататък – каза Григорий – навсякъде все едни и същи цветя.

Спряха. Стенещият звън се носеше над ливадата.

– Някой ги отглежда – каза Борис за цветята. – Такава планета не може да бъде необитаема: какво слънце; въздух, топлина. Но къде са стопаните?...

Борис се вълнуваше. Григорий мълчеше: същите въпроси занимаваха и него, но отговор нямаше. Затова пък странни неща имаше колкото си искаш.

Гладката повърхност на планетата изглеждаше заравнена, а цветята – засети. Под тях почва не се виждаше: през мрежата от преплетени стебла космонавтите не можеха да я стигнат. При всяка крачка те пружинираха и по тях не оставаха никакви следи – цветовете не се тъпчеха. Как получаваха храна и влага, щом над планетата нямаше облаци? В това Борис и Григорий се увериха, когато в продължение на осем часа кръжаха над нея. Или този звън. Кой звънеше – небето, въздухът или цветята?... С него може да се свикне – космонавтите вече свикнаха – но как да си го обяснят?

– Аз също не съм сигурен, че планетата е необитаема... – Григорий откъсна погледа си от цветното море и погледна приятеля си.

Борис стоеше обърнат назад, а очите му буквално щяха да изскочат от орбитите: от ракетата към тях бавно вървяха двама души. Това бяха земни хора. Вървяха като се оглеждаха встрани, от

време на време спираха и ръкомахаха. Машинално Григорий забеляза, че единият от тях е с оранжев пуловер, а другият – със син. И веднага разгледа чертите им. По ливадата вървяха Борис и Григорий... Те копираха жестовите и походката на Григорий и Борис – това бяха техни двойници!

Космонавтите не бяха страхливци. Борис летеше за четвърти път, а Григорий – за шести. Но сега, като видяха самите себе си на чуждата планета и под чуждо слънце, те се стъписаха. Борис-втори, който идваше от ракетата, спря, като се помъчи да измъкне обувката си от твърдите стебла на камбанките. Григорий-втори му протегна ръка, за да се облегне на нея... Всичко бе направено точно така, както бяха го направили космонавтите преди десет-дванадесет минути. Борис освободи крака си и като се обърна към Григорий, се усмихна. „Каза благодаря“ – спомни си Григорий. И отново, разговаряйки, тръгнаха по ливадата.

– Григорий, може би спя... – измърмори Борис и хвана приятеля си за рамото.

Григорий не се чувствуваше по-добре от Борис и сигурно би се обърнал към него със същия въпрос, ако дъхът му не бе спрял от това зрелище. Двойниците се приближаваха. Те не гледаха към тях: озъртаха се встрани, оглеждаха ливадата, цветята, сякаш не виждаха космонавтите. С всяка крачка разстоянието между тях и хората намаляваше.

– Какво е това, Гриша?... – смаяно, по детски запита Борис.

Оставаха петдесет крачки, тридесет...

– Хей!... – извика Борис.

Никакъв ефект. Двойниците дори не погледнаха космонавтите.

– Спрете!

Двойниците приближаваха. Григорий-втори се усмихна, погледна небето – тръпки полазиха по гърба на истинския Григорий, – после се обърна към Борис и му каза нещо, като размърда беззвучно устни.

– Спрете!... – извика отново Борис.

Нищо не помагаше. Оставаха десет крачки. Борис заплашително сви ръце и се приготви да отблъсне нападението. Двойниците не мигнаха. В пълно мълчание се приближиха плътно и влязоха, вляха се в живите хора.

Но това не беше най-лошото: откъм ракетата се задаваше втора двойка Борис и Григорий, а от асансьора излизаше трета...

– Сега загазихме! – Борис изтри капките пот от челото си. – Какво не бих дал да съм си на родния космодрум...

И в същия миг, като скри третата двойка и ракетата, пред хората се появи космическата гара – седеметажното бяло здание с радиокуличката, с познатите на космонавтите прозорци, с архитектурната си линия. Борис се огледа: зад нея до хоризонта стояха няколко ракети, машини за зареждане, по-встрани се виждаха куполите на хангарите, където се преглеждаха и монтираха след завръщането им корабите – всичко, което Борис очакваше да види и което трябваше да се намира на космодрума в причерноморската степ.

А междувременно втората двойка двойници, които вървяха насреща им, бяха вече близко. Борис отново спря, освободи обувката си, Григорий му протегна ръка. Борис-двойникът се усмихна, мръдна устни...

– Да идем встрани – каза Григорий.

Дръпнаха се и продължиха да наблюдават двойниците. Те, сякаш нищо не се е случило, приближиха мястото, където космонавтите току що посрещнаха първите си двойници, и се спряха в двоумение. После Борис-втори се обърна назад и отвори уста от учудване.

– Видя втората двойка – коментира Борис-истинският и плю: – Ама че мутра!...

Григорий се мъчеше да осмисли извършващото се, дори следеше своя двойник и отбеляза, че Борис е съвсем прав: и двамата имаха отворително глупави физиономии.

Втората двойка, обърната с лице към ракетата, по-точно към фасадата на призрачната гара, тъпчеше на една място и очакваше третата двойка, която в това време излезе от стените на зданието. После, като погълна третата двойка и беззвучно си размени няколко думи, се насочи към Григорий и Борис, отделяйки се по някакъв начин от третата двойка, която сега стоеше на същото място и очакваше нещо, гледайки към фасадата на зданието.

– Къде е ракетата?... – шепнешком запита Григорий. Не успя да продума и ракетата възникна на мястото, към което гледаше – при левия вход на гарата. Втора ракета се появи в стената на зданието, където гледаше Борис. До нея от стената излезе четвърта двойка в син и оранжев пуловер.

– Стига! – Без да обръща внимание на двойниците, Борис се втурна към ракетата. Григорий едва го следваше. Долният люк на кораба се отвори, асансьорът също, но когато Борис поиска да хване дръжката на вратата, усети само въздух.

След един час на синята ливада стояха осем ракети, част от улицата, на която живееше Григорий в Одеса, алея с пирамидални тополи и по цялата територия бродеха оранжеви и сини призраци. Приятелите се мъчеха да не мислят за нищо, да не пожелават нищо. Те вече бяха добили опит: щом си спомнеха за нещо – било то гаровото здание на космодрума или дори обикновено копче – всичко веднага се явяваше пред тях и нямаха никаква възможност да се отърват от него. Така се появиха статуите на пионера и пионерката, които Борис бе видял в едно ъгълче на морската градина, голяма кинореклама, лека с цъфнали флокси и два големи заоблени камъка... С дреболиите все пак можеха да се примирят. Лошо ставаше, когато се появяваха здания като гарата. В стената просто можеха да пъхнат ръка, да влязат. Но не можеха да задържат ръката си и да останат в зданието: вътре беше тъмно и непоносимо студено. Борис се втурна в космическата гара, но веднага изскочи обратно при Григорий: тъмнината поглъщаше звука и беше невъзможно да определи къде е другарят му. Опитаха да влязат двамата, като се хванаха за ръце, но веднага се загубиха и излязоха на слънце съвсем случайно. След това половин час наблюдаваха не особено приятното зрелище как двойниците им се бутаха в стената и изскачаха обратно....

– Ама че история... – каза Борис, като разтърси глава, сякаш отпъждаше лош сън – какво ще правим сега?

– Трябва да обиколим гарата. Ракетата ще е някъде зад нея.

Тръгнаха край фасадата и завиха зад ъгъла на зданието. Но на пътя им израсна многоетажен дом, наполовина влязъл в гарата; зад него блестеше гофрираният алуминий на хангара.

– Дяволска работа! – изруга Борис.

Трябваше да се върнат назад, към централния вход на гарата.

– Така ще сътворим омагьосан кръг от къщи и хангари!... – възмущаваше се Борис.

– Не си спомняй за нищо! – съветваше го Григорий. И веднага, като закри лявата част на гарата, пред тях изникна театърът в тяхното космическо градче; едната му страна бе по-ниска от другата, сякаш бе разцепена от земетресение.

– Не мога! – хвана се Борис за главата. – Гриша, не мога, разбираш ли?

– Съвземи се!...

– Те ще ни смачкат! – Борис посочи зданията.

Нотката на отчаяние в гласа му неприятно режеше слуха, но по-лошо бе, че Борис не забелязваше това. „Само да не се поддам на страха“ – мислеше си Григорий, – да не се поддам на страха! Нека всичко това е необяснимо, но да не изпадам в паника...“ В същото време той се оглеждаше встрани, очаквайки още нещо, още по-неприятно. Това очакване също събуждаше страх у него.

Слънцето се спусна зад хоризонта и без никакъв преход, сякаш с едно махване на крила, нощта обгърна космонавтите.

– Дано всичко ни се е присънило... – мърмореше Борис, като се наместваше да спи върху цветята до Григорий.

Тъмнината ги спаси от създадените от тях призраци. Двойниците, които бродеха из ливадата, театърът и тополовата алея не се виждаха...

– Дано... – съгласи се Григорий, като не намираше думи да отвърне на приятеля си, защото друга мисъл се въртеше в мозъка му: само да не подлудее...

Утрото не промени положението им. Както и преди се виждаха зданието на космическата гара, алуминиевият хангар и мраморните пионери. По ливадата все така бродеха призраците.

– Проклети да сте... – Борис с ненавист ги заплаши с юмрук.

Той спа лошо и бе разстроен от нелепото положение, в което се оказаха с Григорий.

– На всяка цена трябва да се доберем до ракетата! – твърдо каза Григорий.

Настроението му, не беше по-добро, но той се сдържаше и се стараеше да не се отпусна.

– Как да се доберем? – запита Борис.

Григорий съблече оранжевия си пуловер, изплетен от дебела прежда.

– Дръж! – подаде го на Борис и хладнокръвно започна да го разплита откъм яката.

Получи се голямо оранжево кълбо.

– Сега да определим посоката. Ние стояхме така – Григорий посочи двойниците, намиращи се на мястото, където космонавтите за първи път ги видяха. – И гледахме натам. – Той кимна към следващата двойка, показала се от стената на гарата. – Те идват от ракетата. Да застанем на техния път...

Беше неприятно да стоят лице в лице с двойниците, да чакат докато те преминат през тях. Но нищо друго не им оставаше.

– Готово... – каза Григорий, когато призраците се сляха с тях. – Хайде да вървим... – повтори той, въздъхвайки облекчено, но така, че Борис да не забележи: призраците преминаха безшумно и неосезаемо и все пак да се сблъскаш с тях бе отвратително неприятно.

– Идиоти... – Борис потръпна с рамене.

– Да идем при стената – Григорий нарочно не обърна внимание на думите на Борис – да ругаеш двойниците беше равносилно да молиш Слънцето да тръгне в обратна посока... – Дръж – каза той на Борис, подавайки му кълбото. – И внимавай конецът да е опънат.

Като намота края на кълбото около ръката си и се наведе, сякаш вървеше срещу вятъра, Григорий влезе в стената на зданието. Борис започна да размотава кълбото след него. Изведнъж забеляза, че конецът започна да влиза в стената все по-бавно. Четири-пет крачки и нишката увисна. Борис я обтегна, но тя се дръпна веднъж-два пъти и падна надолу. Той дръпна рязко, конецът се опъна, но веднага отново увисна, като че ли Григорий отстъпваше назад. На няколко пъти той се дръпна, като се опитваше да опъне конца, да се промъкне напред, а после конецът увисна и от стената заднешком излезе Григорий. Лицето му беше посиняло от студ, очите, му бяха пълни със страх.

– Не пуца... – Григорий приклепна, като дишаше тежко и разтриваше вкочанените си ръце. – Изхвърля и всява ужас...

Кълбото и няколко намотки от оранжевия конец лежаха върху цветята. Слънцето се издигна над покрива на космическата гара, освети преждата и се оплете в нея.

Стената избута втори Григорий с посиняло лице и отпуснати ръце.

– Дявол да го вземе! – изруга истинският Григорий. И неговите нерви започнаха да не издържат. Обърна се към Борис и каза: – Да се махаме!

Отдалечиха се от стените на гарата. Григорий мълчеше, а Борис чакаше, без да прекъсва мълчанието му. В него закипя злоба. Буен по природа, той не търпеше неясноти, още повече необясними неща. Да летиш към Орион, да се бориш с Космоса – двеста години вече космонавтите се борят, случва се и да загиват. Но там причините и следствията са ясни: пясъците на другите планети, вулканите... А тук – над главата ти, небе, сребрист звън. И ти си сам-самичък, повторен хиляди пъти. Защо е необходимо това И кому?

– Стори ми се – заговори най-после Григорий, – че блуждаех в мрака безкрайно дълго. Пълна загуба на чувството за време, разбираш ли? Мракът не само поглъща светлината и звука, но той разтваря и времето. Това е най-страшното от всичко друго. Провалих се в бездна, обхвана ме страх. Нищо повече не помня, само безкрайния ужас от падането... В Космоса не е лесно, но там поне има звезди. А тук нищо, освен страх. Как си ме измъкнал, не помня. Според мен там няма и въздух, не помня поне веднъж да съм си поел въздух.

Несвързаните думи на Григорий не обясниха нищо на Борис. С всяка клетка на тялото си той протестираше срещу положението, в което попаднаха. Някой или нещо си играеше с тях и играта беше много неравна; не се знаеше как ще свърши. Борис виждаше

безпомощността им; двама, пред непознатата планета те не можеха да направят нищо. Това ги вбесяваше и го правеше още по-слаб пред неизвестното.

Най-после той запита направо:

– В клопка ли попаднахме?

– Не зная. Нищо не зная. Няма да успеем да стигнем до ракетата през този мрак. Трябва да търсим изход за спасение в нещо друго. Ако това е клопка, то на кого е и защо?

Слънцето бързаше към зенита. Денонощията на планетата бяха по-малки от земните с една трета: осем часа ден – и осем часа нощ, Планетата се въртеше в плоскостта на екватора. Над всички паралели времето бе еднакво.

– Борисе, – запита изведнъж Григорий.

– Какво има?

– Забеляза ли, че двойниците не дават сянка?

Нито двойниците, нито тополите, нито зданието на космодрума не хвърляха и най-малка сянка.

– Дяволска планета – изруга Борис. – Навсякъде загадки!

– И още нещо, – продължи Григорий – иска ли ти се да пиеш и гладен ли си?

– Не.

– А колко време измина, откакто сме тук?

– Едно денонощие.

– И какво значи всичко, това?

– Убий ме, не зная – започна Борис:

– Чужд живот. Разумен живот! Ето ти срещата с чуждопланетния разумен живот. Григорий каза това, което и на двамата е станало

ясно още от първия час на кацането на планетата. Но не бдеше лесно да се признае това на всеослушание, да се признае че никой от двамата не разбира този живот. Какъв е смисълът на безкрайното обикаляне на двойниците? На мрака и липсата на време вътре в зданията?... Какво представляват всъщност цветята?... В продължение на двеста години търсене на разум във Вселената у хората се бе изработил известен въображаем образец, стандарт на разумното същество. Братята по разум трябваше да приличат по нещо на хората, у тях трябваше да има добра воля и стремеж към взаимно разбирателство – създал се бе хомоцентризмът, Наистина в средата на двадесетия век някой и друг предполагаше, че не е задължително носителите на разум да бъдат подобни на хората, че може би ще срещнем разум под формата на плесен или ципица... Но такова схващане не се приемаше за сериозно. Утвърждаваше се и окончателно се утвърди хомоцентризмът. Още повече, че през всички тези години в Космоса нито веднъж в не бяха срещнати разумни същества.

– Тогава нека разсъждаваме направо – каза Борис – защо е необходимо да ни превръщат в играчки, в безпомощни голи охлюви?

– Може би изпитват разумността ни, как ще се измъкнем от това положение.

– Искаш да кажеш изпит?...

– Мъчен изпит. И за да бъдем признати, трябва да търсим достоен изход.

– Какъв?

– Първо на първо да не се мятаме като хванати в капан плъхове.

– Хм... – отвърна Борис. – И второ?

– Да не предприемане нищо враждебно.

– Гриша, – въздъхна Борис, – да ми беше сега в ръцете неутронният пулсатор...

Още не беше успял да произнесе тези думи и в ръцете на Борис блесна оръжието. Това не беше призрак: пулсаторът тежеше в ръцете, на него се виждаше монограма на Борис „БР“; лостът на регулатора беше на предпазителя – така, както беше поставен в ракетата.

Борис смаяно гледаше оръжието.

– Хвърли го... – тихо каза Григорий.

– Да го хвърля?

– Хвърли го! – повтори Григорий.

– Е, какво, ще го хвърля. Никога няма да бъде късно да го вдигна.

– Не мисли за него – каза Григорий и дръпна приятеля си встрани. – Чуй ме...

Имаше много неща, които можеха да се кажат в защита на планетата. Тя би могла да унищожи пришелците още при излизането им от ракетата, можеше изобщо да не допусне кораба на повърхността си. Можеше, след като се запозна с неканените гости, да ги умъртви, да ги смачка с мрака си. Все пак тя не направи това. Моделираше ги до безкрайност, възплъщаваше в зрими образи мислите им. В същото време планетата не позволи да загинат от жажда и глад. И двамата не са на ясно защо са сити. Всичко е непонятно в този удивителен свят. Защо над планетата няма облаци, а въздухът не е сух и има нормална влажност. Може би това е някаква сфера, калъф и животът е скрит в обвивката като в

черупка?... Цветята – какво представляват те? Елементи на енергосистема или клетки на гигантски мозък?

– Колко време ще прекараме на тази планета? – попита раздразнено Борис.

– Не зная – отвърна Григорий.

– Какво ще правим?

– Ще чакаме – И ще мислим как да излезем от положението. Без да губим...

Борис се засмя.

– Ще има да чакаме...

– Съвземи се.

Не им се спеше.

– Кога ще могат да дойдат за нас, Гриша? – попита Борис.

Той лежеше по очи върху цветята. Непоносимо бе да гледа звездите, да се чувства пленник.

– Не по-рано от месец – отвърна Григорий. Той разбра добре приятеля си: в експедицията ще разберат, че ги е сполетяла беда, и ще долетят на помощ. За това ще е нужно не повече от месец.

– Няма да издържа... – мрачно каза Борис.

Григорий не му отговори.

– Няма да можем да се измъкнем от тук! – заговори отново Борис, като приближи белеещото си в мрака лице до Григорий. – Усещам как нещо огромно, с милиони очи ме наблюдава, изучава, опипва и чете мислите ми. Може да ме убие, може да ме помилва, да ме остави така в плен, да забрави за мен. Хиляди пъти по-добре е да загина в Космоса, да се врежа в астероид – там всичко е ясно. Но да бъда безпомощно опитно зайче... няма да издържа.

– Спи! – отвърна Григорий кратко.

Борис закри лицето си с ръце. Чуваше се тежкото му дишане. Но Григорий не можеше да утеши приятеля си. Той виждаше безизходността на положението им, ужасът, който ги обкръжаваше от всички страни. В мрака призраците все така обикаляха наоколо, приближаваха ги, лягаха безшумно до тях – на всеки дванадесет минути. Григорий се мъчеше да не гледа встрани, но в него вече се бе появил този дванадесетминутен ритъм. Той отваряше очи и потръпваше всеки път, когато поредният двойник се навеждаше над тях. Наистина, можеш да подлудееш. Като концентрира волята си, Григорий си заповяда: спи!

Като че ли успя да задреме. Но едва чуто шумолене го събуди. Отвори очи и видя как Борис стана, постоя прав, а после тръгна в мрака.

– Боря – извика го Григорий.

Без да отговаря, Борис забърза. Григорий скочи и се втурна след него. И двамата помнеха къде лежи неутронния пулсатор – до крайния ъгъл на мраморното стълбище – и сега бягаха натам, на десетина крачки един от друг. Григорий настигна Борис, когато той клекнал ровеше между цветята. И двамата едновременно хванаха оръжието.

– Да не си посмял! – изсъска Григорий.

– Махай се! – заплашително отвърна Борис.

– Боря! – опитваше се да успокои приятеля си Григорий. Борис изви ръката му, като се мъчеше да издърпа пулсатора.

– Ще го размажа... това развалено яйце... – мърмореше той. – Пусни!

– Рожков! – извика Григорий и го блъсна в гърдите.

Борис се заклати и отпусна ръката си. Григорий издърпа пулсатора и като замахна, го запрати в податливия мрак на космическата гара.

– Назад! – каза той на Борис, който сякаш искаше да се втурне в зданието. – Ела на себе си!

Борис изхлипа като дете, отпусна се и му позволи да го отведе от стълбището.

– И на двама ни не е лесно – говореше Григорий. – Но нека помислим какво може да се направи.

Заспаха примирени, притиснати един до друг.

* * *

Малко преди разсъмване Борис разбуди Григорий.

– Гриша... нещо се е изменило, а какво – не разбирам.

Григорий се надигна и ослуша.

– Престанало е да звъни! – каза той.

– Наистина, и защо ли?

Останаха седнали, докато се разсъмне и се вслушваха в безкрайната тишина.

Зората не донесе никакви промени: двойниците се навеждаха по ливадата, боричкаха се край стълбището за неутронния пулсатор, после примирени и прегърбени, вървяха към тях. Борис изскърца със зъби...

За да отвлече мислите му, Григорий започна да разказва старинна руска басня:

– Вълкът, като мислел, че е влязъл в кошара, попаднал...

Но Борис го погледна в очите и той млъкна: шегата не успя. Пък и самият Григорий виждаше, че се преструва. Та той ли трябваше да се шегува – Борис е по-млад от него, веселякът в компаниите на космонавтите, а на Земята беше словен момък. Съвсем не е виновен, че така си изпати. Тук са необходими психолози и физици, а Борис е само механик. Но щом здрав и нормален човек се обърка толкова много, значи положението е отчайващо. Григорий наблюдаваше безсмисленото обикаляне на двойниците. По-лошо не можеше да се измисли.

Нищо не можеше да се направи. Абсолютно нищо. Това превръщаше хората в животни. И тъкмо то беше страшното. Човек ще бъде човек дотогава, докато се труди и се движи. Отнемеш ли от него тази необходимост, той ще се превърне в амеба, в животно.

Борис се изправи тежко – просто, за да не гледа на поредното боричкане пред стълбището на гарата. Григорий се потътри след него. Пред Борис се изпречиха морските камъни – никой от двамата не помнеше чие въображение ги бе поставило там. Борис не се отмести.

– Изчезвай – ритна с крак той единия от камъните.

Камъкът изчезна. Космонавтите спряха. Дъхът и на двамата пресекна. Сънуват ли или това е краят на кошмара?... Борис се обърна бавно към Григорий. Той гледаше към мястото, където лежеше първият камък. Сега там имаше цветя. Само цветя. Бавно Борис вдигна крак и към втория камък.

Камъкът изчезна.

– А-ха-а! – зарева Борис и в гласа му се долавяше тържество и надежда. Спря погледа си на ракетата, която стоеше край гарата:

– Изчезвай!

Ракетата изчезна.

– Изчезвай! – обърна се той към лехата с цъфналите флокси.

Флоксите се изпариха, сякаш никога не са били там. Не можеше да си поеме дъх от възторг. Събра в гърдите си колкото може повече въздух:

– Изчезвай! – кресна на изкривения театър.

Театърът рухна беззвучно.

– Изчезвай! – вдигна юмруците си срещу сградата на космическата гара.

Мраморният красив дворец изчезна. И в блясъка на слънцето на неговото място застана истинската, тяхната родна ракета.

– Да бягаме – извика Борис на Григорий. – По-бързо, на тебе казвам! – Направи към ракетата две-три гигантски крачки, но спря: – Изчезвай! – извика свирепо на многоетажната сграда.

Тя се заклати и изчезна.

– Ех, ти! – радостно извика Борис. – По-бързо, Гриша!

При ракетата се обърна и унищожи всички кораби, които се виждаха на хоризонта. Остави само тополовата алея и безсмислено обикалящите по ливадата двойници.

– Нагоре! – хвана вратата на асансьора.

В последната минута Григорий едва успя да се наведе и взе единствения откъснат от тях цвят.

– По дяволите! – каза Борис, като включваше моторите. – Да не губим излишно нито една минута, че иначе тези гълъбчета – и той посочи през илюминатора двойниците – ще се напъхат в ракетата.

Къде ще ги настаняваме?... – В обичайната обстановка той възвръщаше чувството си за хумор бързо. – Старт!

– И все пак, какво ще стане с тях? – попита Григорий.

– Нека останат. За спомен.

– И тополите ли?

– И тополите.

* * *

Когато след един час при прощалната обиколка космонавтите прелетяха над същите места, долу нямаше нито алея, нито двойници – само синя спокойна ливада.

– Още една загадка на планетата – промълви Григорий.

– Нека я разгадават други – изръмжа Борис. – Не аз...

Като се наспа, Борис почувствува, че сам няма да може да се справи с въпросите. Вахтата се точеше бавно, а въпросите растяха. Видя, че Григорий не спи и почука на каютата му. Григорий лежеше и макар че трябваше да пише отчет за събитията на Албароса, не пишеше, а мислеше.

– Гриша, – попита Борис, като разбра, че моментът е подходящ за разговор. – Колко време прекарахме на планетата?

Григорий сви рамене. Не разбираше защо му е нужно това на Борис.

– Направих сметка – продължи Борис – много проста: осем часа кръжихме, а на планетата прекарахме две денонощия по шестнадесет часа – всичко тридесет и два. Колко са общо?

– Четиридесет – отвърна Григорий.

– А колко време ни бе дадено за изследване на планетата?

– Четиридесет часа.

– Пресметни – съвпадение ли е тава или не?

– Какво искаш да кажеш?

– Някой на планетата знаеше точно колко време ни е дадено.

Григорий мълчеше. Борис приседна до него на леглото:

– Помниш ли, говорехме за изпит!

– Помня.

– Ти и сега ли мислиш така?

– Може би...

– Какво значи „може би“? Отговаряй направо.

– През цялото време мисля за това.

– И какво измисли?

– Странни неща ми идват в главата.

Борис изчакаше с интерес.

– Всичко, което ние... създадохме там – друга дума не мога да намеря – космическата гара, театъра – заговори Григорий – беше създадено от мисълта. И да го разруши можеше само мисълта...

– Не се сетихме за това...

– Трябваше да ритнем скалите още като се появиха.

– Трябваше, прав си.

– А ние слепешката се втурнахме в стената...

– Отстрани като гледаш – истинско варварство.

– Такова впечатление оставихме там за себе си.

– Не е особено добро.

Борис мълчеше, срамуваше се за случая с пулсатора. За да промени разговора, запита друго:

– А двойниците? Кому бяха нужни толкова много?

– За да ни изучат по-добре...

Борис не се съгласи с това предположение, но нямаше' свое обяснение. Попита отново:

– Смяташ ли, че не направихме нищо?

– Трябва да се дойде още веднъж на планетата.

„Без мен“ – искаше да каже Борис, но замълча: за това си струваше да се помисли...

Като се повдигна от възглавницата, Григорий каза:

– Угаси светлината.

Когато очите започнаха да свикват в тъмнината, Борис видя на масичката, където лежеше синьото цветче, слабо светеща петно.

– Какво е това?

– Почакай малко.

След минута Борис различи камбанката и над нея – издигащо се кълбо, голямо колкото средна ябълка.

– Видях го днес – поясни Григорий. – До тогава цветът бе в шкафа.

Забелязваше се, че кълбото над цвета се върти.

– Албароса! – каза Григорий.

– Ти говориш за него като за жив.

– Може би цялата планета е жива...

Борис не посмя да възрази. Григорий говореше съвсем сериозно:

– Може би това е киборг – продължаваше той. – Ретранслатор на космическото трасе, което ние случайно пресякохме. Може би двойниците, които той създаде, са пътя към разгадаване на загадката. Помниш ли как при трансляция на футболни мачове интересните моменти от играта се дублират, за да могат зрителите да видят по-добре. Същото е и с Албароса. Интересно е само на

кого ретранслаторът ни показваше безкрайно количество пъти? Зрители има някъде – това са стопаните. Албароса не е цялата загадка. Стопаните са на друго място. Може би срещата с нас за тях е била неочаквана, а ние сме им се сторили необикновени? Може би са толкоз далеч, че не са могли да влязат с нас в непосредствен контакт. Всичко е много сложно. Нужна е втора експедиция до Албароса.

Кълбото продължава да се върти и блещука над цветчето.

След няколко дни то намаля до размерите на слива, после на вишна, на грахово зърно и съвсем изчезна.

Едновременно умря и цветето – превърна се в купчина сива пепел.

Григорий събра пепелта в пакетче и го прибра в шкафа.

– Нужна е втора експедиция до Албароса – повтори той. – Ще настоявам!

Обърна се към Борис и попита:

– Ще полетиш ли с мен?...

Шесткрилите оси

Научно-фантастичен разказ

Дмитрий Де-Спилер

Единственият спътник на звездата Варуна, планетата Юрас, както и другите планети от тази страна на Космоса, извършва своето годишно и денонощно въртене така, че оста ѝ е винаги и почти точно насочена към централното светило. Смяна на деня с нощта тук може да се наблюдава само в околностите на екватора.

В епохата на овладяването на 134-ия космически сектор на Юрас на два пъти се отбиваха космолети и двете посещения се оказаха съвсем тривиални. По време на първия полет върху затъмнената част на планетата бе открита огромна гладка равнина, която нарекоха Плешивината на Юрас.

Второто изследване бе по-подробно. Двама сътрудници от Института при Деветата зона – съпрузите Петрови – кацнаха близо до осветения полюс на Юрас и изучиха химичния състав на атмосферата му, която се оказа смес от пет псевдоорганични газа.

Не бяха открити никакви признаци на живот; така беше и на останалите планети от 134-ия сектор. Трябва обаче да кажем, че нито Сергей Горохов, нито Петрови разполагаха с биотехноскоп, който бе създаден по-късно.

По времето, за което се отнася нашия разказ близо до Юрас отново се намираше космически кораб. В малкия двуместен кораб, на борда на който личеше надписа „Внешний-7“, се намираха двама космонавти – Николай и Борис Щекунови. Те внимателно

разглеждаха с телескопа Юрас. Братята се бяха отправили към знаменития спираловиден астероид Хафор. На него наскоро бяха открити странни предмети – архидревни каменни пръстени, покрити с вълновидни драскотини. Нима тези драскотини бяха някакви надписи?

За да разреши загадката, от Единадесетата Станция тръгна група в състав от трима специалисти. Освен Николай и Борис, които бяха космически археолози, в експедицията влизаше и математикът-лингвист Вадим Хадаков. Той излетя шест часа преди Щекунови на едноместен субсветлинен кораб, наречен „Связной-15“.

„Внешний-7” и „Связной-15” летяха отделно, тъй като стартовата инсталация, с която Единадесетата Станция разполагаше, бе твърде стара. След всяко пущане на субсветлинен кораб според инструкцията трябваше да ѝ се прави шестчасов технически преглед. Когато „Внешний-7” най-сетне излетя след „Связной-15”, корабите вече не можеха да се наблюдават един друг, тъй като за шест часа „Связной-15” бе прелетял огромно разстояние.

Пътят на космолетите минаваше край Варуна и нейния спътник. За да стигнат до тях, летяха почти две седмици. Тук космонавтите трябваше да направят твърде сложна корекция на траекторията на корабите, за да заобиколят големия брой бели джуджета, които преграждаха прекия път към Хафор. Сега „Внешний-7” се намираше на триста милиона километра от Юрас. Коригирането на траекторията на кораба трябваше да се направи след седемдесет минути.

Николай и Борис наблюдаваха през телескопа. Но тъй като Юрас бе обърнат с тъмната си страна към кораба, братята не виждаха нищо друго, освен едно тъмно петно, което закриваше звездите. Това дразнеше Николай. Той престана да наблюдава и помоли брат си да изясни „кога ще се обърне този тиган“.

– След двадесет и три минути – уточни Борис, като прегледа уредите.

– А междувременно, капитане, знай че трябва и да похапнем.

– Добре, добре – отвърна Борис, без да откъсва очи от телескопа, и внезапно извика:

– Какво е това? Гледай!

Николай погледна в телескопа и се вцепени. Върху черния диск на планетата светеше със сребриста светлина изображението на шесткрило насекомо, което много приличаше на оса. То бе донякъде стилизирано, но едновременно с това и с големи подробности. Всички членчета на мустачките, всички жилки на крилата бяха очертани с педантична точност. Изображението бе грандиозно. Сигурно покриваше милиони квадратни километри от повърхността на Юрас.

Няколко секунди Николай мълчаливо наблюдава това чудо. После се втурна към пулта с приборите, включи монохроматичния прожектор и защрака с холографските апарати.

– Ти май че нямаш намерение да спираш – извика той учудено на Борис, като забеляза, че той съвсем не бърза да изключва двигателя.

– Няма да променям курса – заяви Борис.

– Защо?

– Защото ако сега минем на околоюрасианска орбита, вече няма да можем да стигнем до Хафор. Горивото няма да ни стигне.

– Зная. Но какво от това? Ще се върнем на Единадесетата Станция – развълнувано възрази Николай.

– Юрас няма да ни избяга – продължи Борис. – Имай пред вид, че Хафор няма да може да приеме нашите слаби лазерограми от тук, а от Единадесетата Станция до него лазерограмата лети месец и половина. Значи, преди да разберат каква е работата, колегите ни от Хафор ще решат, че сме претърпели авария и ще изпратят експедиция да ни търси. Не, не можем да своеволничим!

Като чу тези добродетелни доводи, Николай побесня.

– Ти шегуваш ли се? – закрещя той. – Откъде знаеш, че сега на Юрас не става нещо неповторимо? Каква ти е гаранцията, че после няма да съжаляваме? Ами ако именно сега и тъкмо на нас двамата някаква цивилизация ни изпраща сигнали?

– Гледай, гледай! Осата потъмня! Изчезва! – извика Николай отчаяно.

Борис също забеляза, че изображението потъмнява. Някои детайли се изгубиха. Беше съвсем ясно, че то скоро ще изчезне съвсем. Когато в това вече нямаше никакво съмнение, Борис реши да преведе кораба на околоюрасианска орбита.

След няколко минути приготвленията за промяна на курса на кораба приключиха, а шесткрилата оса угасна. Тогава братята изпратиха до Единадесетата Станция лазерограма с описание на случилото се и легнаха в аеролните капсули. При включването на лъчевите двигатели тези капсули се запълваха с аерол – особена

течност, която можеше да се вдишва. Освен това в тях човек понася по-леко големите натоварвания.

– Нищо – обади се Николай от капсулата. – На Хафор ще минат и без нас. След около хиляда часа Хадаков ще пристигне там. Той ще докаже бързо, че никакви цивилизации не са нощували на този астероид.

* * *

Николай грешеше, като мислеше, че Хадаков ще стигне скоро на Хафор. Той не можа да кацне на него, защото, когато коригираше траекторията на „Связной-15“, направи непростителна грешка.

„Связной-15“ бе снабден с полуавтоматичен коректор на курса на кораба, който се управляваше от три лостчета. Тези лостчета бяха косвено свързани със спомагателните двигатели и непосредствено с пет вградени в телескопа малки бели дискчета. При коригирането на траекторията Хадаков насочи телескопа точно срещу Юрас. В центъра на предметното стъкло на телескопа със светеща боя бе начертано кръстче, което се виждаше дори над дневната половина на планетата. Когато лостчетата се преместваха по зрителното поле, светлите петънца по него също се изместваха.

Хадаков трябваше да покрие с петънцата пет определени звезди, които се виждаха с телескопа, и после, след като изчака, когато кръстчето се докосне до нощната половина на Юрас, да натисне копчето и приведе всички лостчета в крайно дясно положение. Той лесно покри с белите петънца петте определени звезди и зачака момента, когато светещото кръстче ще се докосне до тъмната половина на Юрас. Но когато това стана, Хадаков изумен замръзна пред телескопа. Когато навлезе в тъмната част на планетата,

светещото кръстче изведнъж се превърна в съвсем малка шесткрила оса. Тя беше хиляди пъти по-малка от осата, която скоро след това наблюдаваха братя Щекунови. Но Хадаков имаше изключително остро зрение и ясно видя как кръстчето се превърна в шесткрила оса.

Като се опитваше да разбере случилото се, Хадаков погледна под кожата на телескопа, но внезапно си спомни, че трябва да завърши коригирането на траекторията на кораба. Той бързо дръпна лостчетата вдясно и закричи назад-напред по жилищния отсек на кораба, като обмисляше чудното превръщане на кръстчето в шесткрила оса.

Изведнъж ужасна мисъл проряза съзнанието му: „Дали натисна копчето, преди да придвижи лостчетата вдясно?“

Хадаков се хвърли към телескопа. Вгледа се в картината пред него – осеяният със звезди диск, в средата на който се намираше Юрас, като тесен бял сърп. В центъра на диска отново се белееше малкото кръстче, а петте звезди, както преди бяха закрити от белите кръгчета. В края на диска светеха скалите на вградените в телескопа уреди. Хадаков изтръпна, когато разбра смисъла на видяното: той не беше натиснал копчето и спомагателните двигатели не бяха заработили. Ако не спуснеше веднага мощните лъчеви спирачки, след няколко минути „Связной-15“ неминуемо щеше да се вреже в Юрас и да се превърне в пепел.

Не трябва да обвиняваме Хадаков за станалото, тъй като в решителния момент той изпадна в състояние, което медиците наричат „стресова амнезия“. При определени обстоятелства в такова състояние може да изпадне всеки.

Сега обаче Хадаков действуваше енергично и бързо. Докосна циферблата на часовниковия механизъм, дръпна докрай лоста за аварийното спиране и легна в аеролната капсула, която веднага се напълни с аерол.

Следващият четвърт час бе мъчителен, но когато лъчевите спирачки спряха да работят, действието на претоварването престана. Изведнъж корабът се разтресе силно. Чу се грохот. В следващия миг настъпи пълна тишина.

Когато капсулата се изпразни, Хадаков излезе от нея. Почувствува недостиг на въздух. Очевидно корабът бе разхерметизиран.

Облече скафандъра и угаси светлината в жилищния отсек. Застанал пред илюминатора, той се вгледа в сумрака на юрасианската нощ и след малко видя неясните очертания на безжизнена планинска местност.

Близко до кораба течеше река, над която се носеха сивосинкави гъсти изпарения. На другия бряг на реката чернееха стръмни, почти отвесни канари, една от които се извишаваше високо над останалите. Върхът ѝ бе осветен от сивобелезникавите лъчи на Варуна. По зеленикавото небе плаваха прозрачни облаци.

Хадаков включи осветлението и започна да оглежда кораба. Скоро разбра, че е в безнадеждно състояние – той не би могъл да го ремонтира. Невъзможно беше и да съобщи някъде за аварията, тъй като от корабните лазери бяха останали само парчета. Разбра, че е изпаднал в безизходно положение.

Взе корабния дневник и се нареди да опише станалото. Случайно погледът му падна върху стъклото на илюминатора и му се стори,

че то е някак неестествено осветено отвън. Угаси лампата и тихо подсвирна от учудване. Върху канарата, огряна от лъчите на Варуна, сияеше, обрамчено от чернотата на нощта, изпъкнало светещо изображение на шесткрила оса. Краят на едно от крилата ѝ бе потопен в светлото петно на върха на канарата.

Десетина минути по-късно изображението потъмня и изчезна. А изгриващата Варуна освети върха на още една скала. Виждаше се с просто око как бледите ѝ лъчи пълзят по червеникавите склонове. Сивата мъгла бавно струеше от върховете към реката по две широки ленти. Внезапно Хадаков забеляза проблясващите под мъгливата завеса контури на гигантски барелеф на шесткрила оса. Миг след това барелефът пламна със сребриста светлина.

Хадаков скочи и закричи напред-назад из помещението. Неочаквано лицето му се озари от радостна усмивка. Той погледна часовника и побърза да излезе от кораба. Като приближи до реката, над която се кълбяха гъсти изпарения, той сви надясно и закричи край брега ѝ в тъмната юрасианска нощ.

* * *

Това бе вече деветата обиколка на „Внешний-7“ около Юрас. Николай и Борис седяха в креслата и обсъждаха факта, че Юрас се оказа девствен като неразпечатана колода карти.

От два часа биотехноскопът работеше непрекъснато и успя да изучи около 600 милиона квадрата, почти една седма част от повърхността на Юрас. Но всичко бе напразно. От шесткрилата оса нямаше и следа. Братята бяха готови да повярват, че всичко им се беше само сторило, ако не бяха снимките, които направиха.

– Мъчно може да се допусне, че изображението е възникнало по естествен път – започна Николай малко объркано. – По-вероятно е, че бе създадено изкуствено от някого.

– Но помисли само колко нелепи постъпки ще трябва да се припишат в такъв случай на неговите създатели – възрази Борис. – Отначало устройват грандиозна илюминация, после унищожават всякакви следи от нея, а самите те се скриват някъде. Съгласи се, че поведението им е безсмислено!

– Какво пък, техните обичаи могат да са различни от нашите – отвърна Николай, като сви рамене.

– Да разбира се.

– Знаеш ли, мисля си, че изображението на осата може и да не е било сигнал. То може да е било например идол, играчка или...

Едно нещо не е ясно: откъде тези чудаци имат познания по ентомология. Откъде познават насекомите. Нима на Юрас живеят шесткрили оси?

Борис не успя да отвърне нищо, защото в този момент се раздаде звън и на светлинното табло светна надпис, който гласеше, че в квадрат номер 677293517 биотехноскопът е регистрирал обект с несъмнено изкуствен произход. В същото време на екрана се появи и изображението на регистрирания обект. Това се оказа разрушен космически кораб, легнал върху каменистия грунт.

– Гледай! Та това е корабът на Хадаков! „Связной-15“! – извика Борис.

Това наистина бе „Связной-15“.

Без да губят време братята приготвиха космолета за кацане. След половин час корабът навлезе в плътните слоеве на

атмосферата. Като спусна късичките си крила, той стремително започна да пада и скоро кацна до завоя на реката, близо до „Связной-15“.

Беше ден. Варуна бе скрита от планините, но юрасианското небе заливаше местността с някаква лепкава белезникава светлина. През илюминаторите се виждаха реката и червеникавите канари зад нея. Край реката лежеше осакатеният „Связной-15“.

Предчувствайки нещо лошо, Николай и Борис сложиха скафандрите и излязоха от космолета. Приближиха до „Связной-15“. Братята разгледаха кораба и разбраха, че е напуснат от космонавта. Тогава се върнаха на „Внешний-7“ и зачакаха Хадаков. Като предположиха, че той едва ли ще е преплувал реката в неспособения за това скафандър, те седнаха край илюминатора, който гледаше срещу скалистите вериги, и започнаха да разглеждат проломите между тях.

Дълго чакаха Хадаков. Смрачаваше се, но братята не включваха прожекторите. Внезапно корабът се заклати и някъде отзад се чу скърцане. Обърнаха се и видяха, че стъклата на обрнатите към реката илюминатори са потопени в нещо странно. Виждаха се някакви листенца, верижки от балончета и множество извити бели шнурове. Николай включи прожектора и в същия миг силен удар наклони „Внешний-7“ напред, той се заклати, но запази вертикалното си положение и застина. Илюминаторите се изчистиха. Николай погледна през единия и радостно замаха с ръка. От пролома между скалите излезе Хадаков, облечен в скафандър, и се отправи към „Внешний-7“.

По времето, когато Николай и Борис наблюдаваха в телескопа гигантското изображение на шесткрилата оса, смъртна опасност грозеше Хадаков. Да я предвиди (но дори и да я съзнаваше той не би отстъпил) му попречи изключителното нервно напрежение, в което бе изпаднал. По време на цялото си пътешествие по Юрас той сякаш не бе на себе си. Вървя часове наред. Отначало се движеше край брега на обвитата с изпарения река. После тя зави надясно и Хадаков трябваше да търси проход между широката верига от скали. Едва след като дълго се лута между скалите, той излезе на простор.

Сега се намираше на широка равнина, потънала в мъгла, която лъчът на малкия прожектор, закрепен за шлема му, разсичаше. Той непрекъснато гледаше часовника. Вървеше много бързо. След около един час забеляза, че равнината започна да става хълмиста. Сега тя леко се издигаше на север. Вдясно тъмнееше урва, която се разширяваше и отиваше зад хоризонта. Постепенно се превърна в огромен каньон, който изведнъж рязко изви надясно.

В завоя на каньона вероятно преди се е вливала река, коритото ѝ бе запазено и бе запълнено с камъни. Като се страхуваше от свличане, Хадаков премина много внимателно през сухото корито. После се изкачи на някакво хълмче и видя Плешивината на Юрас.

Тя приличаше на безкрайно порцеланово поле. Прожекторът върху шлема на Хадаков хвърляше надалеч сноп светлина и по полето се плъзна светло петно. Хадаков забеляза лъкатушещи ивици, които придаваха на бялата покривка на Плешивината на Юрас сходство с корема на кит. Ясно бе, че полето имаше някакъв определен вътрешен строеж.

Хадаков погледна отново часовника и прехапа до болка устни. Внезапно той забеляза, че белият пласт просветля. След около една минута той засвети слабо, а след още една се превърна в развълнувано море от сребрист пламък, който озаряваше облаците и самото небе. Стана светло като ден. Над океана от сребрист пламък се заиздигаха исполински огнени стълбове.

Изведнъж теренът се заклати, затресе се все по-силно и по-силно и накрая се разтърси с такава сила, че Хадаков бе изхвърлен от мястото, където стоеше, и той неминуемо би паднал върху каменната река, която се носеше по пресъхналото корито в дъното на пропастта, ако не бе успял да се залови за една издатина, като извади ножа си и го заби до дръжката в грунта. Като събра всичките си сили, опирайки се на дръжката на ножа и хващайки се за издатините, Хадаков се добра до равна площадка. Останал без сили, той лежеше близо до пропастта. Край него вятърът свистеше и блуждаеха езиците на сребристия пламък.

Постепенно стихията замря. Тогава Хадаков стана и тръгна бавно, олюлявайки се, назад по ръба на каньона. Вървя дълго, много дълго по еднообразната унила равнина, осветена слабо от светлеещото небе, и най-после стигна до скалната верига. Часове се лута между скалите. Когато се спусна в долината, вече мръкваше.

Най-после в прохода между скалите забеляза двата кораба. Почти веднага видя лумналата светлина, която озари единия кораб, и как той се заклати силно. Хадаков позна „Внешний-7“ и се отправи към него.

Отначало братята не питаха нищо Хадаков. Прегърнаха го и го накараха да седне на масата; докато се хранеше, те подготвяха кораба за отлитането.

За да могат веднага да се отправят към Единадесетата Станция, нужно бе да се изучи гравитационната обстановка в околоюрасианското пространство. За тази цел братята пуснаха малък спътник, свързан с корабния компютър. „Внешний-7“ не би могъл да стартира преди спътникът да завърши обиколката си на Юрас, а затова бяха нужни петдесет минути. Когато Хадаков утоли глада си, космонавтите заговориха.

– Кажи, Вадим, къде и защо си ходил? – попита Борис.

– Ходих да ви сигнализирам.

– Какво? Нима искаш да кажеш, че сам си направил осата?

– Не, но аз я запалих. За това бе необходимо само ярък светлинен лъч. Тя започна да свети, когато върху ѝ падна светлина.

– Но как разбра, че осата ще започне да свети?

– Върху скалите видях две оси. Те светнаха тогава, когато ги докоснаха лъчите на Варуна. После изчезнаха. Очевидно осите са съставени от летливо вещество, в което светлината поражда някаква реакция...

– Извинявай, но какво стана със „Связной-15“? – прекъсна го Николай.

– Когато коригирах траекторията на кораба, неочаквано видях осата, стъписах се и забравих да натисна копчето за фиксиране на режима на спомагателните двигатели. И за да не се врежа в Юрас, включих спирачките и кацнах на него.

– А какво представляват осите? Знаеш ли? – запита Борис.

– Според мен те са само ледени рисунки по скалите – отговори Хадаков, – но за разлика от обикновените ледени рисунки, те не са съставени от вода, а от кристалите на някакво друго вещество. Отлагат се през нощта и се унищожават през деня от лъчите на Варуна. Когато ги видях, помислих, че нищо не им пречи върху нощната половина на планетата да достигат огромни размери. И си спомних за Плешивината на Юрас. Дойде ми на ум, че тя ще е идеално гнездилище за шесткрилите оси. На това огромно, никога не осветявано от Варуна пространство, за милиони години време би трябвало да израснат исполински оси.

– Значи ти реши да се добереш до някоя от тях и да я запалиш, за да се заинтересуваме с Николай от осата, да изследваме Юрас с биотехноскопа и да те намерим. Ясно ми е. Но я кажи, ако знаеш, какво стана с нашия кораб минута преди да дойдеш? – запита Борис и разказа накратко за произшествието.

– Вероятно върху вашия кораб се е образувал скреж, както ледените фигури по стъклата на прозорците, от които се е оформила шесткрила оса. През илюминатора вие сте видели част от корема ѝ. Когато сте включили прожекторите, осата се е запалила и бързо се е изпарила, а образуваните се газове със сила са блъснали кораба и той се е заклатил. (За да не заблуждаваме читателите, трябва да кажем, че предположението на Хадаков бе погрешно.)

– Но ако такава малка оса като тази, която е израсла върху нашия кораб, е причината за този силен удар, какъв силен взрив ще да е избухнал, когато ти си запалил своята огромна оса! – каза Николай. – Ти си бил на косъм от смъртта.

– Когато запалих осата, теренът се затресе и аз едва не паднах в пропастта. С мъка се задържах на края ѝ. Не мога да си обясня как не съобразих, че когато това чудовище се изпари, юрасианската кора ще се разтресе. Иначе не би могло да бъде! То тежеше около един милиард тона!

– Да, сигурно не по-малко – допълни Николай. Той стана от креслото и внезапно заговори високо и развълнувано.

– Но това е невъзможно! Съвсем немислимо е на края на света, на няколко парсека от Земята рисунките от скреж да повтарят очертанията на земно животно. Това е просто невероятно!

– Съвсем не е толкова невероятно – възрази Хадаков. – Ти си виждал например, че ледените рисунки по стъклата са досущ като листата на папрат. А това означава, че в най-отдалечените глъбини на Вселената ти ще видиш листа на земна папрат, ако там има вода, гладка повърхност и студ.

Наскоро бяха открити така наречените башарински групи. Това са инварианти на квазипроективни преобразувания, които характеризират формата на предмета. Оказа се, че общото, което имат например фигурите на всички щъркели, или на всички котки, или на всички водни лилии, се определя от наборите от башарински групи. Когато решаваме, че това е мушкато, това – круша, а това – овца, нашето око схваща преди всичко именно башаринските групи.

Има един клон от математиката, който изследва нарастването. По-рано се занимавах с него. Той си поставя за задача да отговори на следния въпрос: как така се получава, че много животни, растения, кристали и кристални срастъци при нарастването си,

увеличавайки се по размери, запазват своята характерна форма, тоест, присъщите им набори от башарински групи?

В основата на този удивителен факт лежат определени математически механизми. Те дават много, но не са всемогъщи, с други думи могат да създадат само крайно число различни форми. Това число е огромно. Наскоро бе изчислено, че цялото многообразие от древни и съвременни форми на земните животни и растения представлява само четвърт процент от него. Но това е все пак напълно осезаема величина. Следователно има реални шансове при най-неочаквани обстоятелства в най-отдалечените кътчета на Вселената да се намерят земни форми.

– Нима съществува само крайно число на възможните облици на живите същества? – запита Борис.

– Математиката не твърди такова нещо – отвърна Хадаков. – Твърди само, че е ограничен броят на тези структури, които по време на нарастването запазват своя характерен външен вид.

– Все пак е много странно, че живите и неживите обекти могат така да си приличат – каза Николай.

– Формите и на едните, и на другите – отвърна Хадаков – се управляват от едни и същи математически механизми. А те са универсални. За тях е безразлично какви предмети растат. Нали нарастват не само живите организми. Растат и кристалите, и сталактитите, и т. н. Наскоро бе открито, че и астероидите могат да нарастват за сметка на реликтовото излъчване. Така че не е изключено – усмихвайки се каза Хадаков – скоро да открият струпване от растящи астероиди, които имат формата на гигантски прилепи. Изведнъж може да се открие, че масконите в недрата на

Луната досущ приличат на динозаври или на трилобити, или че на Юрас има пещера, от сводовете на която се спущат сталактити, приличащи като две капки вода на змии...

– Чакай, чакай, нали еволюцията на Земята е създала форми, които са приспособени към външните условия? Как ще обясниш, че абстрактните математически закони разрешават на животните и растенията да имат именно тези форми, които съответствуват на стремежа за оцеляване? – запита Борис.

– Първо, с това, че механизмите на нарастването са достатъчно разнообразни и второ, с това, че башаринските групи не сковават формите; в определените от тях граници лесно се намират форми, които да отговарят на стремежа за оцеляване. Впрочем понякога ние преувеличаваме ролята на стремежа за оцеляване. Например в подходящи разтвори частичките на някои вещества обрастват с кристални срастъци, които удивително приличат на водорасли. Ясно е, че сходството им с водораслите няма нищо общо със стремежа за оцеляване. Следователно и формите на самите водорасли съвсем не се определят само от този стремеж.

– Аз имам още един въпрос – каза Борис. – Осата, която видяхме с Николай, запали ти, като се намеси в естествения ред на нещата на Юрас. Но осата, която ти си видял от Космоса, се е запалила от лъчите на Варуна. Как ще обясниш, че нито Петрови, нито Горохов не са видели нещо подобно?

– Мисля – отвърна Хадаков – че успях да видя едно много рядко явление. Не всяка година се случва лъчите на Варуна да причинят разпадането на някоя огромна оса, което да се вижда от Космоса. Та осата е могла милиони пъти да загине, преди да израсне до

такива големи размери. Теоретично щуките достигат тридесет килограма но мнозина ли са тези, които могат да се похвалят, че са успели да уловят тридесет килограмова щука? – Хадаков погледна часовника си. – След три минути стартираме – обяви той и тръгна към аеролната капсула.

След три минути „Внешний-7“ излетя. Той влезе точно в трасето, изчислено от компютъра. След три седмици, прибъгвайки само един път до коригиране на траекторията на полета, космонавтите пристигнаха в Единадесетата Станция.

* * *

А на Юрас, в напуснатата от космонавтите долина, дните се сменят с нощи и с настъпването на вечерния здрач от забулената в изпарения река върху крайбрежните скали изпълзват белоснежните шесткрили оси. (Осата, която бе унищожена от прожекторите на „Внешний-7“ също бе изпълзяла от реката и се натъкна на кораба, а не се бе образувала от падналия върху него скреж, както предполагаше Хадаков.) Шесткрилите оси притежават само най-примитивни рефлексии. През деня те се крият от пагубните лъчи на Варуна, в тъмната влага на реката. През нощта се покатерват по скалите и поглъщат топлината им. Те не могат да преместват крайниците си. Движението им нагоре и надолу по скалите се поражда от новите частички скреж, които падат от атмосферата върху телата им и от сублимирането на старите. В процеса на движението те сякаш непрекъснато прекристализирват. Понякога се случва някоя оса да израсне извънредно много и тогава тя се вцепенява. Много големите оси загубват способността да се

движат, но не и способността да нарастват. Те неудържимо растат дотогава, докато не ги унищожат лъчите на Варуна.

От време на време по скалите се появяват нови оси. Те не се раждат от себеподобните си. Образуват се върху скалите от кондензиращите се пари на сложното летливо вещество, което влиза в състава на атмосферата на планетата. Най-често новите оси изгарят в лъчите на Варуна, но понякога успяват още през нощта да се доберат до реката и тогава се включват в странното подобие на живот, което се е създало на Юрас.

Зеленият влак

Научно-фантастичен разказ

Владимир Шчербаков

*Посвещава се на строителите на
Байкало-Амурската магистрала*

Полярът

Нашият самолет се гмурна под облачната пелена и се плъзна по малката площадка пред поляра. Само преди миг под крилата плаваше тундрата и морето, а над нас трептяха оскъдните зарници на северното сияние. Тундрата с наветите преспи, морето с натрупаните ледове, редките фарове по крайбрежните хълмове, първите дървени скели на селището... Там свършва пътят. А започва край поляра – градът под покрив.

Нишката на магистралата не е още отбелязана със светофари, не се носят светнали локомотиви, мълчат засега струните на нейните стоманени семафори и сините очи на фенерите не посрещат край оградите върволиците на вагоните.

Но кой знае, може би след месец два ще се върнем в поляра вече с влак. Днес пробвахме един от последните участъци на пътя. Най-южният участък е почти готов. Измъкване се от самолета срещу вятъра и студа и си мислим за това. Снегът ни боцка по бузите чак до самия праг на нашия голям дом. Не бързае. Жал ни е да се разделим с листвениците и кедрите, с прозрачните брези, с еленовите пътеки и с нечакания първи полъх на топящ се сняг.

Бавим се – нека самолетът да отлети. Звукът на мотора не се чува – бялата машина така тихо се е издигнала в небето над зъбчатия гребен на тайгата, че някой се пошегува:

– ...като зеления влак.

– А какво представлява зеленият влак? Може би е само приказка? – пита Лена Ругоева и аз поглъщам очите ѝ, такива, каквито ги виждам тази вечер: тъмни, прозрачни и леко закачливи, а ако се вгледаш в дълбочината им, неочаквано ще откриеш искрящи пламъчета на радостта.

Ахво Лиес, мечтател и фантазьор от далечна Карелия, незабавно отвръща:

– Аз съм го виждал и баща ми също.

– Е, и какво, зелен ли е?...

– Зависи. През лятото е зелен, през зимата светлосин. Та не за цвета го наричат така. Ако на един влак не е нужна ни зелената светлина на светофарите, ни зелена улица и ако той може да преминава даже по недостроени пътища без стрелки, без крайпътни лампи, през нощта и през деня, в снежна виелица и в буря, пита се как другояче да го наричат?...

И Ахво започва разказа за зеления влак: как неведнъж е профучавал край него, стремителен и почти невидим, но той, Ахво, го е виждал добре и е забелязвал даже хора в светлите прозорци...

Кой знае, може би легендата за зеления влак наистина ще върви заедно с нас. Някога ще я чуе Чукотка, след това Новосибирските острови, Северна Земя. И нека хоризонтът да се крие зад натрупаните ледове, рано или късно пътят ще стигне до Ледовития

океан. И ние също като днес ще се връщаме от работа, оставили зад гърба си нови и нови километри магистрала...

Ние сме четиринадесет души. Бригада. Вратите на поляра се разтварят пред нас.

...Заминаването на Лена беше неочаквано за всички. И в миговете на неизбежния разговор в мен проблясва слаба искра на надежда: ами ако изведнъж вземе, че остане при нас? (Рано или късно ние всички ще се прехвърлим в Нижнеянск и още по-нататък, пътят ще мине и там, така че струва ли си да се бърза?)

– Да, сега там е трудно – съгласява се тя, – но пък е интересно.

– А тук?

– Също. Но, разберете! – горещо възкликва тя. – На едни им допада да работят на едно място, на други... но защо да ви разправям, нима вие не го знаете?

Лена има големи топли длани, движенията ѝ са винаги спокойни, плавни и като налива чай, и като бере плодове, и като работи с приборите на трасето, и в дъжд, и в сняг. Но сега с някакво учудване забелязвам, че ръцете ѝ потреперват, а гласът ѝ е станал малко рязък и накъсан и това никак не се връзва с моите представи за нея, оформяли се година и половина при общата ни работа в тайгата. Нима тя се съмнява, че аз не ще смогна да я разбера? Едва помислих за това и веднага долових неочаквана промяна. Тя като че прочете мислите ми и ръцете ѝ станаха предишните – спокойни, сигурни, с едва, едва забавени движения.

– Скитница сте вие, Лена, и толкоз. Да бяхте ни почакали. Мислите, че мен не ме влече на север ли?... Изобщо завиждам ви. Но ние ще ви догоним.

– Ще ме догоните, разбира се, – радва се Лена – ще ви чакам.
Ще ме приемете ли?

Поглеждам я въпросително.

– Ух, какво приказвам? Нека считаме, че аз не се разделям с вас,
че просто заминавам в командировка, а?

– Нека считаме, – съгласявам се аз. – Кажете, какво мислите за
зеления влак?

Въпросът се отронва от устните ми случайно, без сам да зная
защо. За миг, за един само миг, красивите пръсти на Ленините ръце
като че изгубват опорната си точка и се вдигат нагоре. Тя навежда
глава и когато я вдига, тъмните ѝ прозрачни очи са спокойни както и
преди, а жестовете ѝ – бавни.

– Тръгвам. Ще мина да се сбогувам с вас. – Тя сякаш се досеща
– въпросът ми е бил случаен и съвсем не изисква отговор.

...Още на трасето бяхме застреляли няколко кедровки. Птиците
бяха замръзнали напълно и с тях, като с боздугани или с палки, би
могло да бъде въоръжено цяло племе. Затова пък нелмата беше
прясна, тази огромна риба като че беше заспала докато летеше с
нас в самолета и поради грамадния си размер не беше успяла дори
да изстине в хладилника. Виновицата за прощалното тържество
беше намерила отнякъде облепихово вино – трапезата беше готова.
Изпращахме я по обичаите на тайгата: по трасето ни се беше
случвало да печем кедровки на шиш и да варим рибя чорба от
опашки на таймен.

Разходка

Синият цвят е предвестник на северната пролет. Син сняг, син
въздух, синьо небе... И неочаквано всичко изведнъж тръгва и

заплува в безкрайната синева под звънките звуци на сините крила. Но вятърът е все така леден, а нощем под ярките звезди тайгата пращи от лютия студ.

И ето ние вървим по този син простор – Ахво и аз.

Не бих видял първия ден на пролетта, не бих чул обедния звън, не бих глътнал първата глътка пролетен въздух, ако не беше Ахво. Той ме научи да наблюдавам внимателно. Сега вече зная: пролетта има още един спътник. Той може да се нарече с една само дума: движение. Ако изведнъж ти се поиска да тръгнеш на път, ако лъчът на вечерната заря е бил ярък като никога, а сънят ти тревожен, значи – дошла е пролетта.

Затова нашите ски се плъзгат все по-бързо и ние не се уморяваме. Само на стръмнините ръцете и краката ни като че ли сами забавят движенията си, попадат сякаш в невидимо силово поле. Зеленоокият Ахво се оглежда: не съм ли изостанал?

– Напред Ахво! – викам аз. И изведнъж ми става смешно, защото съвсем не чувствавам умора, но и не мога да вървя по-бързо, невидимото поле здраво ме държи.

Като подсвирква „Теменужка“, Ахво изскача на върха на сопката, а там вятърът е издигнал еднометрова снежна стена. Изпод нея се търкулват живи снежни топки – яребици – и разсичат въздуха с крила. Но преди още да се изравнят с мене; Ахво успява да снее малокалибрена пушка от рамото си и стреля почти без да се цели. Простреляната птица пада в моите крака.

– Нашият обяд – вика Ахво. – Сега напред!

Избираме място в тясната долчинка, обляна от светлината на пладнето. Крехките клонки на листвениците полетяват в огъня.

– Чакай, Валя, аз ей сега...

Ахво се затичва към горния край на долчинката, разрохква снега с пръчка, след това го разхвърля с ръце. Той като че ли усеща къде под снега се крият стебълца, семена, плодове, загънати в тънки ледени калъфчета до топлите дни, до празника на първото лятно цъфтене. Набира шепа боровинки. Плодовете са едри, твърди, приличат на цветни камъчета, но като ги изсипвам в горещия чай, те изплуват и аз долавям спотаения им до тогава аромат.

Изкачване се на плоска безвърха сопка и излизаме на магистралата – под нашите крака платното се е разпростряло през долината. Работата тук е почти завършена, цари празнична тишина. Никакъв звук. Долината е пустинна и просторна.

– Влак!

Като че ли бях чакал възклицанието на Ахво. Преминава синьо облаче. Влак?

Лентата на пътя се измъква иззад петнистия в кафяво и бяло склон. Тишина. Само лек вихър се издига нагоре и на фона на сумрачните сенки възниква светла ивица. Никакъв звук. Въздухът се люшва от невидим тласък. Светлият лъч се понася напред като мълниеносно чертае върху снега и камъните почти неуловими линии.

– Зеленият влак!

Обръщам се. Очите на Ахво са съвсем редом и аз изведнъж виждам в тях отражението на склона и стремителната лента на влака. А може би ми се е сторило? Но тогава от къде е дошло видението на сребристите вагони, мяркащите се като калейдоскоп прозорци, от които струи зелена светлина. Може би човешкото око е

така устроено, че това, което то вижда, се забелязва и от другите като отражение, като мигновена фотография... Или по-вероятно, само Ахво има такива очи. Навярно малцина имат дарбата да ловят безкрайно малкия миг, но във всеки случай аз не съм от тях.

Та ето какъв бил той, зеленият влак! Бърз като стрела, прозорците му светят даже денем, а можеш да го видиш само като отражение в очите на човек с необикновено остро зрение.

– Ти видя ли влака! – пита Ахво, когато се връщаме към поляра.

Разбирам истинския смисъл на този въпрос: вярвам ли му сега. Кимвам и така отговарям едновременно и на себе си, и на него: да, сега аз научих за зеления влак повече, отколкото от всички разкази за него, чути преди това.

– Да, аз видях зеления влак.

Ние с Ахво сме съседни. Нашите прозорци са един до друг. Тридневното затопляне изпълни въздуха с мирис на влажни ели и свежест. А прозорците за щастие се отварят направо в тайгата. Вечерният разговор е дълъг.

– ...Зная съвсем точно, че има такива прибори, а принципът им е известен от паметивека. – Ахво ни разказа за усилвателите на светлината. Аз също съм чувал за тях, но оказва се, че Ахво даже е работил с тях. Замисълът му е прост.

– Аз ще бъда на пет–десет километра от тебе, край самия път и ще ти дам сигнал. Приборът ще бъде при тебе, ти ще видиш влака и ще го фотографираш – към прибора е лесно да включим фотоапарат. Така ще изчислим скоростта на влака, да не говорим, че ти ще се убедиш окончателно във всичко. Аз ще пиша. Прибор ще ни изпратят.

Друг път като отиваме на работа, ние размишляваме: какво ли представлява сам по себе си зеленият влак? И защо се появява на недовършените пътища, не е ли мираж и ако наистина е мираж, наблюдателите от два пункта ще могат да се убедят в това, защото миражът не може да се „зарегистрира“ по начина, за който ние с Ахво говорим.

Впрочем, струва ми се, ние с него сме се натъкнали на тънка нишка: влакът се появява почти винаги в безлюдните простори на тайгата и тундрата. И струва ни се, че това не е случайно. Оня, който управлява зеления влак, се нуждае от две условия: огромни пространства и безлюдност.

Съкровищата на звездното небе

Някога гледах филм за Космоса, в който ракетите се издигаха така леко и свободно, сякаш не е имало мъчително трудна космическа прелюдия, дълги търсения, блестящи находки и трагични неуспехи. Пред очите на зрителите корабите се усъвършенствуваха с бързина, каквато позволяваше киноапаратът и на края възникваше неизбежният въпрос: „— а утре ?...“ „Съкровищата на звездното небе“ — така се наричаше филмът. Корабите като че се устремяха към тези съкровища. Що за съкровища бяха те?

С известно учудване узнах, че дори близките съзвездия така ревниво пазят тайните си, че засега е трудно дори да бъдат изброени. Радиогалактики, магнитопробенливи звезди, двойни пулсари, тройни и кратни звезди, струпване на галактики... Защо трите светила на Регула са неразделни? И защо голям брой пулсари и радиогалактики си приличат толкова много? След тези идваха

други безброй въпроси, много повече от думите в древните предания и митове.

Като размислях над това, направих мъничко откритие. Антената на радиотелескопа прилича на чаша с вода, в която светът се отразява толкова по-ясно, колкото по-голямо е огледалото ѝ. Колкото по-отдалечени са една от друга точките на приемане на звездните сигнали, толкова по-добре. Понякога антените са разположени даже на разни континенти, а космическите гласове се записват на магнитна лента и след това всички записи се сравняват. Междуконтиненталните телескопи са най-точни. Но може би си струва да се използва цялата земна повърхност за приемане на сигнали? Да се монтират повече антени, да се обединят те в една мрежа? Защо пък не?

Като преглеждахме книги по астрономия, ние с Ахво дойдохме до извода: такава цялостна всеобхващаща мрежа не ще бъде по-ефективна от един или два междуконтинентални радиотелескопа. Всичко зависи от пределното разстояние: колкото е по-голямо разстоянието между антените, толкова по-добре и по-точно работи приборът, толкова по-ясно се чуват звездните сигнали, и щом като много обекти на вселената излъчват радиовълни, то и картината ще бъде по-пълна.

Антени, монтирани на ракети, ето към какво би трябвало да се стремим. Цяло съзвездие изследователски ракети, които летят на такива разстояния една от друга, че пеленгацията на източници, които едва се чуват, би била идеална. И, разбира се, картата на небето би станала много по-пълна. Засега космическите кораби и радиотелескопите съществуваха разделено едни от други и ние с

Ахво си мечтаехме за времето, когато те ще бъдат обединени. Проектът беше мой, но Ахво веднага го усъвършенствува:

– Защо на кораби? Ще монтираме антените на разни планети – и толкоз. Наистина, защо на ракети? Планетите са отлични опорни пунктове за наблюдения.

...Полярът вече спеше, а аз мечтаех и се опитвах да си представя необикновена щафета: Корабите, снабдени с антенни огледала, се стремят да ги отнесат колкото се може по-далече – до звездите, до далечните планети, които се въртят около звездите. Те ги оставят там, за да могат после други кораби, може би по-мощни, да ги понесат още по-далече. Приближавам се към главното в нашите разсъждения (трябва да призная, че ни помогнаха и видеотелефонните консултации със специалистите от един сибирски изследователски център).

Колкото по-далеч биха успели да проникнат нашите кораби, толкова повече бихме узнали за съкровищата на звездното небе. Невидимата, но реална граница на познанието, взела старт от Земята още в древността, би се разширявала, обхващайки все нови светове. Но това би била, тъй да се рече, геоцентрична система за изучаване на вселената.

Защо да не предположим, че такива изследвания вече са започнати, но в съвсем друг район на Галактиката? Автоматическите кораби са стартирали, първите антени са доставени на разширяващия се пръстен от междузвездни телескопи. И на Земята също. В началото изследователите ще спазват известна предпазливост, особено на обитаемите планети. (Та нали практически е невъзможно да бъдат оценени даже на пръв

поглед положителни последици от всякакво вмешателство, от всякакво влияние). Значи и на Земята те ще следват това правило. Ще се постараят да използват и нашите постижения. Нали ще им са нужни платформи за преместване на антените, положението на които да бъде проверено с точност до метри. Железопътната платформа би била идеална опора за подвижен радиотелескоп.

Така ние измислихме зеления влак.

Но рано сутринта, когато се умих, облякох, отворих прозореца и в рядката сива мъгла видях неясните очертания на дърветата, мътния предутринен блясък и долових дишането на хладната земя, нашата идея ми се стори нереална и неправдоподобна. И все таки ми се щеше да вярвам в нея. Натиснах клавиша на телевизора, по изпъкналата сребриста повърхност се плъзнаха извити линии, свиха се в сноп, който затрептя като струни и се изгуби. Още два клавиша: „ПОЛЯР“ и „БИБЛИОТЕКА"... Изплува познатото лице.

- Библиотеката. Кажете...
- Нещо по радиоастрономия...
- Принципи, история, приложения?
- Филм. За всичко заедно.

Синьо сияние се разля по екрана, сякаш той олицетворяваше пламването на енергията на телевизионния робот.

Клисури и каньони, гледани от птичи полет, преградени от плетениците на антените, се разстилаха пред погледа. Високо в планините, на фона на остри върхове, блестяха техните чаши, издигнали се над снеговете. На склоновете на зелени хълмове се извиваха паяжините на антените. Планетата беше солидно радиофицирана, а вторият – звезден етап на радиофикация – едва

започваше. Заедно с телескопите гиганти, етерът все още се прослушваше и от пионерите на радиоразузнаването – двадесетметровия Серпуховски, стометровия американски, Кримският, Порториканският, Големият Австралийски...

Още един клавиш: „КОНСУЛТАНТ“...

– Има ли действащи междупланетни радиотелескопи?

– Не.

– Има ли проекти?

– Да. Първият проект е: Земя-Луна; вторият: Марс-Земя-Луна.

– Биха ли могли други цивилизации да използват Земята за монтиране на радиотелескопи?

– Не е изключено... (Мълчание.) Едва ли. Нивото на радиосмущенията е много високо.

– Може ли да се свърже феноменът на зеления влак с изследванията на космоса?

– Няма данни... (Продължителна пауза.) Феноменът на зеления влак е неизвестен... Въпросът не е по темата.

„Останките на мамута са намерени...”

Плъзгаме се със ските по току що падналият сняг – лек и мек, а белите шапки на листвениците безшумно се свличат и гласовете звучат някак приглушено. Ние сме четирима – Ахво и аз, Глеб Киселев, следотърсач от Руското Устие, потомък на пътешественици, откриватели на нови земи и на якутски ловци, роден строител и скитник, обиколил крайния Север надлъж и нашир и Дмитрий Василевский, кинооператор и учен (той ни изпрати усилвателите на светлината, а след това и сам долетя в поляра, да снима филм). Може ли в тези ширини да се срещнат хора, които да

не обичат Севера? Едва ли. Тази земя ми се струва като гигантски естествен резерват; набъбнали и величави са нейните реки, бързи са ветровете ѝ, дълги и бавни – зимните ѝ нощи и летните ѝ дни.

Ако ми кажат, че бих могъл да избира между щастieto да видя жив мамут, истински мамут с рижа козина, с рунтави уши и жълти бивни, които стърчат от замразения глинест бряг, или да се срещна със зеления влак, който впрочем аз вече видях, вероятно не бих могъл да направя веднага своя избор. Глеб несъмнено би избрал мамута, Ахво – влака, Дмитрий...

– Какво би избрал ти, Дмитрий – викам аз – мамута или влака? – Той даже не пита повторно, разбира веднага.

– Мамута.

– Защо?

– Сам не съм виждал, а не познавам и очевидци. Иначе... Препарирани, на картинки... да срещнеш истинския звяр е все едно да изобретиш машина на времето, а ти, влакът...

„Ето и Дмитрий е влюбен в Севера, – си мисля аз. – Камерата, усилвателят на образа, съвсем не само за това... Може би той наистина да е тръгнал с нас с надежда да се натъкне на мамут или поне на мечка, на лос, на горски дух?“...

...В началото ние мислехме да се спрем на разклона, макар да имавме палатки. След това размислихме и решихме: не, не си струва: та дежурният на разклона не е виждал зеления влак (а той вече цял месец живееше тук) – с какво ние сме по-добри... Приближавахме към линията южно от разклона. Ахво и Глеб тръгнаха на юг, както се бяхме уговорили, ние с Дмитрий се спряхме

и разпънахме палатката. Имахме на разположение три дена. Един от нас винаги дежуреше при радиостанцията.

Дмитрий се отнасяше скептично към нашата идея и аз не разбирах защо беше дошъл. На третия ден, когато радиостанцията заработи, Дмитрий първи се спусна към приборите, значи той също е чакал, но се е боял да не е напразно.

Бяхме се условили предварително: думата „влак“ не бива да излети в етера, както и всичко, което се отнася до железопътната линия, защото, съдейки по всичко, ставаше дума за тайна, която някой ревниво пазеше. Значи, когато Ахво и Глеб забележи влака, условният знак също трябва да бъде таен. Те се бяха установили на двадесет километра от нас. Един час преди сигнала Ахво говори с нас, проверяваше радиостанцията. Това беше нашият последен ден и ние вече не вярвахме, че ще успеем. След половин час Дмитрий запали огън и се зае да приготвя обяда – този ден той беше дежурен. След още петнадесет минути радиостанцията се обади отново, но това не беше сигнала. Ахво каза: „Виждам хора“ и след минута: „Хората изчезнаха“. Попитах какво значи това. Той отвърна: „Бъдете готови!“. И ето, прозвуча сигналът: „Намерени са останки от мамут“. Тази условна фраза беше повторена два пъти, значи и Глеб и Ахво са видели влака.

Пуснах секундомера веднага щом ги чух. Очаквах да минат шест до дванадесет минути, преди зеленият влак да се изравни с нас. Дмитрий за всеки случай веднага изостави котелката, чайника, консервите и незабавно нагласи камерата. Механизмът заработи веднага – поради студа вероятно. Но бяха изтекли само няколко секунди и влакът не можеше да ни изпревари. През обектива на

усилвателя на образа наблюдавах платното на линията, защото не бях уверен, че ще мога да видя влака с невъоръжено око. Редом с усилвателя бяха приготвени два фотоапарата – също с оптически усилватели, единият беше моят – другият – на Дмитрий. Когато измина шестата минута, изведнъж, без да искам, аз натиснах копчето на моя фотоапарат. Дмитрий чу щракането и се обърна към мене. Смутих се и само за момент отвърнах очи от прибора. Струва ми се, започнах да обяснявам, че апаратът ми е проработил случайно и той ме слушаше с явно неодобрение. Точно в тази минута леко облаче от снежен прах се изви над железопътното платно и бързо се плъзна по него. Духна слаб ветреца. По лицето ми бавно падаха снежинки. „Гледай!“ – извиках аз. Но беше вече късно. Или, може би, твърде рано? Залепих око на окуляра и замрях за няколко минути. Стрелката на секундомера обиколи много пъти кръга и бузите ми започнаха да мръзнат. „Стига!“ – казах аз. – Ако облачето беше влака, то ние знаем вече неговата скорост – сто и деветдесет километра в час, а ако не е бил той, то остави камерата и да вървим да пием чай, защото ще замръзнем.”

Когато се стъмни съвсем, хвърлихме в огъня още дърва, пламъкът издига димящи езици, след това се смъкна и под топлата възглавница на въздуха се откриха преливащите се розови кристали на въглените. На небето се показаха звезди. Жълтите им огънчета ни ръсеха с леки искри и ние вече задрямвахме, когато два познати гласа прогърмяха едновременно над огъня. Ахво и Глеб приближиха лицата си към топлината и светлината, скрежът на шапките им засребря и се разтопи. Ние бързо събрахме багажа си и тръгнахме към поляра. На разсъмване прибягах до Василевский. Той

проявяваше кинолентата и ме отпъди като досадна муха. Дойдоха Глеб и Ахво. Тримата вече бяхме сила. Дмитрий ни огледа и каза спокойно:

– Лентата е осветена. Нито един кадър не може да се прояви. Току що пред очите ви направих последния опит. И с лентата от апарата се е случило същото.

– Ти, какво... – продума Ахво. – Влакът мина...

– Не съм виновен, братлета. Действувах съвсем по правилата, даже – по-добре.

– Сама ли се е осветила, или какво?... Не може да бъде.

– Аз също мисля, че не може...

– Ясно, ти тръгваш ли?

– Какво да правя... Време е.

Но Дмитрий остана още два дена. Мисля, че направи прекрасен филм за поляра, неговите хора, за техния труден път към утрешния ден. Жалко само, че във филма не беше включен зеления влак.

Песента за зеления влак

Пладне. Слънце. Първите оголени от снега места по каменните чела на сопките. Съвсем незабелязано стигнахме до железопътната линия. Струя топъл въздух висеше над нея, гигантският насип беше нагрят, релсите миришеха на желязо. Покрай насипа се виеше следа от ски. Имах чувството, че ме наблюдават. Но наоколо нямаше никой. Тръгнах по-бавно и се оглеждах. Зад гърба ми, в далечината се мярна дребна фигура. Понесох се по-бързо, но фигурката все растеше и растеше. От другата страна на насипа се приближаваше човек на ски... Жена.

Нещо, кой знае от къде познато, ми се мярна в нея. Загледах се: Лена Рогуева. Как е попаднала тук, помислих си аз, нали отлетя на Север?

– Здравей, Валентин Николаевич! – извика Лена.

– Здравейте, Лена! Да не сте се върнали при нас?

– Не, Валентин Николаевич, още не съм се върнала при вас. Искам да ви разкажа за влака...

Гласът ѝ звучеше отчетливо, макар тя да беше още далеч. Почаках я. Тя продължаваше да тича от другата страна на насипа. Очите ѝ сияеха, в тези минути тя приличаше на девойката от северната легенда, чийто глас е по-звучен от песента на пролетта.

Денят беше радостен, необикновен, но аз не можех да се освободя от съзнанието за някаква моя безпомощност. Всичките ми въпроси изглеждаха излишни, получавах отговори и без тях и смисълът на думите на Лена достигаше до мен така ясно, като че ли тя излъчваше мислите си и аз ги ловях.

...Не е лесно да се осъзнае, че привидната празнина на пространството крие в себе си толкова много, че е необходимо да се изучава цели години, цели десетилетия. Но и това не е всичко – радиовълните са само малка част от онова, което тя крие. След тях идват безкраен ред от взаимнопревръщащи се вълни и частици – и бавни и бързи, толкова бързи, че изпреварват светлината и със своите лъчи като че чертаят път, от настоящето към бъдещето. И следвайки тези мигновени линии в пространството се въртят във вихрен танц безкрайни звездни сбиряща, в сини газови воали плават сияйни комети, носят се бързи метеори, това са само следи, отблясъци на движението, което е причина за всичко. Всичко, което

се наблюдава, може да бъде разбрано. Но къде са изворите на невидимите „мигновени лъчи“? Те не са ги открили. Търсили са ги. И са знаели, че щом тези източници бъдат намерени, ще се открие и причината за формирането и развитието на цялата Галактика. Ето защо вече много години от планета на планета пътешествува звездният влак.

Помислих си: защо е това вечно движение? И разбрах: източникът на лъчите може да бъде открит само ако бъде „засечен“ от няколко точки в пространството.

Възникна мисълта: навярно е трудно да се направи невидим влак? – и в главата ми се появи отговорът: съвсем не, върху вагоните има транслатори на светлината, те ловят лъчите от едната страна на влака и ги препредават на другата, създава се илюзията, че вагоните са невидими.

Лена като че отгатна и друга една моя мисъл:

– Да, аз работех с вас. Влакът за известно време беше спрял. Нямаше срочни работи. Но при нас само влакът е невидим, не и хората. Най-добрият начин да не се набиваме в очи е да бъдем с вас. А и нужно е. Нима не забелязахте, че много по-точно, отколкото беше необходимо, изпълнявах всички измервания. По-късно ще се наложи координатите на пътя да се проверяват до милиметър, даже такъв минимален пропуск може да доведе до грешки от порядъка на цели парсеки, щом точката на наблюдение е вече много отдалечена. Но, вие, Валентин Николаевич, трябва да забравите всичко, което е свързано лично с мене. Би се наложило дълго да ви обяснявам защо, но повярвайте – нужно е. Ние още ще работим заедно. Аз ще ви помогна. Вие ще забравите нашия разговор, а влакът... за него

може да се знае всичко. Спомняте ли си как вашият фотоапарат заработи случайно и как вие и Дмитрий не постигнахте нищо?... Тази вечер вие ще проявите лентата. Щом видите влака на снимката, вече нищо няма да си спомняте. По-късно вашите специалисти лесно ще разберат какво представлява зеленият влак. След половин година, когато ние вече няма да бъдем тук, вие и Ахво ще си спомняте нашите срещи. А сега за мен е време...

Разбрах: не е лесно да се работи дълги години на чужда планета и когато може би им остават броени седмици и всичко е пред завършване, а нервите и апаратурата – натоварени до краен предел, не бива да се отвличат... И дали не са се решили да открият тайната на влака, само защото така ще имат повече енергия, за да могат да продължат макар с още малко наблюденията, които вдъхват надежда (та нали влакът е невидим, само когато работят твърде сложни по нашите представи прибори?...)

– Добре, – казах аз, – тъй да бъде. Желая ви успех Лена!

...Слънчевите лъчи изведнъж се събраха като в призма. От светлия пламък излетя сянка. Тази сянка беше влакът – и аз най-после го видях съвсем отблизо. Меко сияние се разля, когато той се стрелна край мене. Лена вече я нямаше. Някъде отдалеч долетя нейният глас: „Послушайте нашата песен, Валентин Николаевич!...”

Това беше по-скоро земна песен. Другояче не можеше и да бъде: та те обичаха Земята и бяха работили тук. За какво се пееше в песента?

За червения изгрев в първия ден на пролетта и за нейните сини, чисти дни, за мириса на бурята и за зеленото магьосничество на възраждането на гората под ромона на дъжда. Пееше се за

златните килими на есенните треви и за ятата диви сребристи птици, които крещят върху камъни и скали, за тайнствените огньове в тайгата, отблизо неясни като видения, а отдалеч блестящи като очи на зверове – на вълци и рисове – и за ужасните урагани край източното крайбрежие, за причудливо огънатите краища на планетата, за летните багри на северните фиорди и на цялото пространство, над което е преминавал техният влак.

Сто метра до Марс

Фантастичен разказ

А. Юшко

Риф се събуди минета преди сигнала. Сега сирената ще завие.

Юу-у-у-у... пискливото протяжно изсвирване се втурна в мозъка и внезапно спря.

Конвейерът тръгна. Сивият цех се простираше далече, далече нататък. Краят на лентата не се виждаше. Риф дори нямаше представа къде свършва, пък не му и трябваше да знае. Това, което го интересуваше, бе участъкът 114 ФЕ. Той поставяше четири нита на раменната става на робота. Другите си имаха свои задължения.

На този участък те бяха точно сто. Сто съвсем еднакви работни единици. В еднакви сивозелени комбинезони с жълт триъгълник на лявото рамо.

Риф затегна гайката, монтира шарнира, затегна гайката, монтира шарнира, затегна гайката, монтира шарнира... Горс укрепил шарнира, запойл контакта, укрепил шарнира, запойл контакта, укрепил шарнира, запойл контакта. Бел монтира терморегулатора, монтира терморегулатори, монтира...

Самовци, Юджиновци и Колинзи запояваха, пробиваха и монтираха.

На обяд всички заедно изядоха комплексния обяд номер едно, той по начало беше само един, избор нямаше. Алютюновите вилици и лъжици се прегъваха и слабо светеха, когато металът се счупеше.

В столовата висеше плакат: „Забранява се чупенето на приборите“, но някаква неудържима сила подтикваше хората да рушат. Лайн, съседът му, дори постави своего рода рекорд, като счупи вилицата на 85 части. По счупената повърхност се появяваха блещукащи огънчета, които сякаш хипнотизирваха и ти се искаше отново да видиш синкавото им сияние. Така някога нашите прадеди са гледали огъня в огнището.

За счупени прибори налагаха глоби, затова ги крадяха и ги чупеха в бараките. Сядаха в плътен кръг и най-опитният „разрушител“ мълчаливо извършваше церемонията. После имаше едночасова хипноза-сън, после отново работа и вечеря от белтъчни концентрати.

Тридесети ден вече Риф работеше във фабриката за примитивни работи „Стронг“.

* * *

Риф се събуди. Звънеше телефонът. Секретарката напомняше, че в 15,40 ще има съвещание при шефа. Като пусна жетона в отвора на хранителния блок, Риф отиде да се измие. Зумерът тихо зазвъня, съобщавайки, че закуската е на масата. Многоги с лимон, омлет с натурална шунка, препечени филийки с кашкавал, кафе със сметана и чаша „трилби“.

„Днес Блокът е много щедър – помисли си Риф. – О, да, та сега е края на месеца.“

Извика аерона и след седем минути вече беше в редакционния си кабинет. Старинният вентилатор на тавана работеше едва чуто. Общо взето, съвсем безполезна антикварна вещ при наличието на климатичната инсталация, но този разкош можеше да си позволи не

всеки. Като нахлузи на главата си треникса, Риф започна да преглежда заглавията на статиите за вечерните вестници. Началникът на отдел не е длъжен да чете всички писания на журналистите. Та той сигурно е и отвикнал вече. Всеки случай почти не си спомня кога за последен път хвърли поглед върху цветните коректури. Сега треникът мигновено прочита информацията и я предава непосредствено на центровете на възприемането.

Като натисна с пръст селектора, Риф продиктува: „В „Тринадесетият скандал на Луиджи“ да се прибави хумор. В края да се засили драматичната развръзка. От „Човекът-звяр“ да се изхвърли дългия увод и се започне направо. В криминалния материал „Петото колело“ диалозите на убийците да станат по-лирични. Другото май че е добре.“

После глътна със сок таблетка глабурос с тричасово действие. Да се вземат наркотици по време на работа бе забранено, но всички гледаха на забраната през пръсти. Не пречеше на работата, дори обратно. От глабуроса външното съзнание се изключваше и човек можеше да продължи да работи със затворени очи, организмът изпадаше в състояние, подобно на хипнозата.

Около обяд Риф дойде на себе си и прегледа ентабида, който регистрираше действията му. Да, добре бе порботил. Като се изкачи с асансьора в столовата на редакцията той с удоволствие се наобядва и похвали фантазията си.

Съвещанието при шефа бе насрочено за 15,40. Щеше да се обсъжда програмата на стереотипните сънища на щата за следващия месец, а тъй като неговият вестник бе централен орган на печата, мнението му беше от голямо значение. Наистина,

трябваше да има и разрешение от психоневролозите, но това бе почти формалност. Риф не помиеше по този въпрос между тях да е имало противоречия.

Миналия месец на него самия така му омръзна да завинтва гайки в тъмния цех, че в следващия сънищомесец му се искаше да се откъсне някъде на свобода. В джунглите, върху ледовете или в пустинята. По-миналия месец бра портокали от плантациите. Много хубав сън. Риф се усмихна – колко гениално просто е! За хората на умствения труд – сънища с физическо натоварване. Не напразно за откриването на „Великия спящ“ на Шекел е издигнат паметник от ванадий. Една машина програмира разнообразни сънища за всички щатове според индивидуалността на всеки човек. Съвещанието започна точно в определеното време. Думата взе редакторът от отдела за забави Майкъл Флинт.

– Сигурно ни готви изненада – каза едноокият фотокореспондент Баркли. – Изказва се първи.

– Не бързай, ще видим – отвърна Риф. – Той май наистина е измислил нещо ново.

Майкъл Флинт, висок, слаб и изправен човек, стана от стола и се изкашля.

– Уважаеми, хм, хм... Уважаеми! Искам да предложа за разглеждане на вниманието ви един проект. Може би „проект“ е силно казано, просто едно предложение. Ние програмиране сънищата по Шевел. От месец на месец, от година на година. Свикнахме с тях, приемаме ги като нещо необходимо. Но прогресът – това е движение на обществото.

Дясната ръка на Флинт чукаше по масата в такт с думите през определен интервал като автомат.

– Миналия сън той занитваше дребните стави – ехидно отбеляза Баркли, но когато видя суровия поглед на Риф, млъкна.

– Предлагам – продължи Флинт, – общият сън да се стимулира. Ще се появява. В Древния Рим съществувал лозунг „Хляб и зрелища“. Да, да, вие вече се споглеждате, вече разбирате за какво говорям! Единственото, което не ни достига в съня, са зрелищата. Зрелища, развлечения, при които физическото натоварване ще бъде хиляди пъти по-приятно. Може да има и поощрения. Концерт за тесен кръг особено проявили се „със съответно продължение“ – той чукна с ръка по масата и намигна.

– Но къде отива нашият морал? – възрази завеждащият отдела по социология Бърнс.

– Надявам се, че тези отклонения вие няма да започнете да разказвате на жена си. А? И после, това е ваше право. Вие може и да не се развличате. Можете да чупите крадени вилици и да си чоплите носа. Никой не ви заставя. Та ако не можем да спим така, както искаме, по-точно така, както сами си измислим, нашата демокрация не струва и пукната пара. Изобщо предлагам да се обсъди предложението ми.

Главният редактор, човек твърде консервативен, позвъни с музейното звънче.

– Скъпи Майкъл, предложението ти е много любопитно. Но аз не съм уверен, че „Великият спящ“ ще успее да изготви за едно денонощие развлекателните програми. Обърнете внимание, джентълмени, не една и дори не две програми. Смея да се

надявам, че не сте забравили за спящите си приятелки. Защо пък да не направим този малък опит? Всеки случай от сън на сън „спящият“ ще усъвършенствува програмата за развлечения.

Наистина аз имах малко по-друго предложение. Съгласен съм, че сънищата ни са малко еднообразни: цял месец едно и също натоварване. Но щом като не можем да видоизменяме сънищата по-често от определения срок, замислих да направим друг опит. Като се събуди, човек да забравя съня си. Здрав, дълбок сън. Не, не, аз съвсем не противореча на великия Шекел. На сутринта вие все още ще чувствувате, че сте извършвали някаква работа. Физическото разведряване ще се запази в подкорието на мозъка, но после участъците на сънищопаметта ще отслабнат. Какво ще спечелим? Ще се освободим от тези досадни съвещания, ще престанем да умуваме над проектите за нови сънища.

– Не съм съгласен – взе думата Риф. – Според мен това, извинете, шефе, не е интересно. Предложението на Флинт ми харесва повече. За какво говорят еснафите? За сънищата си. С вашето предложение ние ще загубим всички абонати на вестник „Сън“. Темите за карикатури, хумористични разкази и пародии ще изчезнат. В този прекрасен живот няма да има за какво да си спомниш.

После взе думата Болз, редакторът на отдел наука. Той започна да доказва нещо, но Риф почти не го чуваше. Накрая пристъпиха към гласуване.

С болшинство от два гласа – Риф беше в числото на болшинството – приеха проекта за сън през следващия месец, предложен от Майкъл Флинт. Сега трябваше само да се постави

задачата на „Великия спящ“ или, както галено го наричаха, „Сънливеца“ и „Спете за здраве“ – Риф си спомни названието на вечерното телевизионно предаване.

В къщи той се върна поуморен и извика Ан. Тя почиваше край океана в „Златния купол“. Ан приближи до видеофона и се усмихна.

– Мили, защо не си обръснат?

– Нарочно. В такъв вид не можеш да ухажваш жените, ти сама знаеш. Затова се маскирам. А пък те се лепят по мен със стотици.

– Как върви работата?

– Току що се връщам от съвещание – „Нов месец, нов сън, най-хубавия през сезона“ – изтананика той куплет от омръзналата му песничка, но на последната сричка взе фалшив тон и се разсмя. – От мен няма да излезе Вуд Смайлс.

– Да, вярно. Е, и какво измислихте?

– Разчистване на плажовете на Флорида.

Сега се засмя Ан.

– Поне да измисляхте правдоподобни сънища. Та тук цари идеален ред.

– Е, това все пак е по-добро от предложението на твоя любимец Болз.

– А какво предложи това мило момче?

– Конкурс за най-оригинално убийство. Трябва, казва, да се погъделичкат страстите на еснафите. Предложението му бе прието, но не определиха месеца.

– Та нали нещо подобно вече имаше?

– Имаше бой с въстанали работи. Сън с продължение всяка нощ. Ти май си зле с паметта. Не си ли спомняш, криела си се в бензинов

варел. Нима забрави какво ми разказваше? Ами сега какво ти дават на сън?

– Мили, аз почивам.

– Ах, да. Сънища по избор. Хиляди красиви картички с леко натоварване. Надявам се, че и в съня си не ми изменяш?

– Ти пък, Риф!

Сигналната лампа светна.

– Риф, времето свършва. Целувам те, спи спокойно...

Съблече се и включи фенолекса. Тиха приспивна музика се разля в стаята и меко обгърна уморения Риф.

* * *

Риф се събуди.

Бараката беше построена през куп за грош. Страната го болеше. През дупките духаше ужасно. Като преглътна за закуска някаква рядка чорбица и калорийни таблетки, той заедно с другите излезе навън.

Слънцето режеше в очите, сякаш лъчите му излизаха от маркучите на пожарните работи. Плажът беше безкраен и приличаше повече на пустиня край океана.

Строяха дига.

Тук там от малките скали наредко излитаха дългокрили птици и изчезваха в безоблачното небе. Риф се опита да проследи полета им, но чу грубо подвикване:

– Не си вири носа, ще си загубиш шапката, тъпак!

Риф искаше да възрази на полицаия, но видя как той ласкаво погали биорона си. Това чудо можеше да разложи човека за миг, без да останат от него никакви следи.

Взе лопатата и забърза към своята група. Целия ден те строиха дигата, мъкнаха камъни, трошаха ги и приготвяха теркоцитов разтвор. Обядваха с морски концентрати, от които му се повдигаше, и закусиха с калорийни таблетки.

Болеше го гърбът. Искаше да се изкъпе, но същият полицай остро му извика и насочи биорона си.

„Сега ще стреля – помисли си Риф и бавно се отдръпна от водата. – А може би си струва да опитам да умра? А?“

Взе лопатата и започна да разбърква разтвора.

Залязващото слънце прободеше зеленикавата повърхност на океана с огнените си лъчи. Откъм морето се дочуха някакви тихи и нежни звуци. Риф замря. Каменоделците престанаха да чукат, тихо се спуснаха на пясъка носилките с чакъл, дори полицаят изключи мотора на „водното конче“ и то беззвучно, в големи кръгове, се понесе във въздуха. Музиката ставаше все по-ясна. После в нея започнаха да се вплитат някакви задгробни гласове. Риф бе готов да се закълне, че това не са човешки гласове, но те бяха изключително приятни и мелодични. Напомняха на одушевени музикални инструменти. И ето, на хоризонта се показва странен... не, не кораб и дори не съоръжение. Риф не можеше да намери подходящата дума. Сред пълно безветрие се движеше нещо огромно, като постоянно менеше формата си. Някаква приказна вълна вземаше очертанията на древните каравели, на гигантските лайнери и на космическите всъдеходи. На петдесет метра от брега вълната се разпръсна на безброй пръски и на непонятното съоръжение, което приличаше едновременно на сал, галера и космически кораб, се показва група пеещи сирени. Телата им от

главата до крайниците бяха покрити със сребристи люспи. Риф бе чел или чувал, че сирените живеят някъде в съзвездие Процион и притежават съвършен разум, но опитите да ги пренесат на другите планети бяха неуспешни. И сега да ти се присънят! Браво на „Сънливеца“!

Сребърните пипала-плавници бавно се извиваха в такт със звуците, а котешко-човешките глави с дълги сини коси се усмихваха чаровно. Риф не разбираше думите на мелодията, която пееха, но пред него изникваха образи от детинството и сладостна вълна на спомените пълнеше душата му.

Песента стигаше до всяка клетка на тялото му и предизвикваше необикновен подем. Искаше му се с проста лопата да преобърне планини, да прехвърли в океана целия жълт пясък и никога да не се събуди, само да слуша тази вълшебна мелодия.

С последните изчезващи звуци се появи и се завъртя огромен воден стълб, разсипа се на ситни изумрудени пръски и изчезна.

Всички замряха. Стана съвсем тихо, а после по колоната като лек ветрец премина неясен шум, който, набирайки сила, избухна в див възторжен рев.

* * *

Риф се събуди.

Вятърът си играеше със синята щора, слънчево зайче весело танцуваше край стенния часовник. Риф леко изпъна силното си тяло и покри зайчето с длан.

Не му се спеше. Изкъпа се, внимателно се среса и дълго мисли коя риза да облече.

В редакцията пристигна десет минути преди работното време, но не беше първия. По всички етажи разговаряха само за приказните сирени и славеха Шекел.

– Здравейте, Риф – фотографът Баркли му протегна триъгълната си длан. – Сега вече знам вкуса ви. Поглъщахте с очи сирената на кърмата, тази, чиито коси бяха прибрани на тила. Жалко, че няхах фотоапарат. Бих ви направил блестящ портрет. За съжаление по време на сън аз винаги забравям камерата си.

– Ами че ти постави обектив вместо око под превръзката, за да не е празно мястото в черепа ти – злобно се пошегува програмистът Френк и закрачи по коридора сякаш нищо не е било.

– Що за хора! – Баркли дори не се обиди. – Каза някаква мръсотия и сякаш че глътна стимулираща таблетка. Сега цял ден настроението му ще бъде чудесно.

– Риф, поздравявам ви! – Вие гласувахте за предложението на Майкъл Флинт. Следователно и вие имате заслуга.

В кабинета влезе шефът. Случаят сам по себе си бе рядък. Обикновено той не обичаше да ходи по кабинетите и още повече в началото на работния ден.

– Здравейте, рицари на перото! Днес всички сте с отлично настроение, бодри...

– А пък на мен ми се иска пак да спя – отвърна Баркли. – Нямам нищо против да послушам още веднъж котенцата.

Шефът се разкикоти.

– Да, да... оказа се, че Флинт е прав. В изчислителния център съобщиха, че тиражът на „Сън“ може да се увеличи с двадесет и

осем процента. И това само след първата нощ. В края на седмицата всички, които гласуваха за проекта, ще получат премиални.

– А въздържалите се? – не се стърпя Баркли.

– Въздържалите се също.

* * *

Риф се събуди.

Същият бряг. Слънцето все така пече през цепнатините. Както преди седмица, след като глътна за закуска калорийните таблетки, той заедно с всички излезе навън. Баркли се спря пред входа и вдигна от земята късче тъмно стъкло.

– Защо ти е? – запита Риф.

– Светлофилтър. Миналият път полицаят счупи очилата си. Още тогава исках да взема парчето, но не го намерих. В почивката ще ти покажа нещо.

– По-бързо, по-бързо – няма време за приказки! – извика в мегафона полицаят.

Риф взе лопатата и забърза към групата си. Баркли бе до него и при всеки удобен случай търкаше краищата на парчето, като се мъчеше да му придаде овална форма.

При следващото спане по време на обяда Баркли пхна в ръката му две микроснимки. Риф не можеше да си обясни как бе успял да ги направи. Баркли ядеше и си мърмореше някакви песнички. Полицаят, свикнал вече с този странен сънливец, не му обръщаше внимание. Баркли бутна с лакът Риф и сякаш нищо не е било продължи да мърмори. Риф се послуша.

– Стават странни неща, ла, ла, ла, купчината е малка – извиваше в края той малко по-високо.

– Вчера натъквих апарата в окото и фотографирах теб и водното
конче. Не ми са ясни много неща, които виждам на сън.

Прозвуча сигналът за края на почивката.

Риф стана, обърна купата с дъното нагоре и бързо я пхна под
куртката си.

– Стойте близо до мен – прошепна той на Баркли. – Имам
любопитна идея.

* * *

В края на работата вместо пленителната музика изведнъж откъм
бараката се дочуха огнените звуци на флогистона. Върху
сърповидно извитата площадка няколко разголени жени
изпълняваха нов модерен танц. Изкуство осветените им тела
преливаха във всички цветове на дъгата. Усилената от
репродуктора песничка запълваше цялото пространство. Сякаш
звуците излизаха отвсякъде: от горе, изпод краката, от океана. Но
думите на песента Риф чуваше за първи път:

Кой ни желае

сега, още сега

Лови огъня в кръвта!

Бързайте при нас,

докато тамтамът

Удря и зове за любов.

За любов е даден точно час!

Кой ни желае

сега, още сега?

Както на яве – в съня!...

Тълпата се устреми към естрадата.

Риф и Баркли бягаха последни.

– Ей, гълъбчета, по-бързо! – над главите им закръжи полицаят с „водното конче“. Той въртеше в ръцете си биорона, както ковбоите от старинните уестърни пистолетите си.

– По-бързо, по-бързо – цвилеше той отгоре и насочваше страшното оръжие. – Че виждате ли...

– Приятелят ми си навехна крака – изкрещя Риф.

– Скачайте на три крака, че момичетата ще се свършат. Само ще гледате и ще се облизвате.

Отдалечи се към началото на колоната.

Отново странна мисъл хрумна на Риф. „Този сън ще продължи още двадесет дни. Значи всеки път, ако не се подчиня, в мен ще стрелят? Или всичко зависи от постъпките ми? Любопитно! Защо ли да не опитам да умра? Интересно какво ще стане? \$

Той дръпна Баркли за ръкава и падна върху камъните.

Когато отвеждаха работниците в бараките, Риф и Баркли бяха вече на три мили далеч от лагера. Полицаят не забеляза бегълците и те, като се криеха зад камъните, се пхнаха в една цепнатина между скалите.

* * *

Бродеха по ивицата на прибоя и с наслада вдишваха възсоления въздух. Наистина, малко ги тревожеше мисълта за глобата. Ще има неприятен разговор с шефа, но Риф можеше да си позволи това веднъж в живота си. „Неспазването на заповедите при планирания сън се наказва с шестмесечна глоба.“ „Сънливецът“ не можеше да бъде излъган и винаги се изясняваше правилно ли си спал. Всичко това бе известно на Риф: той самият пишеше по тези въпроси във вестника си. Но защо да не опита един път?

– Утре май ще ни глобят – каза Баркли. – Виж сега това. – И той подаде на Риф две снимки.

– Откъде имаш тези снимки? Да не си направил фотоапарат по време на съня си?

– Да, в окото. Ето, виж. – Баркли повдигна превръзката. – Наистина с филма срещнах трудности. Проявих го с калорийните таблетки. В устата. И с морска вода.

– Къде?

– В устата.

– Знаеш ли, между танцуващите момичета май че познах Сюзи.

– Коя е тази Сюзи?

– Стенографката от вестник „Добро утро“.

– Забелязал си я с едно око и от такова разстояние? О, извинявай, Хари. – Риф за първи път от цялата им съвместна работа нарече Баркли със собственото му име.

– С едно око съм, но в другото имам поставен телеобектив. Слушай какво мисля. Как така по време на сън ще се получават фотографии?

– Какво особено има тук? Щом по време на сън си успял да направиш фотоапарат, значи по време на сън могат да се правят и фотографии. Ще се събудиш, ще заплатиш глобата, ще погледнеш под превръзката, а там няма да има нищо. Впрочем, къде беше твоят апарат вчера?

– В бараката. Скрих го под възглавницата.

– Ах ти, конспиратор!

Някакъв бръмбар ухапа Риф по крака. Той сякаш стъпи на жарава. Но болката мина така бързо, както се появи. Риф гледаше

звездите и му се струваше, че те си шепнат нещо. Шушукат си за малките човечета, които на своите светулки-корабчета прехвърчат от едно място на друго като някакви нощни пчели и събират звезден нектар в своите кошери. Понякога те се карат. Колко ли смешно изглежда всичко това отстрани?

Вървяха дълго. Риф не знаеше точно колко, но усети, че му се спи.

– Не ти ли се спи, Баркли?

– Малко. – Баркли мислеше за нещо. – Странно. Ако се съди по слънцето, работният ден вече е свършил. Следователно време е да се събуждаме, а ние все вървим и вървим. И на всичко отгоре ни се спи.

„Да странно – помисли си Риф. – Спим, а ни се спи.“ Той седна на изстиващия камък до самата вода. Вдясно се виждаше малка пещера.

„Не, защо да е странно? Та нали по време на сън се храня, защо и да не спя? А може би този ден е програмиран така?“

– Влизай тук, Хари! – Той пропъзля в пещеричката и подаде ръка на Баркли.

Кракът ужасно го болеше. Очевидно инфекцията се разпространяваше.

– Слушай, Хари, струва ми се, че такава болка на сън просто не може да се изпитва.

Баркли се разсмя.

– Забрави ли как преди два месеца ме цапна с кирката по бедрото? Едва не загубих съзнание и през целия сън не можех да ходя.

– Ще се помъча да заспя – каза Риф. – Главата ме боли страшно, а кракът ми е почти вдървен.

– Поспи. Това няма да навреди на редактора на „Сън“. Сънят на редактора е най-добрата реклама за читателите. А аз ще разгледам околността.

– По-добре постой тук. Хари, ами ако изведнъж ми стане зле...

– Добре, добре, спи...

Когато Риф се събуди, Баркли не беше в пещерата. Искаше да го извика, но чу гласове над главата си.

– Намерете ми втория жив или мъртъв. Какви сънища му бяха програмирани?

– От деветдесет и шеста сложност, шефе.

– От колко време е при нас?

– От деветстотин седемдесет и шест дена. Той е тридесет и шестото поколение на Марс. Прадедите му са хора от Земята. Доставен е от планетата с партидата на Кристоф-невидимия.

– Катастрофа?

– Да. Версията е катастрофа. Кристоф не оставя следи. После, както обикновено. Утешителят сне от всички пътници матрици на мозъка и състави програмата за съня им. Впрочем те почти всички работеха в една редакция.

И сега Риф си спомни всичко.

Розовият Марс, Ан, марсианската Флорида, редакцията, Баркли. Онзи Баркли, а не този. Струваше му се, че сърцето му престана да бие.

Над изхода на пещерата увиснаха два крака в кафяви обувки и започнаха ритмично да се клатят.

* * *

Не, това е кошмар. Трябва по-бързо да се събуди. Не напразно неподчиняването на заповедите по време на сън е строго забранено.

Не, не, той е болен, затова сънят протича с такива отклонения. Разбира се, болен е. Утре всичко ще е ясно. А може би този остроумник Френк го обърка? Може би това магаре е заложило в сънника емоционална перфокарта, като е пробил след препиване няколко излишни дупчици. После „Сънливецът“ е съставил не това, което трябва.

Интересно какви ли кошмари вижда шефът сега? Няма да му се размине на Френк току тъй.

Да, но какво приказваха таи двамата? На оня Марс нямаше общи сънища? А на този има... Господи, ще подлудея... Колко силно ме боли крака... Така в детинството ме болеше счупената ключица... Ако наистина тези гадове са ме отвлекли, как ще стигна до моя Марс?

В съзнанието му се появи друг глас:

– Излез и ти ще се събудиш.

– Не, не, Риф, успокой се, ти си заспал в тази пещера и спиш. Спиш още, а в съня ти се струва, че си се събудил. Сън в съня!

– Излез, Риф и ще се събудиш! – продължаваше да шепне гласът с нова сила.

– Но това не е сън... – Трети глас отхвърли втория някъде далеч.
– Това е друг Марс.

– Каква разлика има в това. На сън – на яве. Границата между съня и действителността е изтрита. Един Марс или друг, какво ще се измени? Сън, действителност... Всичко е едно и също.

– Аз не искам общи сънища. Не искам...

– Нима ти разбираш от психоанализа повече от Шекел?

– Но той е измислил сънищата тук, на тази Геа – Марс II – Лъжемарс!

– А може би на Марс I? И после те са минали на Марс II. Или от Марс II са се прехвърлили по цялата галактика.

– Разбира се, разбира се, сега цялата галактика спи. Мама ми разказваше, че денем звездите спят, затова не се виждат... Колко ме боли крака! Той е станал кафяв, както тази обувка-махало.

– ...Та ти самия писа статии за Шекел с таблетките глабурос. Или на Марс I няма такива таблетки?...

– Има, но откритието на Шекел е забранено.

– Отначало да, ти сам знаеш. Тази планета е точно Марс I. Животът е сън, а сънят – живот.

– А този разговор горе, тези обувки?

– Нали ти казвам, че това е сън в съня. Кракът ти се е подул, ти бълнуваш.

– Разбира се, това е бълнуване. Разбира се, бълнуване. Това не може да бъде.

– А защо правехме работи? На Марс I роботите се правят от работи, а не от хората. За какво отвличат хората?

– Това е сън от миналия месец и този сън е сън в съня. Ти всичко си оплел, Риф...

– ...Не стигат работни ръце... Докато направим... Трябва преди него, някъде... – Достигаха отдалеч части от думи.

Риф изви глава и наостри уши.

– Да облетим ли шестнадесетия квадрат? – ясно чу той.

– В шестнадесетия са първите сънища на новациите, шефе. Това е особено опасен участък. „Утешителят“ все още не е регулирал цялата програма за тях.

– Защо?

– Знаете, шефе, хора не достигат, а размножаването в „отпуските“ върви изключително бавно.

– Не се безпокойте, шефе. В деветата колония имаше по-тежък случай. Един хипнолог от Алфа разбра почти веднага всичко, но спящите отказаха да избягат. Както някога са казвали „от трън та на глог“. Животът на сън ТУК е много по-комфортен от живота наяве ТАМ. Човек се опитомява много леко.

– Какво означава това „от трън та на глог“?

– Старинен идиоматичен израз на хората от Земята;

* * *

Какво да измисли? Трябва нещо да измисли.

Съзнанието му бе мътно от нетърпимата болка в крака. Сякаш през мъгла Риф чу шума на спирачни двигатели и видя как пред входа легна сянката на спортна ракета.

Към двата гласа горе се присъедини трети. Първите двама поздравяваха Кристоф-невидимия с успешното връщане от далечни странствувания.

Кафявите ботинки спряха да се клатят, тръгнаха нагоре. Гласовете се отдалечиха.

* * *

Риф се унесе.

Когато дойде на себе си, кракът вече не го болеше. Изправи се на колене и металната купа падна изпод комбинезона му. Челото му се покри със студена пот. „Слава богу, тихо е“ – помисли си Риф. Вдигна купата и внимателно погледна навън. Нямаше никого... Ужасно бе гладен.

Скри се отново и започна да точи края на купата върху един камък. Ако успееше да я разреже, щяха да се получат два ножа.

Излезе внимателно от пещерата. На около двеста метра стоеше бялата ракета на Кристоф. Дюзите за кацане я бяха нашарили с черен нагар и ивиците приличаха на нарисувани ребра на скелет. Черно-жълти не се виждаха. Входният люк бе отворен, към него се издигаше трапът. Нима му провървя?! Без да изпуска оръжието си, Риф се втурна към ракетата.

В небето кръжеше дългоклюна птица. Тя ту рязко се издигаше нагоре, ту като камък падаше надолу, отново набираше височина и пак падаше. „Колко много приличам на тази птица!“ – помисли си Риф. До трапа оставаха около сто метра, но изведнъж в небето се появи „водно конче“. Риф ясно видя насочения към него биорон. „Край“ – помисли си той. До ракетата оставаха не повече от сто метра.

Но той все още бе жив, а „водното конче“ с полицаия летеше по някаква странна дъга.

„Защитното поле“ – досети се Риф. Затова не са прибрали и трапа. Той бе покрит от силовото поле на ракетата. Затова така странно летеше и птицата.

„Сто метра до трапа на ракетата, сто метра до свободата, до родния Марс“ – тази мисъл чукаше в слепоочията и му се струваше, че от нея след секунда черепът му ще се пръсне.

Изведнъж черно-жълт човек излезе от храстите и започна бавно-бавно да се приближава, усмихвайки се, но без да изпуска биорона си.

– Здравей, Риф. Не те знам от къде се взе, но тъкмо навреме. Много се радвам да те видя. Е, да се запознаем – Кристоф.

Риф спря, навел глава... „Сто метра... Сто метра“ – чукаше в мозъка му.

– Не всеки простосмъртен може да види Кристоф-невидимия, радвай се Риф. Позна ли ме или още не си?

– Десет хиляди струва глупавата ти глава, Риф Стоманеното Перо. Какво мълчиш?

Риф го позна. Има си хас, та той самия диктува статията за този космически пират.

За главата на невидимия бяха обещани десет хиляди. Смешно, за Риф плащаха също толкова. Той дори вътрешно се зарадва на тази цифра. Да, това беше Кристоф. Същият, който преди много години открадна Шекеп и успя да се скрие в далечния космос, незабелязан от никого. Същият, който навярно бе взривил базата Рок-Сайд с ракетите-прехващачи, а после открадна сто и шестдесет килограма арий – почти целия запас „топливо“ на Марс. Планетата почти се задуши. Арият възстановяваше кислорода. Същият, който...

– Какво мълчиш, мръсник? – изведнъж изкрещя Кристоф. – Не искаш ли накрая да погледаш отвисоко как стадата овни трошат

чакъл и пресяват пясък, как табуни женски отглеждат себеподобните си. Ако гледаш на живота отвисоко, той става по-спокоен и по-чист. Животът е сън, а сънят е живот. Това е стара и мъдра фраза. А сега дори и едно дете, играейки, би могло да се досети за това. Наше дете! Не ваше, а наше!

„Стара, мъдра фраза... играейки... дете... Старинна детска игра... И той не може да направи нещо...” – откъслечни мисли се въртяха в мозъка му. Стоп! Риф се напрегна.

– Кой ще те храни сега, Риф Стоманеното Перо? Ти си избягал от лагера и си присвоил държавен инвентар. Не е хубаво да се краде, Риф. За кражба се полага разстрел. – Кристоф говореше спокойно, дори ласкаво. Като добър дядо, който напътствува непослушния си внук към истината.

– Хвърли купата! Гадина!

И Риф я хвърли! Старинната детска игра в нов и единствен вариант. Купата с изострените ръбове заблестя на слънцето. Мигът на нейния полет се стори на Риф цяла вечност. Струваше му се, че времето рязко забави хода си и че сега съвсем ще спре. Купата летеше все по-бавно. Риф видя как тя се извива около оста си. Нащърбеният ѝ край изчезна, като пусна слънчево зайче и се появи пак. А в главата на Риф се въртяха детските стихове:

Аз съм слънчево зайче,
Аз скачам смело
Напред и назад.

И не ме е грижа
Къде ще ме насочат
Малките момчета...

Купата летеше бавно – неговото единствено оръжие, но още по-бавно почти съвсем незабелязано Кристоф се наклони вдясно, хвана в ръка биорона, започна да го вдига и... Дискът се врязва в шията на Кристоф. Лъчът на биорона рязна рамото. Риф се люшна. Кристоф хъркаше върху пясъка. Ръката му още натискаше оръжието. Пясъкът се топеше под неговия лъч. Невидимият потръпна и замря. До Марс оставаха отново сто метра.

Скафандърът на Кристоф бе големичък за Риф, но шлемът му прилегна точно. Ракетата бе оборудвана по последна дума на техниката. Не беше нужно да се изчислява маршрута до Марс. Пътищата до централните планети бяха просто отбелязани с номера. Дори едно дете би могло да натисне копчето „ц-II“ и да пусне двигателя. Ръката вече се насочваше към него, но Риф преодоля желанието. В упоритата му глава възникна един план.

Риф облетя проклетата планета-вампир на малка височина, но все не намираше целта си. Летеше над градове, потънали в зеленина. Правилна мрежа от канали пресичаше пустинята, сините ленти на реките се виеха сред долини, планини и гори и почти навсякъде с бордовия телескоп Риф виждаше тълпи от роби в „колективен сън“. „Водните кончета“ на полицаите се виеха над сивите, сините и белите групи от „спящи“. Сигурно всеки щат имаше своя униформа.

По всяка вероятност закодираният сигнал се повтори два пъти.

Риф изключи предавателя.

Ракетният снаряд се взриви близо и на пулта светна червената лампичка на сигнала за опасност, а до нея се появиха координатите на огневата точка. Автоматично се включи защитното поле.

Лампичката замига отново и отново три пъти се появиха координатите на пусковите уредби.

Мъртвото око на преподавателя му напомни за Баркли. Разбрал ли бе Хари, макар и преди смъртта, в какъв ад бе живял? А може би за него бе по-добре, че не бе разбрал. Заспа, за да не се събуди никога вече. А Юджин и Феб – двамата приятели от отдела за писма, които бяха заминали в дългосрочна командировка по „специална задача“. Сега вече той знаеше що за командировка беше това. Жалко, че е късно. Не, не, още не е късно. Той ще събуди всички спящи от този страшен сън. Царството на „Великия спящ“ ще свърши. Но къде може да бъде този проклет „Сънливец“?

Разбира се! Как веднага не се досети!

Щом ракетните уредби са разположени на едно място, значи лаят нещо важно. Това нещо трябва да е най-главното на тази планета – злощастният „Утешител“ на Шекел.

Като увеличи скоростта и набра височина, Риф рязко започна да се спуща над координатите на изстрелите.

Той не мислеше за нищо и не гледаше показанията на приборите. Наведен над телескопа успя само да забележи, че в зеления град няма сиви метални бараки.

А после избухна чудовищен взрив и веднага навсякъде започнаха да се събуждат „спящи“ в сиви, сини и бели дрехи. С всеки час, с всяка минута те ставаха все повече и повече.

Планетата Тера

Фантастичен етюд

М. Ц. Данних

Всеки седем и половина минути въздухът над космическото летище глухо и силно потреперваше. Сините вихри в центъра на полето потъмняваха, приемаха ясните очертания на материално тяло и се превръщаха в огромен ярко боядисан туристически лайнер. Като заставаше за няколко секунди неподвижен във въздуха, корабът бързо се спущаше в определения му сектор и изчезваше в хангара. И почти веднага Дежурния чуваше радостния вик на хилядите младежи, които приветствуваха твърдата земя под краката си, ясното небе над главите си и всички останали прелести на планетата-резерват – планетата, която им обещавахе цял месец увлекателни развлечения и пълна свобода.

Не успял още да стихне този весел шум и нов тласък на въздуха известяваше за пристигането на следващата група туристи, готови след едноседмично пребиваване в Космоса да изразходват запасите си от енергия на веселата планета Тера.

Дежурния живееше вече десетки години на планетата и бе свикнал с бързия темп на живот на младежта, със суетата, шума и разправиите, които започваха с повод и без повод. Свикнал беше дори с безкрайната, в известна степен еднообразна изобретателност на момчетата и момичетата, които се мъчеха на всяка цена да излъжат бдителността на инструкторите и следящите автомати и да направят някой номер... Свикнал бе и със самата

планета, млада и ярка, както нейното вечно сменящо се население. Свикнал бе, но не преставаше да се учудва на необикновеното буйство на багрите, родено от водата, въздуха и слънцето на този прекрасен свят. Мощни каменни хребети се извисяваха на континентите, реки и езера блестяха със своята синева, от вулканите изригваше лава, буйните води на океана миеха пясъчните брегове.

– Всичко на планетата е младо. И тъкмо това привлича младежта. А на мен вече ми трябва нещо по-спокойно. Ще минат още няколко години и за мен всичко ще свърши. Време ми е за почивка, на някоя от заселените планети, в къщурка на брега на ручей, да има риба, цветя по скалите, огън в камината вечер и литературен автомат, в който капка по капка дума по дума можеш да прелееш целия свой бурен и дълъг живот, започвайки с... Ех, колко отдавна беше това!

Дежурния се откъсна от спомените си и хвърли поглед към пулта за управление. И тъкмо навреме.

Въздухът не трепна, а просто се взриви. Малък изящен космически катер възникна почти мигновено от синята мараня и се насочи към парадния сектор.

– Майчице мила, Ревизор! – помисли си Дежурния и презглава се втурна да посреща високите гости.

И преди на Тера бяха идвали Ревизори. Пристигаха от различни висшестоящи инстанции – от Съвета по туризма, от Галактическия Съвет. Дори си бяха подготвили специален ритуал за посрещането, който зашеметяваше госта. Съвсем естествено бе на Ревизора да се покаже „производството“, а общата атмосфера на радост и

веселие незабелязано вършеше своето. Ревизорите си заминаваха, като отнасяха в паметта си хубави спомени от командировката, които може би влияеха и на техните възторжени отчети. Впрочем тези действия бяха съвсем невинни, защото всичко на планетата като цяло беше наред. А отделни дреболии? – е, та къде ги няма.

Този път Ревизора беше от Комитета по защита на природата, от сектора за планетите-резервати. Той беше млад и енергичен. Както винаги за придружител му бе определен не професионален екскурзовод, а най-старият сътрудник на Парка – Дежурния по космическото летище. Програмата за прегледа на планетата включваше посещението на всички необходими места – от стандартния туристически маршрут до стопанските служби на работниците по ремонта. На пръв поглед тази програма бе много суха и делова. Психологическото ѝ въздействие обаче се състоеше в това, че в набелязаните места трябваше да се отиде в точно определено време – за това отговаряше дежурният.

Рано сутринта сивият мощен мобил на Съвета тръгна на път. В меките му кресла се настаниха Ревизора и Дежурният. Мобилът се носеше бавно над безкрайната равнина, покрита с жълтозелен килим от едри мъхове. Предвиждаше се тази част от пътя да послужи като своеобразна увертюра към пътешествието, да приспи неизбежното чувство на подозрителност у ревизорите. Но този път стана засечка. Бяха минали петнадесет минути от полета, когато неочаквано вдясно от курса се мерна някакво изкуствено съоръжение и след няколко секунди мобилът пресече кафявочервена ивица разорана земя, широка около сто метра.

– Какво е това? – попита Ревизора, като спря мобила.

– Дявол да го вземе, пак не са догледали – изруга на ум Дежурният. – Според мен – отговори той на глас, – това е работа на туристите, понякога те правят и пакости.

Ревизора издигна мобила на няколкостотин метра и върху жълтозеления фон ясно се очерта гигантско декоративно сърце, пронизано с огромна стрела. Червен автоматичен плуг с невероятни размери вършеше престъплението и изпълняваше функцията на наконечник на стрелата. Впрочем произшествието беше съвсем обикновено, но психологическият етюд „Степни простори“ претърпя пълен крах.

По-нататък всичко тръгна като че ли нормално. До вечерта всички точки от програмата се изпълняваха благополучно: с риск за живота Ревизора и Дежурния: се спуснаха с кану по планинската река, заедно с група туристи ядоха току що уловени раци и се приготвиха да спят на открито в прекрасна планинска долина до ромолящ ручей. След сутрешното произшествие Дежурния се успокои и сега бавно пиеше чай край огъня. Езиците на пламъка започнаха да отслабват и като че ли синьочерното небе се доближи съвсем.

Изведнъж малка ярка точка блесна в небето. Веднага светна и друга. Само след минути над главите им заискри звезден дъжд.

– Какво е това? – за втори път през този ден попита Ревизора.

– Нима не знаете – учуди се дежурния, който отдавна бе свикнал с това зрелище. Рояк дребни метеоритни тела навлиза в атмосферата. Красиво е, нали?

– Да, красиво е. Никога не съм виждал подобно нещо. Но нима тук не са очистили близкия космос?

– Че защо? Ние нямаме съоръжения в космоса и рояците не пречат на нулевото транспортиране. Нещо повече, в тази система количеството на рояците е многократно увеличено, заради което преди хиляда и сто години са взривили четвъртата планета от системата. От мястото, където е била планетата, гравитационните вихри са изхвърлили на орбитата на Тера нейните дребни отломъци.

– Но нали законът забранява разрушаването на планети, в които и да било системи?

– По това време този закон не обхващал планетите от осми клас и космическите атракции били много модни.

Дежурният не спомена за още една атракция, която се очакваше следващата нощ.

– Не знам, не знам – промърмори под носа си Ревизора.

Още един психологически етюд отиде по дяволите...

Следващият ден започна добре. Планинските върхове се издигаха над пепеляво-сивата лека мъгла, огънят ярко пламтеше и отдаваше топлината си на премръзналите хора и на голямото медно джезве. След закуската сивият мобил се понесе високо нагоре, проряза завесата от полупрозрачна мъгла и капчиците роса по него заблестяха на слънцето.

Поеха по курса. Предстоеше да посетят реставраторите, които работеха над един от хребетите в най-близкия планински район. Скоро се показаха кълба кафяв дим, който се издигаше от теснината.

– Погледнете северния склон – каза Дежурния. – Какво ще кажете за външния му вид?

– Хм, май че нищо. Не виждам нищо особено.

В този момент прехвърлиха гребена на планината.

– А сега – южния.

Мобилът се заклати. И имаше защо. Гигантски тридесетметрови букви, изсечени с енергетичен лъч право върху монолитната скала, съобщаваха на целия свят: „Маня + Ваня = Любов“.

– Само преди един месец северният склон беше в същото състояние – каза Дежурния. – Нашите реставратори умеят да работят, нали?

– Каква е допустимата енерговъоръженост на туристите? – попита Ревизора.

– Около един мегакрат.

– А колко енергия е нужна, за да се поправят тези шегички?

– Средно малко повече от двеста.

– И често ли се случват такива неща?

– Не, моля ви се, така се веселят не повече от един човек на десет милиона души.

– При положение, че посрещате три милиона души дневно? Множко е.

До тях приближи Ръководителя на реставраторите, но Ревизора не го запита почти нищо. Пътешествието продължи. Ревизора отстъпи командното място на Дежурния, а самия той се свърза по радиото с Големия аналитичен център на планетата и даде работа на неговия изчислител.

* * *

Обедът в малкия уютен ресторант високо в планината като че ли върна оптимизма на Дежурния, но не за дълго. Ревизора се

заинтересува от проблема за отпадъците. Още при полета от време на време той насочваше визъора на многообективния фотоапарат към ярките цветни точки. И макар че Дежурният се стараяше да насочва мобила по-далеч от туристическите маршрути и в степта, и в планините често виждаха следи от пребиваването на хора. Понякога това бяха малки пластмасови парчета, понякога цяла палатка, всъдеход или мобил. Срещаха и съвсем чудновати неща – огромни мрежи за лов на диви животни (на планетата още нямаше диви животни), пластмасова скулптура на младо момиче, седнало край брега на реката (висока около 25 метра) или стадо мустанги-роботи, застинали в позите, в които ги бяха оставили техните смели ездаци, когато това развлечение им беше омръзнало.

* * *

В плана на инспекторската обиколка Дежурния бе отделил второстепенно място за прегледа на работите по почистването, но Ревизора реши другояче. След обедата и кратката почивка предложиха на Ревизора да прегледа парковете за подводен лов (на Тера вече имаше риби). Но той не влезе във водата. Когато прелетя край парковете без да спира, той дълго кара мобила успоредно на брега, докато не зърна мястото, което впоследствие в доклада си нарече „позора на планетата“. Това бе широк плитък залив, отделен от морето с ниска пясъчна коса.

* * *

Гледан отгоре, заливът приличаше на поляна, покрита с пъстри цветя, по които пълзяха два кафяви бръмбара. Спуснаха се пониско. Два влекача бяха изгладили плитката лагуна, където господстващите ветрове и течения донасяха плаващия в океана

боклук. Вигвами, лодки-русалки, всъдеходи, телевизори и парчета пластмаса покриваха почти цялата акватория. И най-смешно беше, че някои телевизори работеха и под купищата боклуци се мяркаха мъгливите силуети на певици и футболисти, на някакви чудовища и дървета, на машини и пейзажи.

– Къде отива този боклук?

– Пресова се дълбоко в склоновете на планината.

– И кой предложи тази глупост?

– Така е записано в техническия паспорт на планетата. Нейната атмосфера е в твърде неустойчиво равновесие и по-голямо енергоотделяне при аниhilация...

– А нулевото транспортиране?

– Но то изисква еквивалентен обем на маси, а това са продукти, синтезирани от веществата на Тера. Където и да ги прехвърлим, все едно трябва нещо да връщане обратно.

– Покажете ми как става това.

До мястото на последното заравяне на боклука стигнаха късно. Тъмнината над безкрайната равнина се бе сгъстила, но не беше толкова черна, както миналата нощ. На изток се появи червено зарево.

– Какво е това? – отново попита Ревизора.

– Сега ще видите...

Над хоризонта величествено изплува Селена – спътникът на тази планета.

– Каква грамада! – изумено възкликна Ревизора. – Какво е това? Нима е естествен?

– Не, разбира се. Взехме го от една планета от трети клас – петата от системата.

– Също като декоративен елемент ли?

– Разбира се. Вижте само какво осветление! Инженерите го разкарваха дълго нагоре-надолу, докато не получиха оптимален ефект от скоростта на преминаването му през небосвода и от осветяването на повърхността на Тера.

– Да, това прави впечатление – предаде се Ревизора.

Всичко наоколо стана сребристо. Дори на хоризонта, точно по курса им ярко блестяха в лъчите на Селена върховете на планините. Внезапно някъде близо до тях избухна и затрептя километри висок огнен стълб.

– Прокарват шахтата – изпревари въпроса на Ревизора Дежурният.

Мобилът се носеше бързо към огнения стълб и скоро вече се виждаше, че сияещите в светлината на Селена планини са изградени от пластмасови отпадъци. В долината между възвишенията бавно се въртеше гигантско кълбо и от центъра му се вдигаше огненият стълб. Постепенно той започна да потъмнява, разпадна се на отделни снопчета и накрая угасна. Високо в небето блеснаха ярките звезди на прожекторите. Стана светло като ден. След няколко минути с най-близката пластмасова планина стана нещо. Склонът ѝ се изду, раздвижи се, източи се в дълъг, люшкащ се ръкав на смерч. Върхът му бавно и грациозно се преви и се гмурна в центъра на кълбото. Оживялата планина видимо намаляваше обема си. Скоро последните ѝ остатъци потрепераха и се скриха в кълбото. Смерчът изчезна.

Ревизора насочи мобила към столицата. Час и половина летяха в пълно мълчание. И едва току преди приземяването Ревизора каза:

– Това не е парк, а бунище. Само незабавното му закриване ще спаси тази планета. – И като помисли, допълни: – Ако вече не е станало късно.

* * *

...Минаха две години. Отново Хелиос се спущаше зад хоризонта над безбрежния морски простор. Нежната зеленина на небето на запад пожълтяваше и се напълваше с преливащи се червени и оранжеви багри. Морето изглеждаше като разтопен метал. С всяка минута Хелиос менеше формата си: удължаваше се, прекъсваше се по средата на две тесни ослепителни оранжеви ивици. И без да стигне до хоризонта, той внезапно се превърна в черен овал и изчезна, разтопен в сияещото небе.

* * *

Старият Дежурен завършваше своята прощална вахта. За последен път потрепери горещият въздух над космическото летище. Вместо пъстрите туристически лайнери от няколко месеца старият Дежурен приемаше строгите транспорти на демонтажниците. Ето че и последният кораб кацна на планетата. Не се чува весел шум: демонтажниците са делови хора, не им е до закачките на безгрижните туристи. Скърцат механизми, подготвя се общо почистване на резервата. Дежурния вече няма защо да дежури. В стартовото космическо летище има свои хора и той може спокойно да поседи и помисли за старческата си съдба и за съдбата на тази млада и прекрасна планета, на която в скоро време няма да остане нито едно разумно същество. Ще минат милиард години и никой не

ще разтревожи Тера. Тектонските цикли ще изменят лицето ѝ. Лавата и утайките ще покрият подземните пластмасови бунища и в тях действието на високите температури и налягания всичко ще се превърне в най-прости въглеродороди. Подземните води ще запълнят пясъчните порести слоеве между мътните глинести пластове с черна масловидна течност – естествен полуфабрикат за нови синтези. Впрочем дали ще потрябва някога този полуфабрикат? Та нали за милиард години човечеството ще отиде толкова далеч зад пределите на тази Галактика, че никой няма да се сети за мъничката планета. Не, – с цялото си сърце въстана той срещу тази мисъл. – В космоса прекрасните естествени планети, които ни напомнят за Земята – люлката на човечеството, родоначалница на разума в тази част на космоса, съвсем не са толкова много.

Внезапно една смешна мисъл му дойде в главата. Ами ако след милиард години и на тази планета възникне разумен живот? Ще има да се чудят тогава геолозите на богатството на течни въглеродородни съединения, погребани в недрата на планетата!

